

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА
ДИЗАЙНУ

Факультет управління та бізнес-дизайну

Кафедра фінансів та бізнес-консалтингу

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему

Антикризове управління фінансовою стійкістю банку

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Освітня програма Фінансово-інвестиційний бізнес-консалтинг

Виконав: студент групи МгЗФІБК-23
Андрій ВІННИК

Керівник ст. викл. к.е.н., доц. Ольга БАТРАК

Рецензент д.е.н., проф. Ірина ТАРАСЕНКО

Київ 2024

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА
ДИЗАЙНУ

Факультет	<u>Управління та бізнес-дизайну</u>
Кафедра	<u>Фінансів та бізнес-консалтингу</u>
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Спеціальність	<u>072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»</u>
Освітня програма	<u>Фінансово-інвестиційний бізнес-консалтинг</u>

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ФБК

_____ проф. Ірина ТАРАСЕНКО

«___» _____ 2024 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Віннику Андрію Олександровичу

1. Тема кваліфікаційної роботи: Антикризове управління фінансовою стійкістю банку.

Науковий керівник роботи Батрак Ольга Володимирівна, к. е. н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом КНУТД від 03.09.2024 р. № 188-уч

2. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи: законодавство України та нормативні акти Національного банку України, статистична та наглядова інформація Національного банку України, результати аналізу фінансової звітності АТ КБ «ПриватБанк», професійна література.

3. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити): дослідити підходи до визначення сутності поняття «фінансова стійкість банку», «антикризова фінансова стійкість банку»; охарактеризувати фактори, що впливають на фінансову стійкість банку, та визначають здатність протистояти кризам; узагальнити науково-методичні підходи до антикризового управління фінансовою стійкістю банків; надати загальну характеристику діяльності, здійснити аналіз фінансового стану та надати оцінку рівня фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк»»; дослідити антикризове управління фінансовою стійкістю в ньому; розробити рекомендації щодо удосконалення інструментарію оцінювання та антикризового управління фінансовою стійкістю банку.

4. Дата видачі завдання 03.09.2024 р.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи.

Розділ	Прізвище, ініціали та посада Консультанта	Підпис, дата			
		завдання видав		завдання прийняв	
Вступ	Ольга БАТРАК к.е.н., доц.	02.10.24		02.10.24	
1 розділ	Ольга БАТРАК к.е.н., доц.	10.10.24		10.10.24	
2 розділ	Ольга БАТРАК к.е.н., доц.	16.10.24		16.10.24	
3 розділ	Ольга БАТРАК к.е.н., доц.	17.10.24		17.10.24	
Висновки	Ольга БАТРАК к.е.н., доц.	27.10.24		27.10.24	

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/ п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Терміни виконання етапів	Примітка про виконання
1.	Вступ	18.09.24-02.10.24	
2.	Розділ 1. Теоретичні основи антикризового управління фінансовою стійкістю банку	03.10.24-10.10.24	
3.	Розділ 2. Антикризове управління фінансовою стійкістю АТ КБ «ПриватБанк»	11.10.24-16.10.24	
4.	Розділ 3. Шляхи удосконалення оцінки фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк» та інструментарію її підвищення в системі антикризового управління	17.10.24-24.10.24	
5.	Висновки та пропозиції	25.10.24-27.10.24	
6.	Оформлення магістерської роботи (чистовий варіант)	28.10.24-29.10.24	
7.	Подача кваліфікаційної роботи науковому керівнику для відгуку	30.10.24	
8.	Здача дипломної магістерської роботи на кафедру для рецензування (за 14 днів до захисту)	01.10.24	
9.	Перевірка дипломної магістерської роботи на наявність ознак плагіату та текстових співпадінь (за 10 днів до захисту)	05.10.2024	
10.	Подання дипломної магістерської роботи на затвердження завідувачу кафедри (за 7 днів до захисту)	07.11.24	

З завданням ознайомлений:

Студент _____

Андрій ВІННИК

Керівник роботи _____

Ольга БАТРАК

АНОТАЦІЯ

Вінник А. О. Антикризове управління фінансовою стійкістю банку. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» за освітньою програмою «Фінансово-інвестиційний бізнес-консалтинг». – Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, 2024 рік.

Кваліфікаційну роботу присвячено розвитку теоретичних та методичних засад антикризового управління ФСБ та розробці практичних рекомендацій щодо його вдосконалення. На підставі дослідження теоретичних основ антикризового управління фінансовою стійкістю банку та аналізу фінансового стану АТ КБ «ПриватБанк», в тому числі з використанням економетричного інструментарію, сформовано комплекс заходів щодо забезпечення стійкості банку до криз.

Основним результатом дослідження є розробка та апробація науково-методичного підходу до комплексної оцінки впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на фінансову стійкість, реалізованого на прикладі АТ КБ «ПриватБанк».

Запропонований підхід дозволяє менеджменту банку здійснювати ідентифікацію критичних зон ризику та розробляти превентивні заходи, спрямовані на мінімізацію негативного впливу зовнішніх та / або внутрішніх факторів. Це сприяє прийняттю оптимальних управлінських рішень, необхідних для підтримки фінансової стійкості банку в умовах динамічного та нестабільного операційного середовища.

Ключові слова: банк, фінансова стійкість банку, антикризова фінансова стійкість банку, кризовий потенціал, антикризове управління.

ANNOTATION

Vinnik A.O. Crisis Management of Bank Financial Stability. – Manuscript.

Diploma master's degree work on speciality 072 « Finance, Banking, Insurance, and Stock Market» on the study program «Financial and Investment Business Consulting» is the Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv, 2024.

This Master's thesis is dedicated to the development of theoretical and methodological foundations for crisis management of bank financial stability, as well as the formulation of practical recommendations for its improvement. Based on research into the theoretical foundations of crisis management in bank financial stability and an analysis of the financial condition of JSC CB «PrivatBank», including the use of econometric tools, a set of measures has been developed to enhance the bank's resilience to crises.

The primary outcome of the research is the development and testing of a scientific and methodological approach to the comprehensive assessment of the impact of external and internal factors on financial stability, exemplified by JSC CB «PrivatBank».

The proposed approach enables bank management to identify critical risk zones and develop preventive measures aimed at minimizing the adverse impact of external and/or internal factors. This contributes to making optimal management decisions necessary for maintaining the bank's financial stability in a dynamic and unstable operational environment.

Keywords: bank, financial stability of the bank, bank crisis financial stability, crisis potential, crisis management.

Перелік скорочень, умовних позначень

- ФСБ – фінансова стійкість банку.
- АФСБ – антикризова фінансова стійкість банку
- НБУ – Національний банк України.
- ВСР-план – план забезпечення безперервності діяльності банку

ЗМІСТ

ВСТУП.....	9
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ БАНКУ	12
1.1 Підходи до визначення сутності поняття «антикризова фінансова стійкість банку»	12
1.2 Систематизація факторів, що впливають на фінансову стійкість банків та здатність протистояти кризам	19
1.3 Науково-методичні підходи до антикризового управління фінансовою стійкістю банку	30
Висновки до розділу 1.....	43
РОЗДІЛ 2 АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»	45
2.1 Загальна характеристика діяльності банку	45
2.2. Аналіз фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк»	56
2.3 Антикризове управління фінансовою стійкістю АТ КБ «ПриватБанк».....	70
Висновки до розділу 2.....	78
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЮ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ	80
3.1 Науково-методичний підхід до комплексної оцінки впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на фінансову стійкість банку.....	80
3.2 Апробація науково-методичного підходу до комплексної оцінки впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на фінансову стійкість АТ КБ «ПриватБанк»	87
3.3 Механізм підвищення антикризової фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк»	97
Висновки до розділу 3.....	105
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	108
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	111

ДОДАТОК А. Індикатори, що сигналізують про необхідність вжиття антикризових заходів	127
ДОДАТОК Б. Інструментарій аналізу фінансової стійкості банку	129
ДОДАТОК В. Заходи антикризового регулювання фінансової стійкості банку	135
ДОДАТОК Г .Аналіз зобов'язань АТ КБ «ПриватБанк».....	137
ДОДАТОК Д .Аналіз активів АТ КБ «ПриватБанк».....	139
ДОДАТОК Е. Аналіз якості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк»	140
ДОДАТОК Ж. Інформаційна база визначення рівня фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк» на основі оцінки впливу зовнішніх та внутрішніх факторів	142
ДОДАТОК И. Результати процедури VARSEL	146
ДОДАТОК К. Результати перевірки даних на мультиколінеарність	148
ДОДАТОК Л. Моделювання впливу факторів на фінансову стійкість АТ КБ «ПриватБанк» з використанням методу Elastic Net	150
ДОДАТОК М. Результати перевірки моделі впливу внутрішніх факторів на ФСБ на якість	152
ДОДАТОК Н. Результати перевірки моделі впливу зовнішніх факторів на ФСБ на якість	153

ВСТУП

У сучасних умовах фінансова стійкість банків є однією з ключових проблем, які визначають стабільність і розвиток економіки будь-якої країни. Постійні економічні коливання, політична нестабільність, глобальні фінансові кризи та інші непередбачувані фактори вимагають від банків здатності ефективно управляти ризиками та забезпечувати свою фінансову стійкість. Особливо гостро ця проблема постає для банків України, які здійснюють свою діяльність в умовах воєнних дій, коли загрози фінансовій стійкості набувають нових масштабів і проявів.

Повномасштабна війна росії проти України формує екстремальні умови для функціонування банківської системи. Підвищений рівень ризиків, зокрема кредитного, ринкового, операційного та ліквідності, змушує банки адаптувати свої стратегії управління та знаходити нові способи забезпечення своєї стійкості. У таких умовах антикризове управління фінансовою стійкістю банку стає надзвичайно актуальним та важливим напрямом дослідження.

Попри розгорнутий діапазон досліджень за вказаним напрямом, подальшого розвитку потребує комплекс питань щодо теоретико-методологічного підґрунтя та практичного застосування інструментарію антикризового управління фінансовою стійкістю банків України в умовах високого рівня невизначеності та ризику, спричиненого повномасштабною війною росії. Вивчення досвіду управління банками в умовах воєнних дій, аналіз наявних підходів та розробка нових стратегій дозволить забезпечити надійну роботу банківської системи навіть у найскладніших умовах. Важливість та практична значущість пошуку шляхів розв'язання вказаних вище проблем обумовили вибір мети, завдань та змісту магістерської роботи.

Мета магістерської роботи полягає в розвитку теоретичних та методичних засад антикризового управління ФСБ та розробці практичних рекомендацій щодо його вдосконалення.

Для досягнення мети роботи були реалізовані наступні завдання:

□ уточнити сутність понять «фінансова стійкість банку», «антикризова фінансова стійкість банку» та розмежувати ці концепти;

□ надати характеристику факторів, що впливають на ФСБ та стійкість банків до криз;

□ узагальнити науково-методичні підходи до антикризового управління ФСБ;

□ надати загальну характеристику діяльності АТ КБ «ПриватБанк»;

□ здійснити аналіз та надати оцінку рівня фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк»;

□ охарактеризувати інструментарій та організацію антикризового управління фінансовою стійкістю в АТ КБ «ПриватБанк»;

□ розробити науково-методичний підхід для комплексної оцінки впливу внутрішніх та зовнішніх факторів на ФСБ та, на основі апробації цього підходу в АТ КБ «ПриватБанк», сформулювати відповідні антикризові управлінські заходи.

Об'єктом дослідження є фінансова стійкість банку як визначальний фактор попередження кризових явищ на мікро- та макрорівнях банківської системи.

Предметом дослідження є антикризове управління фінансовою стійкістю в АТ КБ «ПриватБанк» в поточних умовах функціонування банківської системи України.

Теоретичну та методологічну основу дослідження становлять фундаментальні положення теорії банківської справи, банківського менеджменту та антикризового банківського менеджменту. Інформаційною базою дослідження є: нормативно-правові акти НБУ, статистичні, наглядові та звітні дані НБУ; фінансова звітність АТ КБ «ПриватБанк», дослідницькі праці з питань антикризового управління ФСБ та його аналітичного забезпечення.

У процесі дослідження використано загальнонаукові методи пізнання: аналіз та синтез, індукція та дедукція, абстрагування та конкретизація (під час уточнення сутності понять «ФСБ», «АФСБ», «антикризове управління ФСБ»;

систематизації факторів впливу на ФСБ та стійкість банків до криз, визначенні компонентного складу антикризового управління ФСБ); порівняльний, коефіцієнтний, графічний та табличний аналіз (у ході аналізу фінансового стану та оцінювання рівня фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк»); бібліометричний аналіз – при аналізі розвитку досліджень з питань визначення факторів впливу на ФСБ; економетричний метод (для розроблення науково-методичного підходу до комплексної оцінки впливу внутрішніх та зовнішніх факторів на ФСБ). Розрахунки проведено з використанням MS Office Excel та EViews; бібліометричний аналіз – інструментарію VOSviewer.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що в роботі запропоновано розв'язання наукового завдання, яке полягає в розвитку теоретичних та методичних засад антикризового управління ФСБ та розробці практичних рекомендацій щодо його вдосконалення на основі комплексного оцінювання впливу на ФСБ внутрішніх та зовнішніх факторів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що розроблені в роботі теоретичні положення та практичні рекомендації забезпечать своєчасну ідентифікацію вразливих зон ФСБ, які виникають під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх факторів, та можуть призвести до зростання кризового потенціалу. Це дозволяє менеджменту банку розробляти та реалізовувати превентивні заходи, що мінімізують негативний вплив кризових явищ та оптимізують управлінські рішення, необхідні для підтримки ФСБ в умовах динамічного та несприятливого операційного середовища.

Основні положення та висновки роботи опубліковані в науковій статті загальним обсягом 0,70 друк. арк., з яких особисто автору належить 0,30 друк. арк.: Батрак О., Вінник А. Порівняльний аналіз антикризової та фінансової стійкості банків: визначення специфіки управління. *Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій*. 2024. № 1(13). С. 148-156.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ БАНКУ

1.1 Підходи до визначення сутності поняття «антикризова фінансова стійкість банку»

Фінансова стійкість окремих банків (ФСБ) є ключовою умовою для забезпечення стійкості банківської системи в цілому, особливо в сучасних умовах, що характеризуються високим рівнем нестабільності, непередбачуваності та невизначеності в геополітичній, економічній та соціальній сферах. Стійка банківська система сприяє забезпеченню доступу клієнтів до фінансових послуг, підтримує розвиток підприємництва та сприяє економічному зростанню. Крім цього, банки, які інтегрують соціальну відповідальність у свої стратегії, роблять внесок у сталий розвиток, вирішуючи екологічні, соціальні та управлінські проблеми.

На поточному етапі функціонування банків повномасштабна війна негативно впливає на фінансову стійкість усіх банків в Україні, особливо тих, які мають високі кредитні ризики, значну концентрацію джерел фінансування, низьку прибутковість та здатність до капіталоутворення. У зв'язку з цим концепція антикризової фінансової стійкості банків (АФСБ) стає надзвичайно актуальною, оскільки визначає здатність банків протистояти кризовим явищам, шокам чи будь-яким іншим несподіваним змінам в операційному середовищі та пом'якшувати їх вплив.

Актуальність дослідження АФСБ як окремої категорії полягає в необхідності чіткого визначення її специфічних характеристик, що стане основою для розробки управлінських механізмів та інструментів, спрямованих на мінімізацію негативних наслідків криз та шоків для діяльності, фінансового стану та репутації банків.

Зазначена проблематика знайшла своє відображення у працях таких закордонних та вітчизняних вчених, як Авгулеас Х., Адусей М., Ачарья В. В. і Райан С. Г., Басарір Ч., Бек Т., Валла Н., Саес-Ескорбіак Б. та Тіссет М., Гудхарт К. А., Гудхарт К. А. та Цомокос Д., Кім Х., Баттен Дж. А. та Рю Д., Крокетт А., Шинасі Г., В. Біляєва, Бриштїна В. В. та Ключко Л. А., Вахович І. та ін., Вовченко О. С., Єгоричева С. Б., Гайдукович Д., Дзюблюк О. В., Михайлюк Р. В., Драган О. та інші, Дмитрик Ю. В., Довгань Ж.М., Зверяков М. І., Зверяков А. М., Шевцова О. Й. та Горбунова Ю. Р., Яременко О. Р., Беренич А. В. та інші. Попри вагомі наукові результати, отримані зазначеними та іншими дослідниками, на сьогодні спостерігається недостатня кількість наукових праць, присвячених забезпеченню АФСБ, особливо в частині дослідження сутності цього поняття, що залишається фрагментарним.

Водночас механізми, що забезпечують АФСБ, потребують постійного вдосконалення, особливо в умовах повномасштабної агресії росії проти України, та вимагають чіткої формалізації об'єктів управлінського впливу. У зв'язку з цим завданням дипломної роботи є уточнення концепту «антикризова фінансова стійкість банку» в порівнянні з концептом «фінансова стійкість банку» в контексті розробки механізмів їх забезпечення та управління.

Для того, щоб визначити сутність поняття «антикризова фінансова стійкість банку» та на цій основі сформувані об'єктне поле механізму її забезпечення, доцільно проаналізувати концепт «фінансова стійкість банку» на основі підходів науковців, представлених у таблиці 1.1.

Узагальнивши представлені підходи, можна стверджувати, що концепція ФСБ характеризує його фінансовий стан у довгостроковій перспективі та залежить від здатності ефективно виконувати свої функції, беручи до уваги інтереси ключових зацікавлених сторін (клієнтів, акціонерів, регулятора, працівників) за умов стабільного операційного середовища.

ФСБ охоплює здатність банку генерувати стабільний прибуток за умови дотримання достатньої ефективності ризик-менеджменту та захист від загроз.

Таблиця 1.1

Систематизація понять «фінансова стійкість банку»

Джерело	Визначення	
Олійник А., Суцук Г. Смиковська А., Грушко В.	Спроможність	«як системи трансформування ресурсів та ризиків повноцінно (з максимальною ефективністю та мінімальним ризиком) виконувати свої функції, витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища»
Максимова А.		«ефективно виконувати свої функції та забезпечувати цілеспрямований розвиток шляхом трансформації ресурсів та мінімізації ризиків витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища»
Кочетков В.		«трансформування ресурсів банку (персоналу, фінансових ресурсів, активів, обладнання та інформаційних технологій) з максимальною ефективністю і мінімальним ризиком виконувати свої функції у ринковому середовищі попри впливу ендогенних та екзогенних факторів»
Склеповий Є.		
Зверяков М., Зверяков О.		Здатність
Карпова О., Моргун І.	Кількісна характеристика	«відповідність діяльності банку нормативним узагальнюючим показникам, які синтезують характеристики економічних складових стійкості: структура і обсяг власних коштів, ліквідність, рівень доходів і прибутку, достатність капіталу, мультиплікативна ефективність власного капіталу, норма прибутку на власний капітал, створення доданої вартості»
Клюско Л.		«статична: дотримання параметрів діяльності банку (капітал, ліквідність, прибутковість, рівень проблемних активів тощо) в допустимих межах; динамічна: врівноважене і збалансоване зростання позитивних та зниження негативних параметрів діяльності банку в межах допустимого ризику відповідно до визначеної системи узгоджених стратегічних і поточних цілей його функціонування у процесі прогресивного розвитку»
Парій В., Гонтар К.	Інтегрований підхід	«1) якісна, динамічна інтегральна характеристика спроможності банку як економічної системи трансформації ресурсів та ризиків ефективно виконувати свої функції та забезпечувати цілеспрямований розвиток, витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища; 2) стан, який характеризується збалансованістю фінансових потоків, достатністю коштів для підтримки своєї платоспроможності та ліквідності, а також рентабельною діяльністю»

Джерело: складено автором на основі матеріалів [78, 85, 87, 97, 106, 119, 121, 139]

В основі забезпечення ФСБ лежить його ефективність в ідентифікації, оцінці та оптимізації таких ризиків, як кредитні, ринкові, ризики ліквідності та

операційні. Систематичне дотримання принципів управління ризиками гарантує

Ключовим аспектом забезпечення ФСБ є підтримка достатнього рівня капіталу та резервів ліквідності. Капітал виконує роль буфера проти непередбачених втрат, зміцнюючи його стійкість до зовнішніх загроз та захищаючи від ризику банкрутства. Ліквідність, своєю чергою, забезпечує здатність банку виконувати зобов'язання вчасно й без додаткових втрат, що сприяє безперебійній діяльності та формує довіру клієнтів та партнерів.

Варто підкреслити, що ФСБ виходить за межі лише фінансових показників, охоплюючи довгострокову перспективу сталого розвитку банку та підтримки зацікавлених сторін у нестабільних умовах. Це вимагає стійких відносин з клієнтами, акціонерами та працівниками через послідовні ціннісні пропозиції, прозорість та дотримання етичних норм ведення бізнесу.

Отже, ФСБ базується на комплексному підході, що включає ефективне стратегічне та фінансове управління, стратегії зменшення ризиків та підходи, орієнтовані на інтереси стейкхолдерів.

АФСБ є окремим об'єктом управління, що потребує визначення специфічних внутрішніх вразливостей та розробки адаптивних стратегій для реагування на зовнішні загрози. Виділення цього аспекту дозволяє підвищити ефективність управління ФСБ.

На основі визначень «антикризова фінансова стійкість банку», представлених у таблиці 1.2, можна зробити висновок, що цей спеціалізований аспект фокусується на здатності банку протистояти шокам та кризам, забезпечуючи ефективність і мінімізацію ризиків навіть у несприятливих умовах впливу внутрішніх та зовнішніх факторів.

З огляду на цю специфіку, антикризове управління фінансовою стійкістю повинно включати проактивні заходи та стратегії, які банк впроваджує для підготовки до можливих криз та ефективного реагування на них. Ці дії мають бути спрямовані на мінімізацію негативних впливів на фінансовий стан, операційну діяльність і репутацію банку. Важливою складовою цього процесу є

використання спеціалізованих інструментів, серед яких ключову роль відіграють стрес-тестування та планування на випадок непередбачених ситуацій.

Таблиця 1.2

Систематизація понять «антикризова фінансова стійкість банку»

Джерело	Визначення
Зверяков М., Зверяков О.	«комплексна динамічна характеристика, яка визначає спроможність банків максимально ефективно та з мінімальним ризиком трансформувати, розподіляти та використовувати свої ресурси (персонал, фінансові ресурси, обладнання та інформаційні технології) з метою виконання власних зобов'язань, збереження ефективності діяльності банків в умовах циклічного розвитку економіки, допустимого ризику та нівелювання наслідків кризи»
Бриштїна В., Клюско Л.	«поточна (короткострокова статична): здатність відновлювати і утримувати фінансову рівновагу після її порушення під деструктивним впливом фінансово-економічної кризи»
	«стратегічна (довгострокова, динамічна): спроможність банку динамічно розвиватись і, в подальшому, уникати впливу циклічних кризових ситуацій»
	«загальна: здатність ефективно функціонувати і розвиватись в нестабільних кризових умовах, повертаючись до докризового стану, або переходити до вищого рівня рівновагового стану»
Дмитрик Ю.	«антикризова фінансова стійкість банку спричиняє необхідність інтеграційного підходу, який охоплює не лише фінансові аспекти, але й управління ризиками, капіталом і ліквідністю. Зокрема, підкреслюється важливість підтримки достатнього рівня капіталу як буфера для пом'якшення непередбачених втрат і збереження платоспроможності»

Джерело: складено автором на основі матеріалів [45, 64,75]

Базуючись на результатах дослідження, ми визначили, що «ФСБ спрямована на забезпечення його стабільного функціонування та збереження довіри стейкхолдерів в умовах нормального операційного середовища. АФСБ, своєю чергою, спрямована на мінімізацію негативного впливу кризових явищ, які можуть поставити під загрозу фінансовий стан, операційну діяльність та репутацію банку. АФСБ виступає як елемент превентивного та реактивного управління під час нестабільних періодів» [34].

ФСБ забезпечується перманентно шляхом ефективного управління капіталом, ліквідністю, прибутковістю та ризиками, що виступають при цьому ключовими об'єктами управління. АФСБ натомість концентрується на

пом'якшенні кризових явищ і мінімізації їх наслідків, що включає швидке реагування та адаптацію до змін в рамках короткострокового часового горизонту, детермінованого періодом кризових явищ, що вимагає оперативного реагування [34]. У цьому випадку об'єктом управління є потенційні слабкі місця у фінансовій та операційній архітектурі банку, що можуть призвести до кризи (зони наростання кризового потенціалу).

Виходячи зі специфічних характеристик та об'єктів застосування управлінського впливу, ФСБ забезпечується на основі стратегічного менеджменту з акцентом на фінансовий та ризик-менеджмент, а також на підтримку відносин зі стейкхолдерами. АФСБ забезпечує антикризовий менеджмент, який включає діагностику, превенцію, планування на випадок непередбачених ситуацій та кризові комунікації [34].

Узагальнивши зазначене, порівняння антикризової та фінансової стійкості банків у контексті впливу на специфіку управління представлена в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

**Порівняльна характеристика антикризової та фінансової стійкості банків:
вплив на специфіку управління**

Аспект	Фінансова стійкість	Антикризова фінансова стійкість
Мета	Забезпечення сталого функціонування банку та довіри зацікавлених сторін за нормальних економічних умов	Мінімізація негативного впливу кризових явищ на діяльність, фінансовий стан та репутацію банку
Фокус	Стійкість фінансового стану банку за нормальних економічних умов	Пом'якшення впливу кризових явищ та мінімізація їх наслідків
Часовий горизонт	Довгострокова перспектива та сталість	Горизонт, детермінований періодом кризових явищ
Об'єкти	Бізнес-модель банку. Прибутковість. Банківські ризики. Ліквідність. Достатність капіталу.	Потенційні слабкі або вразливі місця в фінансовій та операційній архітектурі банку, що призводять до накопичення кризового потенціалу
Сфери управління	Стратегічний менеджмент. Фінансовий та ризик-менеджмент. Управління комунікаціями. Управління відносинами зі стейкхолдерами.	Антикризовий менеджмент банку, включаючи діагностування, превенцію та реакцію на кризові явища.
Інструменти	Розробка стратегії та бізнес-моделі. Сценарне планування. Інструментарій ідентифікації, оцінки	Стрес-тестування. Планування на випадок непередбачених ситуацій.

та регулювання ризиків. Розвиток комунікаційної стратегії. Програми та ініціативи, спрямовані на дотримання ESG-принципів	Індикатори та заходи раннього реагування. Стратегії реагування на кризу. Кризові комунікації
---	--

Джерело: [34]

Ключовою кількісною ознакою розмежування цих концептів є рівень ФСБ, оскільки саме він визначається як цільовий для управління, а його вихід за встановлені регулятором/менеджментом банку межі є сигналом для запровадження управлінських, у тому числі антикризових заходів (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Фази зміни фінансової стійкості банку

Динамічна рівновага 1	Фаза наростання кризового потенціалу	Фаза біфуркації	Фаза деградації	Фаза краху	Фаза посткризової стабілізації	Динамічна рівновага 2
		Криза в банку				
Стойкий фінансовий стан ↓	Квазістійкий фінансовий стан ↓	Кризовий фінансовий стан ↓			Квазістійкий фінансовий стан ↓	Стойкий фінансовий стан ↓
<i>Нормальний рівень фінансової стійкості</i>	<i>Недостатній рівень фінансової стійкості</i>	<i>Кризовий рівень фінансової стійкості банку</i>			<i>Недостатній рівень фінансової стійкості</i>	<i>Нормальний рівень фінансової стійкості</i>
<i>Банк функціонує у стабільних умовах, забезпечуючи ФСБ. Всі ключові показники, (ліквідність, капітал, прибутковість та рівень ризиків), знаходяться в межах допустимих значень. Довіра клієнтів і партнерів висока.</i>	<i>З'являються ознаки нестійкості через погіршення зовнішніх або внутрішніх факторів. Можуть зростати кредитні ризики, погіршуватися ліквідність, знижуватися прибутковість. Банк може виконувати зобов'язання, але кризовий потенціал наростає.</i>	<i>Банк зазнає суттєвих фінансових проблем, таких як відтік депозитів, зниження ліквідності, зростання проблемних активів. Здатність банку виконувати зобов'язання під загрозою. Репутація банку може постраждати, і банк потребує запровадження комплексу антикризових заходів</i>			<i>Банк починає відновлювати свою діяльність після кризи. Проходить реструктуризація активів, відновлення ліквідності та капіталу. Репутація поступово відновлюється, проте ще залишається ризик повторної кризи.</i>	<i>Банк функціонує у стабільних умовах, забезпечуючи ФСБ. Всі ключові показники, (ліквідність, капітал, прибутковість та рівень ризиків), знаходяться в межах допустимих значень. Довіра клієнтів і партнерів висока</i>

Джерело: узагальнено автором на основі матеріалів [29, 43, 140]

Отже, за результатами дослідження визначено доцільність виокремлення концепту АФСБ як об'єкта управління ФСБ зі специфічними цілями, фокусом, сферами та інструментарієм виявлення наростання кризового потенціалу, оперативного зниження його рівня та мінімізації негативних наслідків криз.

1.2 Систематизація факторів, що впливають на фінансову стійкість банків та здатність протистояти кризам

ФСБ є важливою сферою досліджень, ураховуючи значну роль, яку банки відіграють у функціонуванні економіки та стимулюванні економічного зростання. Дослідження цієї тематики в вітчизняній та закордонній науковій літературі є багатограними та охоплюють різні виміри на мікро- та макрорівнях банківської системи, включаючи:

- систематизацію внутрішніх детермінант ФСБ, в тому числі визначення оптимальної структури капіталу банків та формалізацію взаємозв'язків між рівнями капіталізації, схильністю до ризику та ФСБ, цільового рівня ліквідності;

- ідентифікацію зовнішніх детермінант ФСБ, зокрема каналів передачі, через які екзогенні макрозмінні (такі як геополітична та економічна невизначеність, динаміка ВВП, коливання процентних ставок, динаміка інфляції, волатильність валютних курсів тощо) впливають на ФСБ;

- методологію, практичні механізми та інструментарії аналізу оцінювання впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на ФСБ, зростання кризового потенціалу в банках та їх стійкість до криз.

Для того, щоб дослідити глобальні наукові тенденції, виявити, які фактори найбільш часто досліджуються у контексті ФСБ, вважаємо за доцільне провести бібліометричний аналіз з використанням інструментарію VOSViewer. Це дозволить визначити, які аспекти є найбільш важливими для забезпечення стійкості банків до криз, ідентифікувати взаємозв'язки та взаємодію між різними факторами, такими як ліквідність, капіталізація, макроекономічні показники, корпоративне управління, які впливають на ФСБ.

За результатами мережевої візуалізації визначено, що дослідження з ФСБ охоплюють широкий спектр взаємопов'язаних тем, включаючи управління ризиками, банківські кризи, регуляторні механізми та макроекономічну політику. Ці аспекти утворюють складну мережу взаємозв'язків, що мають вирішальне значення для забезпечення стійкості банків до кризових явищ та підтримання їх довгострокової життєздатності.

На основі проведеного бібліометричного аналізу було виділено шість основних кластерів, що характеризують ключові напрями досліджень у сфері ФСБ та їх здатності протистояти кризам. Кожен кластер містить унікальні теми, що доповнюють загальне розуміння факторів впливу на ФСБ.

Дослідження в найбільшому кластері «Фактори ФСБ в умовах ринкової конкуренції та економічної невизначеності» (червоний) зосереджені на внутрішніх та зовнішніх факторах, що впливають на ФСБ. Основні теми включають ефективність банківської діяльності, управління ризиками, вплив конкуренції та ринкової структури на ФСБ. Вивчаються такі аспекти, як диверсифікація доходів, корпоративне управління, а також роль регуляторних механізмів у забезпеченні ФСБ.

Другий (зелений) кластер «ФСБ та сталий розвиток банківської системи» фокусується на взаємозв'язку між ФСБ та принципами й цілями сталого розвитку. Досліджуються такі теми, як корпоративна соціальна відповідальність, екологічна сталість, зелений банкінг та вплив стратегії сталого розвитку на фінансові результати банків, та, як результат рівень їх ФСБ.

Кластер «ФСБ та регуляторні механізми в банківській системі» (синій кластер) охоплює питання регулювання та нагляду за банківською діяльністю. Основними темами є регуляторні стандарти, такі як Базель III, макропруденційна політика, вимоги до капіталу та ліквідності, а також стратегії управління системними ризиками. Вивчається, як регуляторні заходи сприяють підвищенню ФСБ до криз та зменшенню ризиків їх банкрутства.

Дослідження кластера «Економічні фактори та їх вплив на банківський сектор» (жовтий) зосереджені на впливі економічних факторів, таких як економічна політика, ринкові умови та інвестиції, на ФСБ. Також вивчаються питання валютних курсів, потоків капіталу та ролі міжнародних фінансових інститутів у забезпеченні стабільності фінансових ринків.

П'ятий (фіолетовий) кластер «Макроекономічна стабільність, монетарна політика та ФСБ» досліджує взаємодію між макроекономічною стабільністю та діяльністю центральних банків, зокрема у питаннях монетарної політики та контролю інфляції. Важливу роль у цих дослідженнях відіграє аналіз політики центральних банків, включаючи незалежність центральних банків, монетарну політику та її вплив на ФСБ. Також вивчається вплив макростабільності на стійкість банківських систем до зовнішніх шоків.

Шостий (блакитний) кластер «Фінтех, цифрові валюти та інновації в банківському секторі» охоплює сучасні фінансові інновації, включаючи впровадження цифрових валют центральних банків, криптовалют та блокчейн-технологій. Основна увага приділяється тому, як цифрові інновації можуть підвищити фінансову інклюзію, покращити фінансові послуги та забезпечити ФСБ у цифрову епоху. Активно досліджуються питання стійкості банківських систем до нових загроз та ризиків, пов'язаних з цифровими технологіями.

Систематизувавши результати бібліометричного аналізу, ми визначили, що дослідження ФСБ та їх стійкості до криз охоплюють широкий спектр факторів на різних рівнях. На рівні окремих банків ключову роль відіграють такі фактори, як ефективність управління банківськими ризиками, зокрема кредитним ризиком та ризиком ліквідності; достатність капіталу для підтримки стійкості в умовах криз; ефективність операційної діяльності банку та забезпечення відповідної корпоративної культури та якості управління. На рівні банківської системи важливими є мікро- та макропруденційне регулювання та банківський нагляд з акцентом на регуляторні вимоги до капіталу та ліквідності. Крім того, вивчається вплив параметрів банківської системи, таких як рівень конкуренції, концентрації та фінансової інклюзії. Системні ризики,

зокрема ризики пов'язані з міжбанківськими взаємодіями та макроекономічними шоками, мають велике значення для ФСБ. На макрорівні дослідження підкреслюють важливість макроекономічної стабільності, що включає такі аспекти, як рівень інфляції, процентних ставок та економічне зростання. Корупція, політична стабільність та ефективність монетарної політики також впливають на здатність банків адаптуватися до загроз зовнішнього середовища.

У вітчизняній науковій літературі також накопичено значний науковий доробок, присвячений вивченню факторів, що впливають на ФСБ, але єдиного підходу до їх структуризації наразі не сформовано.

Гарбар Є. [56] виокремлено наступні групи зовнішніх факторів: «економічні (інвестиційний клімат, стан платіжного балансу, податкова політики, стан економіки); соціально-політичні (соціальна політика, ротації уряду, політична стабільність); фінансові (кредитна політика НБУ, валютна політика НБУ, процентна політика НБУ). На нашу думку, їх склад та деталізація є недостатньою. Зокрема, у переліку відсутні екологічні та технологічні фактори, при характеристиці фінансової групи автор зосередився лише на політиці НБУ, але не врахував інші фінансові фактори, такі як стан фінансових ринків, недостатньо уваги приділено глобалізаційним (фінансова інтеграція, ефекти зараження на світовому ринку та геополітичні ризики) та соціальним (рівень безробіття, нерівність доходів, демографічні зміни) факторам. Також не висвітлюються питання впливу на ФСБ банківського регулювання та нагляду.

Корженко К. [95] виокремила наступні зовнішні фактори впливу на ФСБ: економічні (рівень розвитку економіки та його циклічність, стан інтегрованості економічних відносин, природноресурсний потенціал, ВВП та темпи економічного зростання, інвестиційний клімат, платіжний баланс та його тенденції); фінансові (грошово-кредитна політика, рівень інфляції, розмір державного боргу, обсяги золото-валютних резервів, стан і розвиток фінансового ринку); законодавчі та регуляційні фактори (правове регулювання,

актуальність та адекватність нормативно-законодавчих ініціатив); політичні (політична стабільність); соціально-психологічні (довіра населення до банківської системи, настрої населення, готовність користуватися банківськими послугами); форс-мажорні (природні фактори, пов'язані з погодними умовами; санкції, військові конфлікти); глобалізаційні (стан світової економіки, світові економічні кризи, фінансова залежність від розвинених країн, наявність іноземного капіталу на ринку, лібералізація фінансово-економічних відносин). На наш погляд, автор охоплює всі основні зовнішні фактори, що впливають на ФСБ, структуруючи їх у групи, що дозволяє ефективно аналізувати кожен фактор та його вплив на ФСБ. На відміну від інших вчених, автор виділяє форс-мажорні фактори, що важливо для забезпечення ФСБ в умовах непередбачуваних подій, таких як військові конфлікти чи природні катастрофи. Водночас ми вважаємо за недоцільне виділяти окремо законодавчі та регуляційні фактори, які є складником факторів політичної групи, та є похідними від ефективності політичного устрою країни.

Яременко О. та Беренич А. [154] зовнішні фактори поділяють за ієрархічними рівнями: «мега- (стан світової економіки та політична стабільність, міжнародна інвестиційна позиція країни, МСБО, МСФЗ, розвиток технологій у фінансовому секторі), макро- (політичні, соціальні та економічні фактори з виділенням валютної, бюджетної, монетарної компоненти) та мікрорівня (грошово-кредитна політика НБУ, розвиток банківської інфраструктури, кон'юнктура фінансового ринку)». Цей підхід забезпечує систематизований аналіз зовнішнього середовища з урахуванням рівнів генерації факторів. Водночас автором не враховується вплив технологічних інновацій та пов'язаних з ними ризиків та загроз, а також важливість урахування екологічних факторів.

У дослідженнях Рисіна А. та Біди В. [125] виділяються ключові зовнішні фактори, що впливають на ФСБ, включаючи економічні, глобалізаційні, фінансові, політичні та соціальні. Економічні фактори охоплюють стан платіжного балансу, інвестиційний клімат, тіншову економіку та оновлення

виробничих потужностей. Глобалізаційні процеси посилюють вплив кризових явищ на банки через інтеграцію фінансових ринків. Фінансові фактори (грошова емісія, інфляція та політика центрального банку), безпосередньо впливають на капіталізацію банків. Політична стабільність та наявність рівних правил гри важливі для стійкості ринку, а соціальна стабільність є основою для ФСБ. На нашу думку, перевагою підходу вчених є комплексний огляд ключових факторів з урахуванням глобалізації та політичних аспектів. Недоліками є недооцінка технологічних інновацій, таких як ФінТех, що мають важливе значення для сучасного банківського сектору, відсутність урахування впливу банківського регулювання та нагляду. Окрім цього, недостатньо структурованим є перелік індикаторів, що характеризують фактори впливу на ФСБ.

Вінниченко О. та Громакова В. [48] систематизують зовнішні фактори впливу на ФСБ, поділяючи їх на економічні, соціально-політичні та фінансові. До економічних факторів науковці включають інвестиційний клімат, стан платіжного балансу, податкову політику та загальний стан економіки. Соціально-політичні фактори включають соціальну стабільність, стійкість уряду та політичну стабільність, що забезпечують рівні умови та захищеність на ринку. Фінансові фактори, до яких належать політики НБУ (грошово-кредитна, валютна та кредитна), а також стан грошового ринку, безпосередньо впливають на здатність банків реагувати на фінансові виклики. Перевагами підходу є його комплексність, що дозволяє враховувати практично всі ключові аспекти зовнішнього середовища, важливі для ФСБ, окрім технологічних та екологічних. Окремий акцент на фінансові фактори, зокрема політики НБУ, допомагає краще зрозуміти, як макроекономічні інструменти впливають на ФСБ. Недоліком, на нашу думку, є відсутність розгляду взаємозв'язків між ефективністю банківського регулювання та нагляду та рівнем ФСБ.

Зважаючи на мету дослідження, систематизуючи зовнішні фактори впливу на ФСБ, доцільно акцентувати на тих загрозах, що створюють додаткові невизначеності, шоки та загрози. Це пов'язано з тим, що саме невизначеність,

викликана зовнішніми впливами, генерує потенційні ризики, що можуть як знизити ФСБ, так і суттєво вплинути на їх здатність продовжувати операції у звичному режимі (здійснювати безперебійну діяльність).

Отже, узагальнивши наукові здобутки у цій сфері та результати бібліометричного аналізу, зовнішні фактори, що впливають на ФСБ, представлені на рисунку 1.2.

Рис. 1.2. Зовнішні фактори, що впливають на ФСБ та на зростання кризового потенціалу

Джерело: складено автором на основі матеріалів [29, 56, 91, 95, 105, 116, 120, 154]

За результатами дослідження ми визначили, що єдиного підходу до структуризації внутрішніх факторів впливу на ФСБ не сформовано. Більшість науковців акцентують на підході, орієнтованому на кількісні фінансові показники, що дозволяє чітко оцінити внутрішню ФСБ.

Біляєва В. [37] до складу внутрішніх факторів включила «адекватність капіталу банку, якість активів банку, рівень рентабельності тощо». Волкова В. та Верницький Б. виділили такі складові ФСБ, як «капітальна стійкість, ліквідність, прибутковість, ризик» [53]. Гарбар Є. [56], Вінниченко О. та Громакова В. [48] зосереджуються на трьох аспектах ФСБ: якість активів, запас ліквідності та рівень капіталізації. Цей підхід розглядає ФСБ як комплекс взаємопов'язаних характеристик, які забезпечують можливість банку ефективно виконувати свої зобов'язання та залишатися конкурентоспроможним та життєздатним. Ми вважаємо, що підхід, який базується виключно на фінансових параметрах, має певні обмеження, оскільки не враховує управлінські, організаційні та технологічні фактори, що набувають дедалі більшого значення для забезпечення належного рівня ФСБ в умовах складного операційного середовища.

Ряд науковців розширюють фактори впливу на ФСБ, включаючи до їх складу управлінські, організаційні та технологічні. Так, Яременко О. та Беренич А. [154] виділили три групи факторів впливу на ФСБ: «організаційні (кадрова політика, якість корпоративного управління, якість систем внутрішнього контролю, маркетингова складова, якість системи ризик-менеджменту, інноваційна складова); технологічно-інформаційні (рівень застосування новітніх технологій, рівень інформаційних систем); фінансові (ресурсна складова: капіталізація, структура фондування; складова активів; рівень ризиків; стабільність фінансових результатів: прибутковість, рентабельність, ліквідність)». На наш погляд, розроблене авторами групування акторів надає змогу комплексно охопити всі ключові фактори впливу на ФСБ.

Корженко К. поділяє внутрішні фактори впливу на ФСБ на функціональні, організаційні, комерційні та фінансово-економічні. До

фінансово-економічних факторів нею віднесено якість активів, структуру капіталу, обсяг прибутку та ліквідність. Виокремлення функціональних, організаційних та комерційних груп факторів пов'язане з важливістю врахування якісних характеристик, таких як рівень менеджменту, стратегія діяльності та спектр послуг, що є особливо важливими в умовах складного операційного середовища [95].

Узагальнивши розробки науковців, в рамках цього дослідження для систематизації внутрішніх факторів впливу на ФСБ вважаємо за доцільне поділяти їх на фінансову та операційну складові, оскільки вони характеризують різні аспекти функціонування банку, які взаємодіють між собою та спільно забезпечують його життєздатність та конкурентоспроможність.

Фінансова складова, представлена на рисунку 1.3, охоплює фактори, пов'язані з капіталізацією, стійкістю джерел фондування, якістю активів та стійкістю фінансових результатів банку, які визначають його здатність виконувати зобов'язання, підтримувати резерви та генерувати дохід.

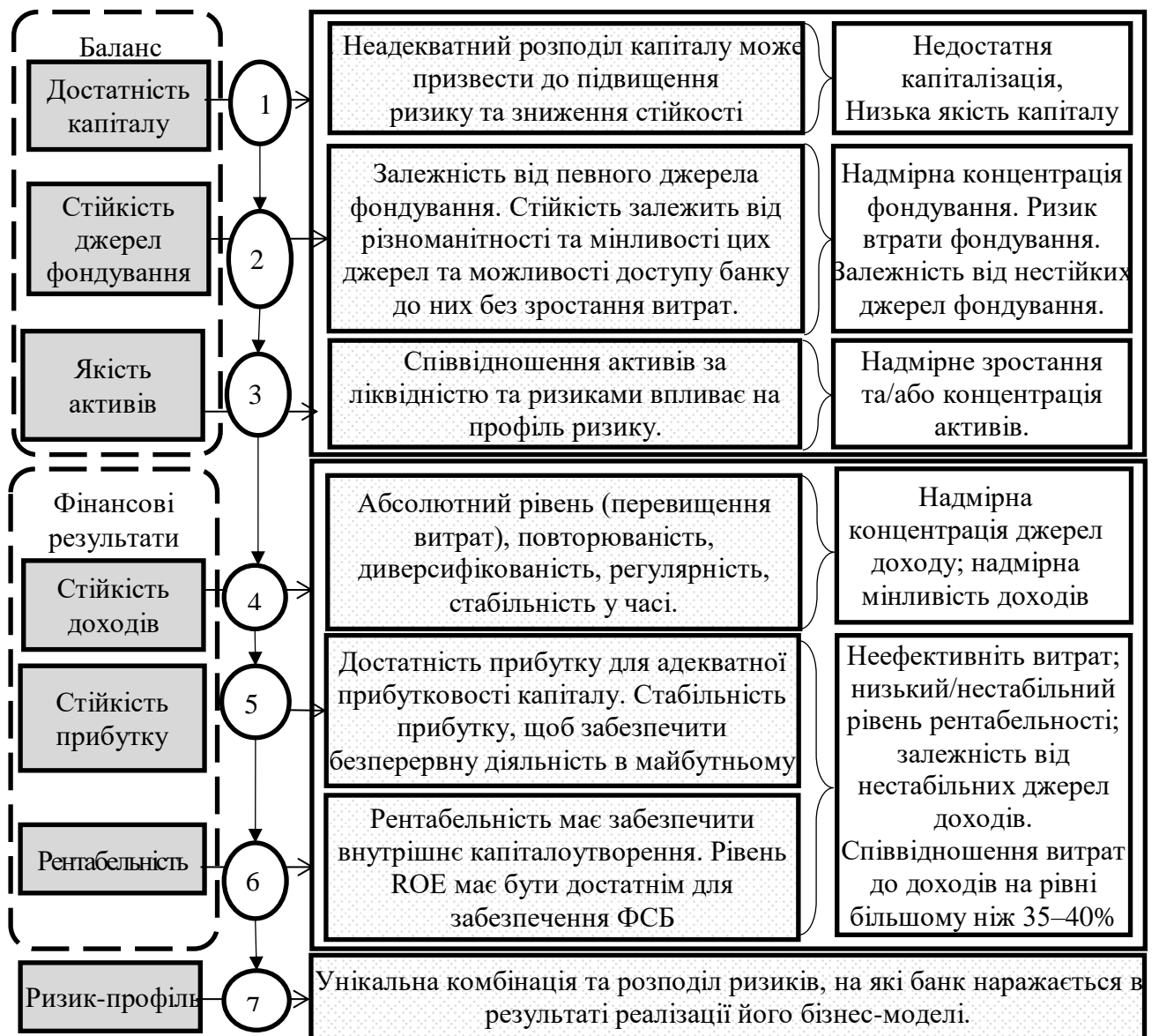

Рис. 1.3. Внутрішні фактори, що впливають на ФСБ та на зростання кризового потенціалу: фінансова складова

Джерело: складено автором на основі матеріалів [29, 56, 91, 95, 105, 116, 120, 154]

Операційна складова охоплює якість управління, ефективність процесів, рівень технологій та обслуговування, що забезпечує стійкість операційної діяльності та адаптивність до змін (рис. 1.4).

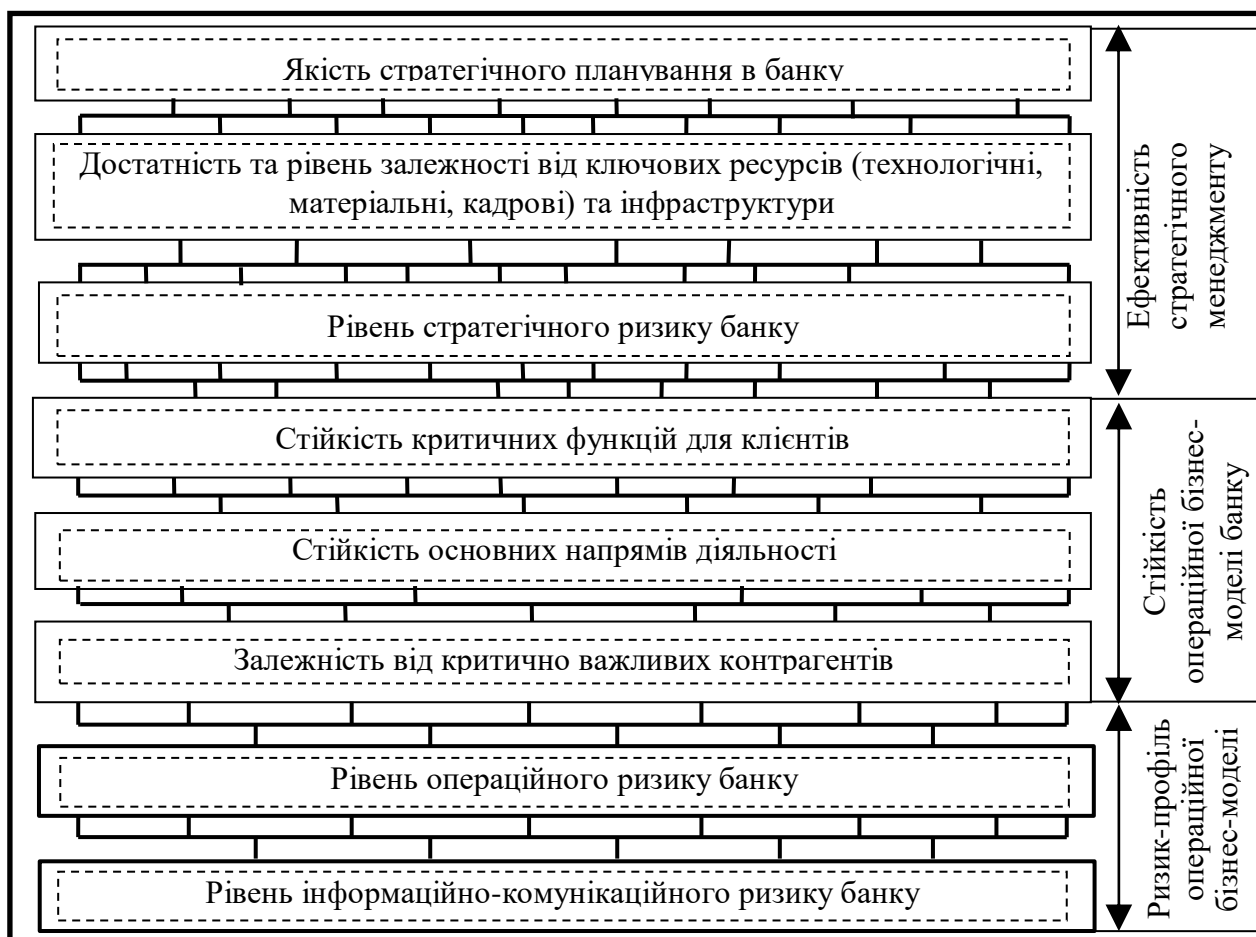

Рис. 1.4. Внутрішні фактори, що впливають на ФСБ та на зростання кризового потенціалу: операційна складова

Джерело: складено автором на основі матеріалів [95, 136, 154]

Такий поділ внутрішніх факторів дозволяє чітко відокремити фінансові аспекти, які піддаються кількісному вимірюванню, від операційних, які мають переважно якісний характер і потребують іншого підходу до оцінки. Це спрощує управління ФСБ, допомагає ефективніше ідентифікувати ризики та визначити напрями розвитку для підтримання ФСБ як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі для запобігання зростанню кризового потенціалу.

Отже, вважаємо, що кризовий потенціал в банку зростає, коли зовнішні несприятливі фактори взаємодіють з вразливими внутрішніми параметрами операційної та / або фінансової складової.

1.3 Науково-методичні підходи до антикризового управління фінансовою стійкістю банку

Питання банківських криз та антикризового управління (антикризового менеджменту) в банківській діяльності активно досліджуються закордонними (Ачар'я В. В., Адузай М., Бек Т., Бойд Дж. Х., Де Ніколо Г., Каломіріс К. В., Деміргюч-Кунт А., Детраг'яче Е., Трессел Т., Ейхенгрін Б., Артета К., Гудхарт К. А. А., Інгвес С., Лавен Л. А., Валенсія Ф. В., Ллевелін Д., Перейра Педро К., Рейнхарт К. М., Рогофф К. С. та інш.) та вітчизняними (Агрес О. Г., Афанасьєва О. Б., Барановський О. І., Бодрецький М. В., Драган О., Герасименко І., Заруцька О. П., Жовтанецька Я. В., Колесник О. О., Копилюк О. І., Музичка О. М., Лозинська О. І., Кузнєцова А. Я., Погореленко Н. П., Момот О. М., Рисін В. В., Біда А. П., Шевцова О. Й. та інш.) науковцями.

Попри значущість наукових результатів, отриманих зазначеними та іншими дослідниками, питання антикризового управління ФСБ потребують безперервного розвитку, зважаючи на динамічні зміни у світовій економіці, потребах клієнтів, регуляторному ландшафті, а також наростаючі ризики, які виникають в умовах глобалізації та нестабільності ринків.

Актуальність антикризового управління ФСБ зумовлена складними умовами, в яких функціонує сучасний банківський сектор України. За даними НБУ, «банки й надалі визначають війну як ключовий системний ризик, що впливає на їхню поточну роботу та довгострокові стратегії розвитку» [81]. У таких умовах антикризове управління є необхідним інструментом для збереження довіри клієнтів та партнерів, оскільки дозволяє банкам вчасно ідентифікувати та нейтралізувати загрози, зберігаючи їх ФСБ та конкурентоспроможність. Завдяки впровадженню антикризових стратегій та інструментів, банки можуть швидко реагувати на зміни, мінімізувати фінансові втрати та забезпечувати стійкість операційної діяльності навіть у найскладніших умовах. Усе це робить антикризове управління ФСБ ключовим фактором стабільного функціонування банківської системи в умовах високих ризиків.

Для досягнення мети дослідження необхідним є уточнення сутності поняття «антикризове управління» в цілому та його специфіки щодо такого специфічного об'єкта, як ФСБ (табл. 1.5)

Таблиця 1.5

Контент-аналіз визначення поняття «антикризове управління»

Науковець	Визначення
Драган О. та інші	«спеціальний вид управління, який трактується у вузькому (нейтралізація кризових явищ з урахуванням невизначеності фінансового ринку або управління за одним з напрямів (фінансова стійкість, платоспроможність, фінансова безпека, банкрутство) і широкому розумінні з необхідністю застосування специфічних видів та методів управління і здійснюється з метою діагностики, попередження, нейтралізації та подолання кризових явищ банку, в тому числі в умовах нестабільності фінансового ринку»
Болдирев О.	«сукупність економічних відносин, що виникають з приводу діагностики, попередження, нейтралізації та подолання кризових явищ в банківській діяльності як на макро-, так і мікрорівнях; процес виявлення, попередження та подолання кризових явищ та ситуацій, він триває постійно, адже моніторинг ризиків та можливих загроз має здійснюватися безперервно; комплекс заходів, об'єднаних у два блоки: фінансова діагностика, моніторинг, попередження кризових ситуацій в банку; антикризові заходи, спрямовані на нейтралізацію, подолання кризових явищ та фінансове оздоровлення банку»
Пшик Б.	«складний управлінський процес, який повинен здійснюватися на стратегічних засадах, бути спрямованим на постійне попередження ризиків та кризових явищ або швидке їх подолання, діяти протягом всього періоду функціонування установи банку. ... повинне мати комплексний, системний характер, вирішувати не тільки стратегічні, довгострокові, а й тактичні, оперативні завдання банківської установи»
Жовтанецька Я.	«система заходів, при якій суб'єкт антикризового управління за допомогою форм, методів, важелів та інструментів здійснює виявлення, попередження, нейтралізацію або мінімізацію кризових явищ, забезпечуючи ефективне функціонування банків на основі ризик-орієнтованого підходу з урахуванням впливу мега-, макро-, мезо- й мікроекономічних факторів»
Вовк В.	«комплекс заходів на етапах виявлення кризоутворюючих факторів, своєчасної діагностики, попередження і нейтралізації кризи, спрямований на досягнення цілей діяльності комерційного банку, реалізацію його стратегії та подальший розвиток»
Зверяков О.	«система управлінських заходів щодо діагностики, нейтралізації і подолання кризових явищ і їх чинників на макро-, мезо- та мікрорівнях економіки з метою мінімізації збитків від кризи та створення умов щодо подальшого розвитку банківської установи»
Швайко Ю., Костогриз В.	«система управлінських заходів щодо діагностики, нейтралізації і подолання кризових явищ і їх чинників на макро-, мезо- та мікрорівнях економіки з метою мінімізації як збитків, так і втрат від кризи та створення умов щодо подальшого розвитку банку. Антикризове управління триває постійно, адже моніторинг ризиків та можливих загроз має здійснюватися безперервно. Тобто, антикризове управління має циклічний характер»

Джерело: складено автором на основі матеріалів [10, 43, 49, 69, 78, 124, 150]

Розглянуті підходи до тлумачення поняття «антикризове управління банком» відображають його багатогранність та комплексність. Драган О. та інші розглядають його як специфічний вид управління, що може трактуватися у вузькому та широкому значеннях і включає як фінансову стійкість, так і платоспроможність та фінансову безпеку. Болдирев О. наголошує на важливості безперервного моніторингу та виділяє два блоки заходів – діагностичний та антикризовий [43]. Пшик Б. підкреслює необхідність стратегічного підходу та системності, що включає як стратегічні, так і оперативні завдання [124]. Жовтанецька Я. акцентує на ризикорієнтованому підході з урахуванням впливу мега-, макро-, мезо- та мікроекономічних факторів [69]. Вовк В. фокусується на етапах виявлення кризових факторів, своєчасної діагностики та нейтралізації кризи [49]. Зверяков О. [78] та Швайко Ю., Костогриз В. [150] наголошують на циклічності процесу та його постійності, а також на необхідності мінімізації збитків та створення умов для розвитку банку.

Базуючись на зазначеному, пропонуємо визначати антикризове управління ФСБ як безперервний, циклічний процес, що включає систему заходів, спрямованих на діагностику, попередження, нейтралізацію та подолання кризових явищ та ризиків, які загрожують ФСБ, з метою мінімізації фінансових втрат та забезпечення стабільності та стійкого розвитку банку в умовах невизначеності операційного середовища.

Згідно з наведеним підходом, антикризове управління ФСБ базується на постулатах та принципах процесного підходу, що при цьому має врахувати специфіку змін ФСБ та розгортання кризових явищ в банку внаслідок негативного впливу внутрішніх та / або зовнішніх факторів, що детермінують причини, характер та наслідки зниження рівня ФСБ, як це представлено на рисунку 1.5.

Своєю чергою, умови та фактори, що спричинили погіршення рівня ФСБ в конкретному банку, специфіка кризових ситуацій та їх розвитку, характер

кризових явищ, впливають на вибір режиму та інструментів антикризового управління.

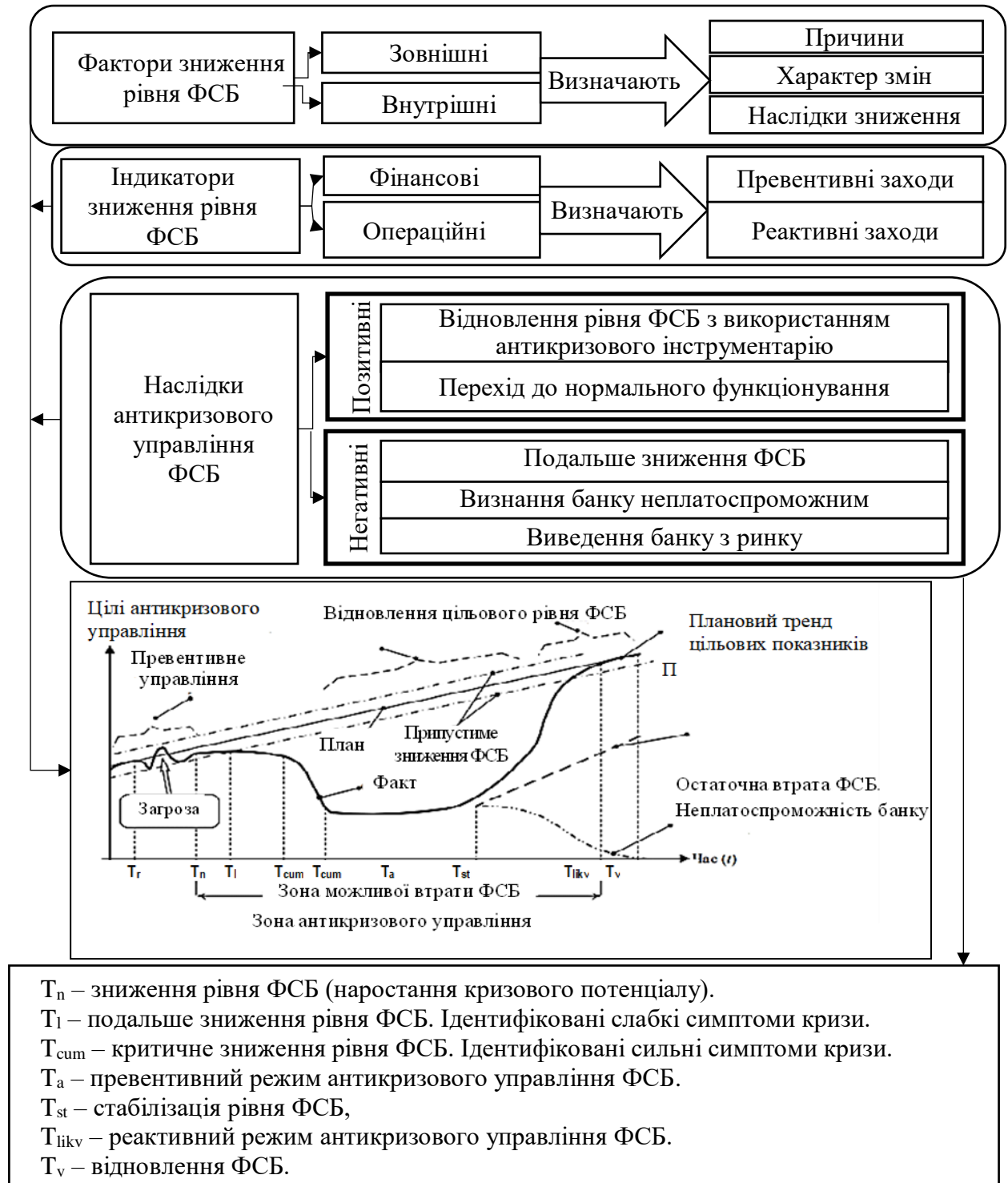
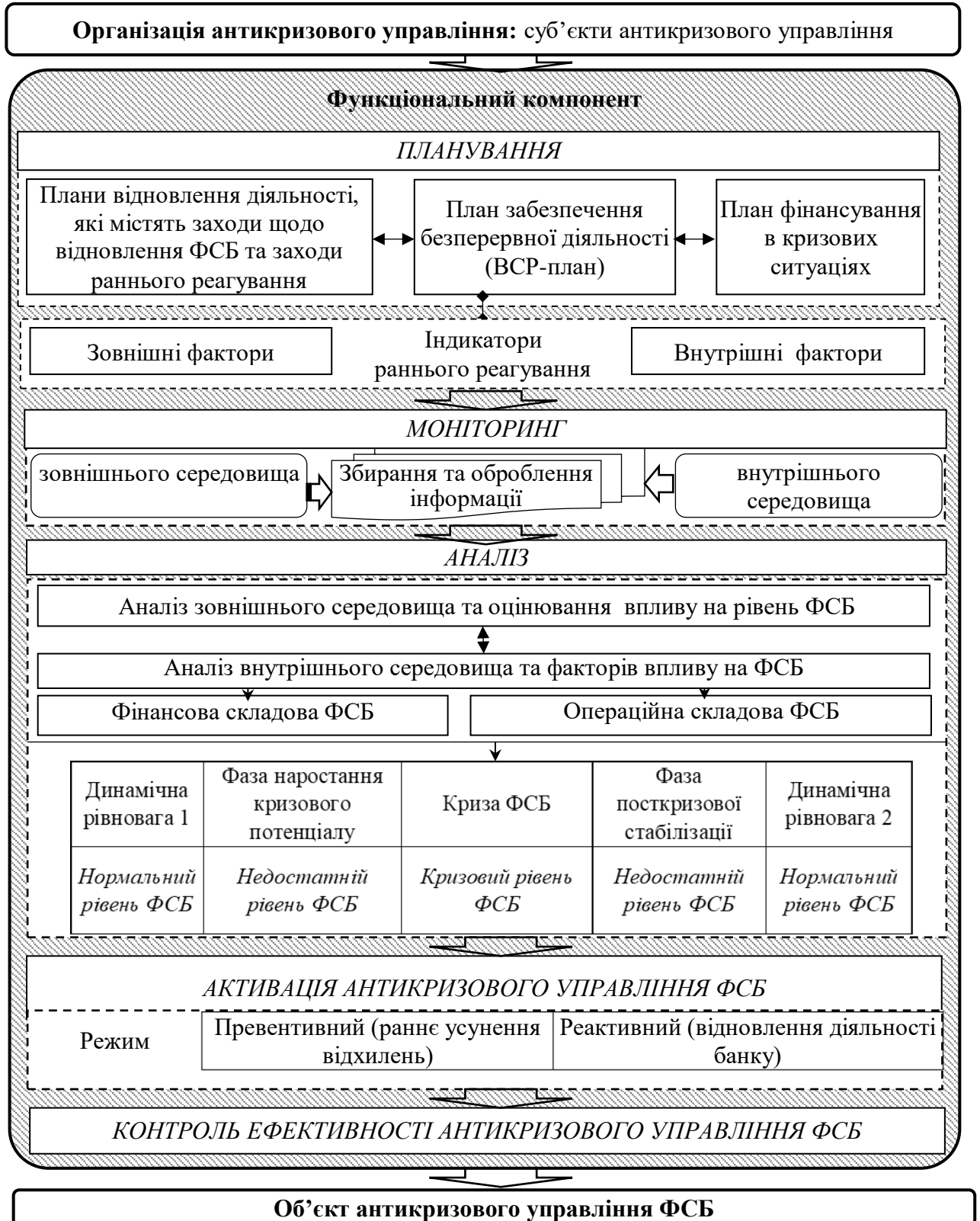

Рис. 1.5. Зв'язок процесу зниження рівня ФСБ з процесами антикризового управління

Джерело: складено автором на основі матеріалів [136]

Узагальнивши розробки науковців, антикризове управління ФСБ вважаємо за доцільне розглядати як інтегровану систему об'єктів і суб'єктів

управління, взаємодія яких базується на функціональній основі з застосуванням спеціальних інструментів планування, аналізу, регулювання, моніторингу та контролю для запобігання, нейтралізації та подолання кризових явищ і ризиків, що загрожують ФСБ (рис. 1.6).

Джерело: складено автором на основі матеріалів [31, 38, 40, 43, 44, 50, 59, 62, 64, 66, 71, 75, 90, 98, 136]

Керуючий компонент антикризового управління ФСБ розглядається як нерозривна єдність суб'єктів антикризового управління, які через управлінський вплив з застосуванням спеціальних інструментів планування, аналізу, регулювання, моніторингу та контролю безпосередньо впливають на керовану підсистему – ФСБ, забезпечуючи на цій основі його організацію (табл. 1.6).

Таблиця 1.6

Організація та функції суб'єктів управління ФСБ

Підрозділ/ Комітет	Функції	
	Постійні	Антикризові
Рада банку	Затвердження стратегії управління та цільових таргетів ФСБ	Надання повноважень антикризовим комітетам (штабам); затвердження антикризових стратегій, процедур ескалації порушень лімітів ризиків, планів відновлення діяльності та ВСР-плану; забезпечення виконання функцій щодо відновлення діяльності, запровадження невідкладних адекватних заходів щодо пом'якшення ризиків
Комітет з управління ризиками	Моніторинг за дотриманням банком таргетів ФСБ та ризиків	Участь у розробленні антикризових стратегій, процедур ескалації порушень лімітів ризиків, планів відновлення діяльності та забезпечення безперервної діяльності
Правління	Реалізація управлінських рішень, що підтримують цільовий рівень ФСБ	Координація оперативного реагування на зниження рівня ФСБ; розробка та затвердження антикризових планів і заходів; забезпечення розробки процедур ескалації порушень лімітів ризиків, планів відновлення діяльності та ВСР-плану
КУАП	Оптимізація структури активів і пасивів; забезпечення ліквідності.	Підтримка ліквідності та капіталізації у кризових умовах; розробка заходів для стабілізації грошових потоків та резервів банку
Казначейство	Управління грошовими потоками, резервами та ліквідністю	Забезпечення негайного доступу до ліквідності у кризових умовах; реалізація операцій з обмеження ризиків в кризових умовах
Підрозділ з управління ризиками	Управління ризиками; стрес-тестування; оцінка профілю ризику; розробка інструментарію оцінки впливу факторів на ФСБ	Посилений моніторинг ризиків у реальному часі; участь у розробці процедур ескалації порушень лімітів ризиків, планів відновлення діяльності та ВСР-планів; розробка та реалізація системи раннього реагування
Підрозділ комплаєнс	Забезпечення відповідності	Участь у розробленні процедур ескалації порушень лімітів ризиків, планів відновлення

	внутрішнім та локальним вимогам	діяльності та забезпечення безперервної діяльності
Відділ комунікацій	Управління внутрішніми та зовнішніми комунікаціями	-Розробка кризових комунікаційних стратегій; оперативне інформування клієнтів, партнерів і персоналу про зміни та антикризові заходи
Антикризовий штаб /комітет	Створюється за потреби	Розробка антикризових планів та забезпечення їх реалізації

Джерело: складено автором на основі матеріалів [122, 123, 135]

Чіткий розподіл функцій, повноважень та обов'язків між суб'єктами управління, особливо в умовах кризової ситуації, відіграє вирішальну роль у запобіганні дублюванню дій і конфліктів. Це дозволяє сформувати ефективну структуру субординації та координації, що сприяє оперативному прийняттю управлінських рішень і знижує ризики непослідовних або протилежних дій.

Такий підхід дозволяє банку не лише своєчасно реагувати на виникнення кризових ситуацій, а й забезпечує прозорість і підзвітність у процесі антикризового управління, що відповідає стандартам корпоративного управління та регуляторним вимогам.

ФСБ є об'єктом антикризового управління, проте її не можна розглядати як безпосередній об'єкт застосування управлінських впливів. Антикризове управління спрямоване на регулювання та оптимізацію внутрішніх факторів, що детермінують ФСБ, з адаптацією до впливу зовнішніх факторів.

Базуючись на розробленій в другому розділі дипломної роботи структуризації факторів впливу на ФСБ, управлінський вплив спрямовується на такі параметри фінансової складової, як капітал, джерела фондування, активи, фінансові результати, рентабельність та ризик-профіль.

Операційна складова ФСБ передбачає вплив на фактори, пов'язані з операційною діяльністю, такі як: якість стратегічного менеджменту та планування; технологічні, матеріальні та кадрові ресурси, щоб уникнути порушень у функціонуванні банку; безперебійність основних напрямів діяльності та критичних функцій для підтримки довіри клієнтів; операційну надійність та захист інформаційних потоків для зниження загроз, пов'язаних із внутрішніми та зовнішніми ризиками.

Антикризове управління ФСБ реалізується за допомогою функціональної складової, що включає загальні інструменти управління, такі як аналіз, планування, регулювання, моніторинг та контроль, та враховує специфічні особливості, що виникають при їх застосуванні для запобігання, нейтралізації та подолання кризових явищ і ризиків, що загрожують ФСБ.

Основу антикризового управління ФСБ формує система планів стратегічного (стратегія та бізнес-плани), тактичного та оперативного рівнів, що у комплексі мають забезпечити досягнення цільового рівня ФСБ в нормальних умовах функціонування [63]. До обов'язкових планів в антикризовому управлінні ФСБ відносяться [122, 123]:

- плани щодо капіталу та ліквідності;
- план відновлення діяльності (Recovery Plan), що забезпечує оперативне реагування на зниження рівня ФСБ на основі раннього виявлення та активацію стратегій відновлення ФСБ у разі суттєвого погіршення її рівня;
- план забезпечення безперервної діяльності (Business Continuity Plan, BCP план) – сукупність заходів, що забезпечують безперервність критичних операцій банку під час кризових ситуацій, які можуть порушити нормальну роботу (наприклад, природні катастрофи, кібератаки), включаючи заходи для підтримки доступу до ключових систем та ресурсів, а також альтернативні робочі плани для персоналу;
- план фінансування в кризових ситуаціях (Contingency Funding Plan) – план заходів та порядок дій з попередження та управління кризою ліквідності.

У контексті антикризового управління ФСБ важливим компонентом планів є сформована в них система кількісних та якісних індикаторів, які характеризують зовнішні та внутрішні детермінанти ФСБ, сигналізують про наростання кризового потенціалу та визначають необхідність їх активації в разі перевищення встановлених граничних значень [122, 123]. Орієнтовний перелік індикаторів представлений в додатку А.

Аналіз відіграє ключову роль в антикризовому управлінні ФСБ, надаючи інформаційну базу для підтримки функцій планування, регулювання та контролю. Аналіз забезпечує:

- ідентифікацію зовнішніх факторів, що впливають на ФСБ, та чинять негативний вплив на її рівень;
- оцінку параметрів поточного та прогнозного рівня ФСБ у цілому та в розрізі ключових компонентів, що її детермінують;
- оцінку банківських ризиків та визначення на цій основі потреби в резервах ліквідності та капіталі для протидії потенційним втратам;
- виявлення потенційного зростання кризового потенціалу на основі розробленої системи індикаторів та сигналів раннього реагування;
- оцінку стресостійкості на основі аналізу стресових сценаріїв та визначення їх можливого негативного впливу на ФСБ [30, 106, 136].

Інструментарій аналізу, що використовується для досягнення цілей антикризового управління ФСБ, представлений в додатку Б (табл. Б.1). Для формування системи кількісних індикаторів щодо фінансових параметрів ФСБ, як правило, використовуються коефіцієнти, представлені в додатку Б (табл. Б.2). Для аналізу окремих параметрів операційної складової ФСБ доцільно використовувати індикатори, наведені в додатку Б (табл. Б.3).

Обов'язковим аналітичним інструментом антикризового управління ФСБ виступає стрес-тестування, що має на меті: оцінювання всіх ключових ризиків, на які наражається банк; визначення здатності банку реагувати на стресові умови та забезпечити ФСБ у випадку несприятливих подій; моделювання подій, які можуть спровокувати ситуацію неплатоспроможності (дефолту) банку, або призводять до порушення індикаторів; створення та вдосконалення механізмів для швидкого відновлення ФСБ у кризових ситуаціях [122, 123].

Основні види стрес-тестів, які можуть використовуватись в антикризовому управлінні ФСБ, представлені в додатку Б (табл. Б.4). Слід наголосити на тому, що крім прямого, банк може «застосовувати реверсивне

стрес-тестування, за яким отримує негативний результат (порушення нормативів, втрату ліквідності, настання неплатоспроможності)» [122, 123].

Важливу роль у забезпеченні ФСБ відіграє функція регулювання, що «... передбачає поточне, оперативне управління за допомогою відповідних методів управління власним капіталом, активами та зобов'язаннями, прибутком, ліквідністю й платоспроможністю, ризиками» [63] (рис. 1.7).

Коли рівень ФСБ є стабільним, банк продовжує свою діяльність без суттєвих змін, спрямовуючи зусилля на підвищення ефективності та посилення ФСБ. У цей період здійснюється постійний моніторинг зовнішніх та внутрішніх факторів, щоб не допустити зниження показників до рівня, що може свідчити про зростання кризового потенціалу та можливу кризу.

Превентивні заходи з раннього антикризового реагування охоплюють комплекс управлінських дій, спрямованих на зменшення та нейтралізацію можливих кризових загроз для ФСБ. Їх мета – вчасно виявити перші ознаки погіршення ФСБ, оцінити потенційні наслідки цих процесів та прийняти проактивні рішення для запобігання подальшого зниження рівня ФСБ та накопичення кризового потенціалу. До таких заходів належить перехід до консервативних стратегій та зниження толерантності («апетиту») до ризиків; перегляд бізнес-моделі банку, якщо загрози мають довгостроковий характер; підвищений контроль над активами, які генерують загрози втрати ФСБ; планування збільшення буферів ліквідності та капіталу; ініціювання антикризових комунікацій з ключовими стейкхолдерами тощо. Орієнтовний перелік превентивних заходів наведений в додатку В (табл. В.1).

Заходи з відновлення діяльності банку впроваджуються у тому випадку, коли визначені індикатори переходять у «червону зону», а рівень ФСБ знижується до критичного, при цьому вони реалізуються «в умовах як фінансових, так і часових обмежень» [122]. Метою цих заходів є усунення виявлених проблем та повернення діяльності банку до стійкого функціонування.

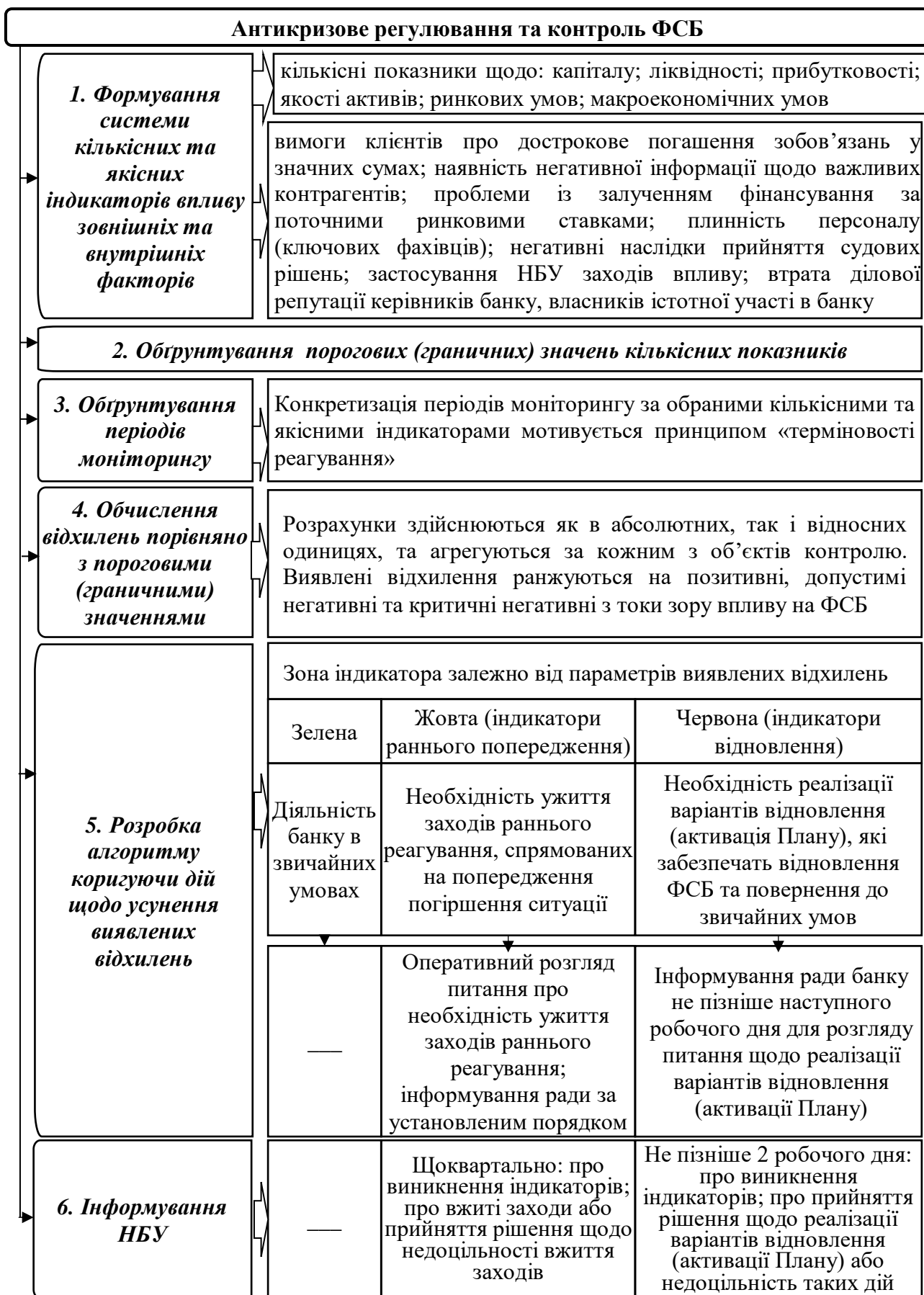

Рис. 1.7. Антикризове регулювання та контроль ФСБ

Джерело: складено автором на основі матеріалів [63, 122]

Відповідно до підходу НБУ «заходи щодо відновлення ФСБ структуруються за такими напрямками: підтримка / відновлення рівня капіталу (поповнення з зовнішніх та / або внутрішніх джерел, зниження ризику активів; припинення виплат дивідендів); підтримка / відновлення рівня ліквідності (отримання фінансування від акціонерів, використання буфера ліквідності, рефінансування НБУ); скорочення витрат (насамперед непроцентних та непродуктивних); реорганізація банку; реструктуризація активів/зобов'язань; продаж активів; припинення (часткове або повне) здійснення окремих видів діяльності або здійснюваних операцій» [122].

За своєю характеристикою заходи щодо відновлення діяльності банку можуть включати як заходи, що «... мають надзвичайний характер (продаж дочірніх структур або банку в цілому, зовнішня рекапіталізація / добровільна реструктуризація зобов'язань тощо)», так і заходи, які «можуть вживатися в ході звичайної діяльності» [122]. При цьому чітко визначено, що банк «не має права передбачати заходи щодо надзвичайної фінансової підтримки державою (крім випадків, коли держава є власником понад 51 % статутного капіталу) та НБУ (крім підтримки ліквідності за стандартними інструментами строком до 90 днів)» [122], тобто банк має забезпечити відновлення діяльності з використанням власних ресурсів та можливостей. Орієнтовний перелік превентивних заходів наведений в додатку В (табл. В.2).

Отже, антикризове управління ФСБ визначено як сукупність об'єктної та суб'єктної складових, взаємодія яких реалізується на основі функціональної складової, включаючи функції планування, аналізу, регулювання та контролю з використанням відповідного інструментарію, спрямованих на попередження, нейтралізацію та подолання кризових явищ та ризиків, які загрожують ФСБ.

Висновки до розділу 1

За результатами проведеного теоретичного дослідження ми зробили наступні висновки.

Обґрунтовано, що концепція ФСБ характеризує фінансовий стан банку у довгостроковій перспективі та залежить від здатності ефективно виконувати свої функції, беручи до уваги інтереси ключових зацікавлених сторін (клієнтів, акціонерів, регулятора, працівників) за умов стабільного операційного середовища. ФСБ охоплює здатність банку генерувати стабільний прибуток за умови дотримання достатньої ефективності ризик-менеджменту та захист від загроз. АФСБ є спеціалізованим аспектом ФСБ, який фокусується на здатності банку протистояти шокам та кризам, забезпечуючи ефективність і мінімізацію ризиків у несприятливих умовах впливу внутрішніх та зовнішніх факторів.

Встановлено, що кризовий потенціал в банку зростає, коли зовнішні несприятливі фактори (форс-мажорні, політичні, економічні, фінансові, соціальні, цифрові, екологічні) взаємодіють з вразливими внутрішніми параметрами операційної (неефективність стратегічного менеджменту, нестійкість та ризик-профіль операційної бізнес-моделі) та / або фінансової (дефіцит капіталу, нестійкість джерел фондування, низька якість активів, нестійкість фінансових результатів, ризик-профіль фінансової бізнес-моделі банку) складової.

Антикризове управління ФСБ запропоновано розглядати як безперервний, циклічний процес, що включає систему заходів, спрямованих на діагностику, попередження, нейтралізацію та подолання кризових явищ та ризиків, які загрожують ФСБ, з метою мінімізації фінансових втрат та забезпечення стабільності та стійкого розвитку банку в умовах невизначеності операційного середовища.

За компонентним складом антикризове управління ФСБ запропоновано розглядати як сукупність об'єктної та суб'єктної складових, взаємодія яких реалізується на основі функціональної складової, включаючи функції

планування, аналізу, регулювання та контролю з використанням відповідного інструментарію, спрямованих на попередження, нейтралізацію та подолання кризових явищ та ризиків, які загрожують ФСБ.

РОЗДІЛ 2

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ

АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

2.1 Загальна характеристика діяльності банку

АТ КБ «ПриватБанк» – найбільший системно важливий, спеціалізований ощадний банк України, що здійснює свою діяльність відповідно до ліцензії НБУ з березня 1992 року. Банк «забезпечує універсальне обслуговування широкому колу клієнтів і є лідером ринку в роздрібному сегменті з активним розвитком та впровадженням послуг для малого й середнього бізнесу та вибірковою роботою в корпоративному сегменті [130, 142].

Банк здійснює діяльність як на території України (друга за кількістю підрозділів регіональна мережа, що станом на 01.01.2024 включає 1209 підрозділів, в т.ч. 9 філій, 1 представництво і 1199 відділень різних груп (77 з яких тимчасово припинили діяльність, в т.ч. – в Луганській області – 19; в Донецькій області – 19; в Дніпропетровській області – 2; в Запорізькій області – 21; в Херсонській області – 14; в Харківській області – 2) [130].

Ключовими конкурентними перевагами банку на ринку є:

1. тривалий досвід робот та лідерські позиції на ринку;
2. широкий асортимент послуг для всіх сегментів споживачів з акцентом на роздрібний сегмент та обслуговування малого та середнього бізнесу;
3. розвинена регіональна та онлайн збутова мережа (вебсайт, мобільний додаток Приват24), що забезпечують фізичну та діджитальну доступність продуктів з акцентом на забезпеченню інклюзії для людей з обмеженими можливостями. У 2023 році Група «ПриватБанк» здійснила аудит діджитальних сервісів банку на відповідність міжнародному стандарту доступності Web Content Accessibility Guidelines 2.1, покликаною забезпечити максимальний доступ до web-контенту людям з інвалідністю [130];
4. розвиток технологічних ресурсів через автоматизацію значної частини

бізнес-процесів та цільової архітектури ІТ-системи, а також впровадження проєктів щодо розвитку та підтримки критичних систем» [130];

5. постійне підвищення класифікації працівників;
6. висока оцінка міжнародних рейтингових агентств.

Аналіз фінансових показників діяльності банку проведемо на основі даних річної звітності [126-130], статистичних даних та даних банківського нагляду НБУ [32, 82].

Динаміка основних компонентів капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за період аналізу представлена на рисунку 2.1.

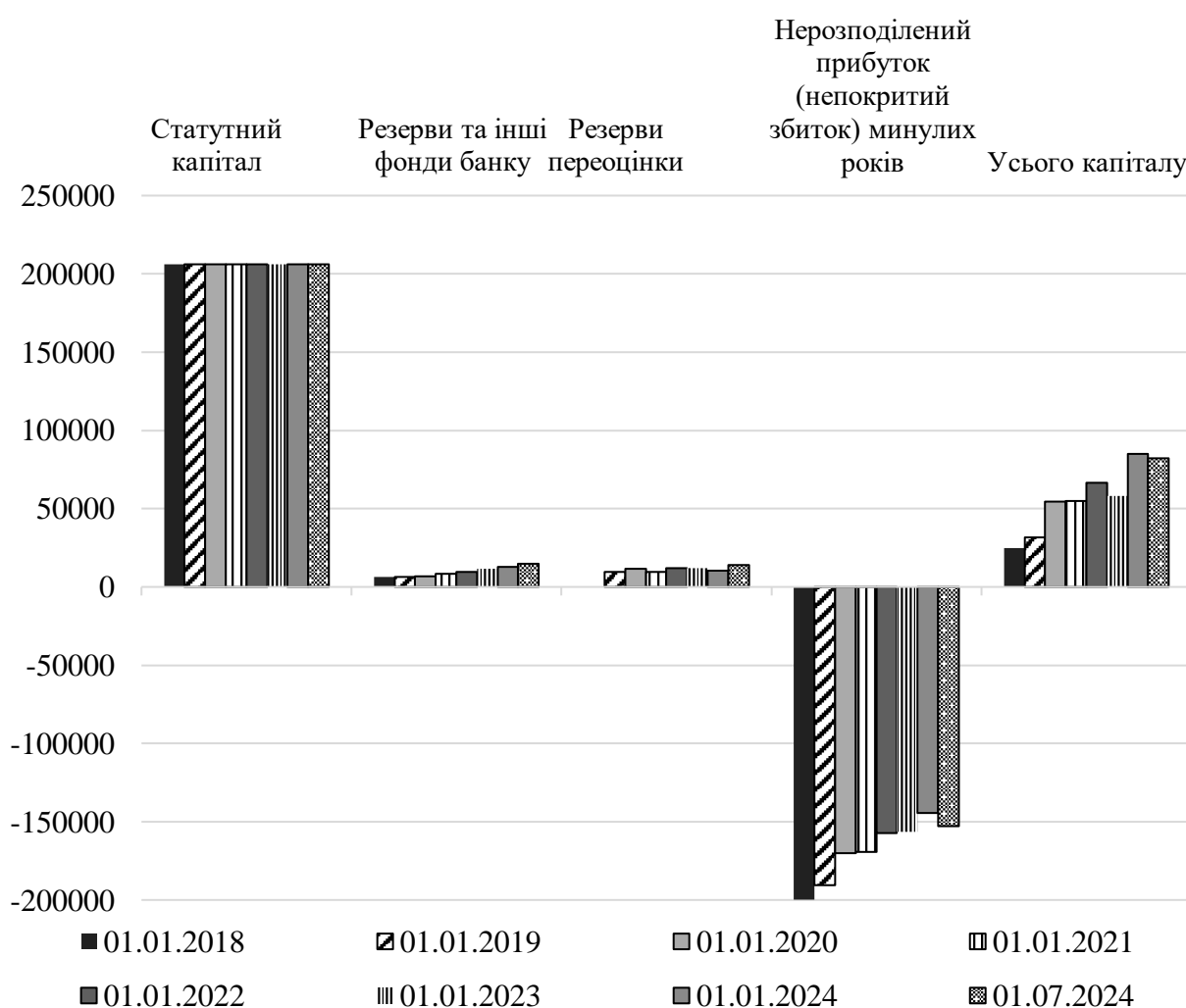

Рис. 2.1. Динаміка капіталу АТ КБ «ПриватБанк» та його ключових компонентів, з 01.01.2018 по 01.07.2024, млн грн

Джерело: побудовано автором на основі матеріалів [32, 126-130]

Дані, представлені на рисунку 2.1, дозволяють зробити висновок, що за період дослідження на залишки власного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» найбільший вплив мали статутний капітал та непокритий збиток минулих років.

Протягом періоду, що аналізується, статутний капітал АТ КБ «ПриватБанк» залишався стабільним на рівні 206,06 млрд грн. Він був сформований шляхом емісії 735,93 млн акцій номіналом 280 грн за штуку [130]. Результат від операцій з акціонером становили 12174 млн грн та включали чистий прибуток від первісного визнання ОВДП отриманих від держави як внески до статутного капіталу у 2016-2017 роках [130].

Резервні фонди зросли з 6,211 млрд грн у 2018 році до 14,847 млрд грн на середину 2024 року, що становить зростання на 9,881 млрд грн або в 1,5 раза. Це свідчить про накопичення капіталу для покриття можливих ризиків відповідно до вимог законодавства України, але слід зазначити, що вони не здійснюють суттєвого впливу на капіталізацію банку. Залишки резервів переоцінки суттєво коливаються протягом періоду аналізу, при цьому найвищий рівень досягнуто на середину 2024 року – 14,075 млрд грн. [130]. Це вказує на зміну вартості активів АТ КБ «ПриватБанк» протягом періоду дослідження, але їх вплив на загальну капіталізацію банку залишається несуттєвим.

Негативний вплив на капіталізацію АТ КБ «ПриватБанк» протягом періоду аналізу мали непокриті збитки минулих років, що виникли внаслідок діяльності попередніх власників. Цей дефіцит був покритий в результаті націоналізації внесками в статутний капітал, здійсненими державою. Зменшення непокритих збитків з 199,943 млрд грн у 2018 році до 152,733 млрд грн на середину 2024 року, що становить зниження на 47,210 млрд грн або 23,6 %, є позитивним сигналом та свідчить про поступове покращення фінансового стану банку.

Зменшення непокритих збитків та стабільний приріст капіталу шляхом спрямування прибутку на резервні фонди свідчать про ефективне управління фінансовими ресурсами та підвищення його фінансової стійкості, що є

важливим фактором для подальшого розвитку та стабільної роботи в майбутньому.

Зовнішнім фактором, що може негативно впливати на внутрішній потенціал капіталоутворення банку, є вплив держави на розподіл прибутку банку. У 2023 році відповідно до рішення Кабінету міністрів України про обов'язкову сплату 80 % від прибутку державних організацій та рішення Кабінету міністрів України про затвердження річної фінансової звітності банку за 2022 рік, банк виплатив дивіденди у сумі 24158 млн грн або 32,83 гривні на одну акцію та відповідно до Податкового кодексу України банк перерахував 5047 млн грн авансового внеску з податку на прибуток.

На ФСБ значний вплив має стабільність та характер джерел фондування, характеристика яких представлена в додатку Г.

Домінантною в структурі зобов'язань банку є стаття «кошти клієнтів», середня частка якої за період аналізу становить приблизно 91,63 % з низьким стандартним відхиленням, що вказує на стабільну довіру клієнтів. За період аналізу залишки коштів на рахунках клієнтів зросли на 340874361 тис. грн або в 1,63 раза, у результаті чого їх частка на 01.07.2024 склала 92,37 %.

Основу зобов'язань АТ КБ «ПриватБанк» становлять кошти фізичних осіб (68,21 %) в національній валюті зі значною часткою поточних рахунків (54,59 %). Це насамперед зумовлено тим, що банк є лідером ринку зі здійснення соціальних та пенсійних виплат. Так, частка банку «... серед банків, які мають право здійснювати пенсійні виплати, становить 56,1 %, понад 4,7 млн клієнтів отримують пенсію через банк станом на кінець 2023 року» [130]. Відповідно, наявна залежність банку від коштів, отриманих з одного джерела.

Кошти юридичних осіб становлять 24,02 % зобов'язань, також номіновані в національній валюті зі значною часткою строкових рахунків (78,4 %).

Коефіцієнти варіації показують, що найбільша варіабельність спостерігається у коштах на вимогу фізичних осіб, що може бути викликано змінами в поведінці клієнтів та економічними умовами. Менша варіабельність спостерігається у строкових коштах як суб'єктів господарювання, так і

фізичних осіб, що свідчить про їх стабільність.

Дані, наведені в додатку Г, свідчать, що банком практично не використовуються недепозитні джерела ресурсів. Зобов'язання перед НБУ та банками станом на останню звітну дату відсутні.

Інші компоненти зобов'язань мають незначну питому вагу та не впливають на характеристики ресурсної бази банку, відповідно, не мають суттєвого впливу на фінансову стійкість банку.

Важливим фактором впливу на ФСБ є строкові характеристики джерел фондування. Аналіз зобов'язань АТ КБ «ПриватБанк» за цим фактором за основними групами проведемо на основі даних рисунку 2.2.

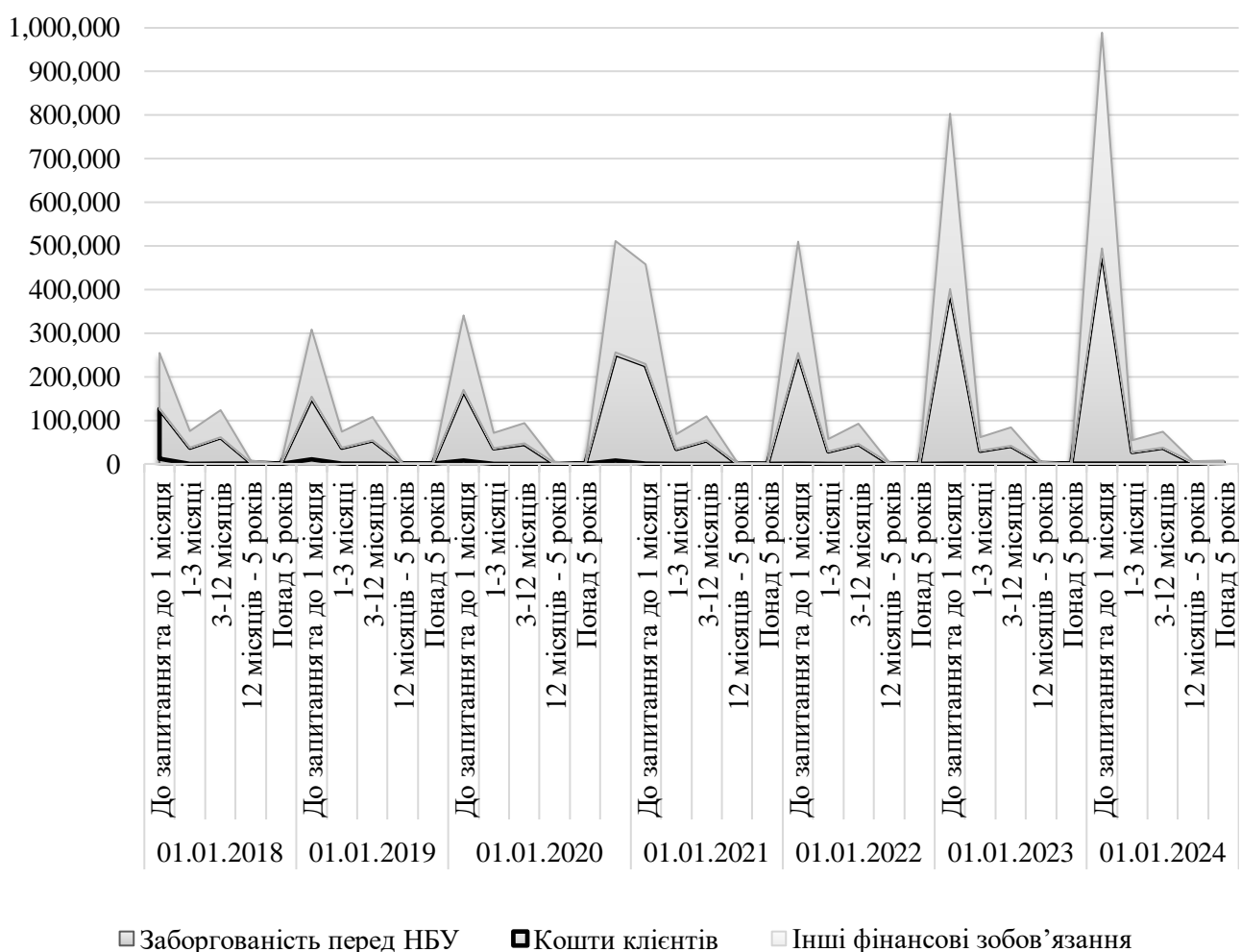

Рис. 2.2. Динаміка зобов'язань АТ КБ «ПриватБанк» (розподіл за строками погашення та постачальниками ресурсів) з 01.01.2018 по 01.01.2024, млн грн

Джерело: побудовано автором на основі матеріалів [32, 126-130]

За результатами дослідження ми зробили висновок, що строковість зобов'язань АТ КБ «ПриватБанк» може створювати додатковий тиск на його ліквідність, оскільки 87,44 % ресурсів сформовано як кошти до запитання та до одного місяця. Частка ресурсів, строковість яких становить від одного до 12 місяців, станом на останню звітну дату становила 11,36 %.

Отже, в умовах погіршення операційного середовища на ФСБ можуть тиснути неочікувані відтоки коштів клієнтів з поточних рахунків, тому особливої уваги потребує врахування цього фактору.

На ФСБ значною мірою впливають характеристики його активів, аналіз яких проведемо на основі додатка Д та рисунку 2.3.

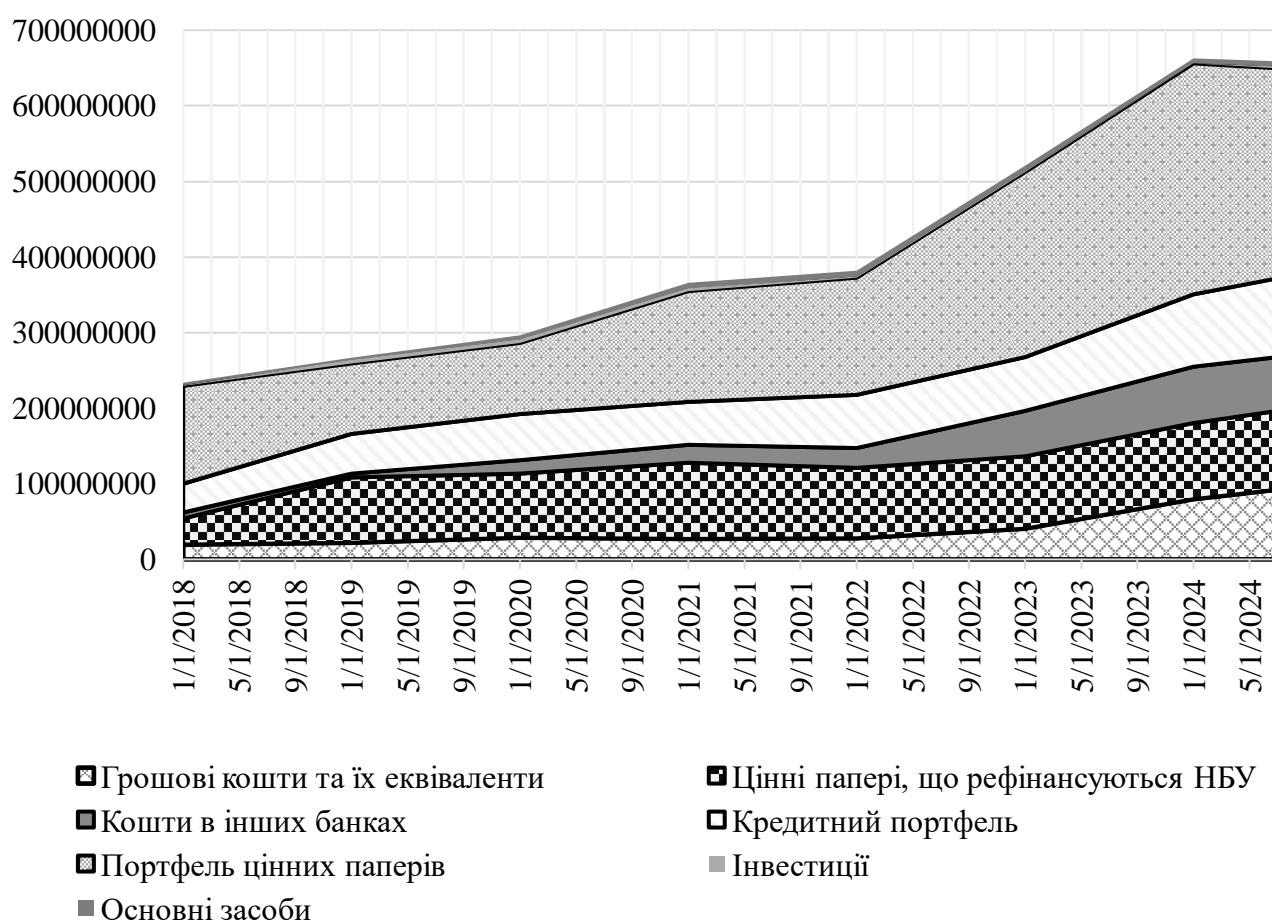

Рис. 2.3. Динаміка активів АТ КБ «ПриватБанк» (розподіл за компонентами) з 01.01.2018 по 01.07.2024, тис. грн

Джерело: побудовано автором на основі матеріалів [32, 126-130]

Наведені дані дозволяють зробити висновок, що активи мають достатній

рівень диверсифікації, при цьому забезпечують як достатній рівень ліквідності, так і прибутковості.

Банк має значні буфери ліквідності, частка яких на останню звітну дату склала 39,52 % та сформована з грошових коштів та їх еквівалентів (13,63 %), цінних паперів, що рефінансуються в НБУ (15,41 %) та коштів в інших банках (10,48 %). Грошові кошти та їх еквіваленти сформовані з таких елементів, як грошові кошти в касі (17 %), залишок на рахунку в НБУ (35,4 %), кореспондентські рахунки та депозити «овернайт» в банках країн ОЕСР (47,9 %). Ці активи високої якості та дозволяють виконувати функції первинних буферів ліквідності. Кошти в інших банках переважно сформовані з депозитних сертифікатів НБУ (99,67 %), які залучені «під ставку 20 % річних у сумі 24,2 млрд грн та 19 % річних у сумі 5 млрд грн зі строком погашення три місяці, а також під ставку 15 % річних у сумі 103,5 млрд грн» [130].

Дохідні активи, сформовані банком з кредитного портфеля, портфеля цінних паперів та прямих інвестицій станом на 01.07.2024 становили 56,77 %, з яких 15,44 % становили надані банком кредити.

Портфель цінних паперів, частка якого в активах на 01.07.2024 складає 41 %, сформована з державних боргових цінних паперів різної строковості та строків погашення. Частина з них була придбана до впровадження воєнного стану та зниження суверенного рейтингу України, тобто кредитний ризик за ними значно зріс з дати первісного визнання.

Отже, за результатами аналізу визначено, що значні обсяги високоліквідних активів забезпечують покриття попиту на ліквідність. Дохідні активи банку достатньо диверсифіковані з переважанням портфеля державних цінних паперів, що забезпечуються високий рівень процентного прибутку.

Сформована відносно дешева ресурсна база та ефективно розміщення в активи дозволили банку вийти на сталу прибуткову діяльність, попри негативний вплив операційного середовища.

Основні компоненти доходів та витрат, що визначають фінансовий результат АТ КБ «ПриватБанк» за період аналізу, представлені на рисунку 2.4.

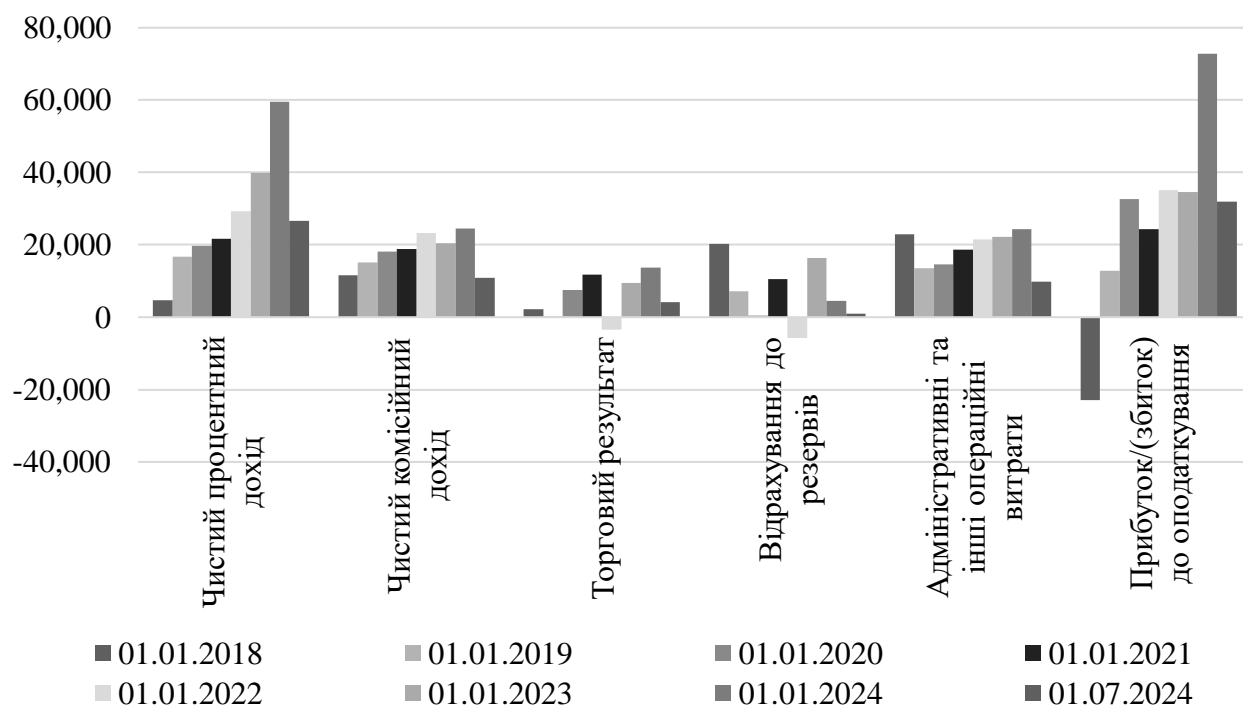

Рис. 2.4. Динаміка основних складових фінансових результатів

АТ КБ «ПриватБанк» з 01.01.2018 по 01.07.2024, тис. грн

Джерело: побудовано автором на основі матеріалів [32, 126-130]

Наведені на рисунку 2.4 дані свідчать, що протягом періоду дослідження операційний прибуток банку формував чистий процентний дохід, який зріс на 54,958 млрд грн або в 11,79 раза. Другою за величиною та стабільною за роллю у формування прибутку є такий компонент, як чистий комісійний дохід, який зростає меншими темпами порівняно з процентним доходом. За період аналізу цей компонент зріс на 12,846 млрд грн або в 1,11 раза. Торговий дохід банку, що залежить від коливань курсів валют та вартості цінних паперів, був найбільш волатильним серед усіх компонентів прибутку, у цілому за період дослідження зріс на 11,593 млрд грн або в 5,36 раза.

За результатами аналізу можна визначити, що банк демонструє позитивну динаміку основних джерел прибутку, особливо у сегменті чистого процентного доходу. Волатильність торгового результату та інших доходів вказує на

необхідність посилення управління цими категоріями для забезпечення стабільного фінансового результату.

На прибуток банку суттєвий вплив мали витрати на формування резервів. Протягом періоду дослідження ця стаття детермінувалась станом операційного середовища, що впливав на зміни рівня кредитного ризику. У цілому за період аналізу ця стаття витрат зменшилась на 15,799 млрд грн або 77,83 %.

До 2020 року витрати на формування резервів поступово скорочувались і станом на 01.01.2020 склали 364 млн грн. Пандемічна криза призвела до зростання рівня кредитного ризику та зумовила зростання витрат на формування резервів до 10,5 млрд грн станом на 01.01.2021, які були частково компенсовані станом на 01.01.2022.

За результатами 2022 року через зростання кредитного ризику в умовах війни росії проти України банк мав формувати значні резерви, що призвело до їх зростання до 16,3 млрд грн. За даними банку «фінансовий стан більшості клієнтів та їх можливості обслуговувати зобов'язання обумовлюють підвищені кредитні ризики за кредитним портфелем. Також з початку воєнного стану міжнародні рейтингові агентства суттєво знизили суверенний рейтинг України, що призвело до формування резервів за цінними паперами державного боргу, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід. Крім того, протягом 2022 року сформовано резерви під очікувані збитки внаслідок бойових дій через руйнування приміщень та банкоматів» [130].

У 2023 році відбулось покращення якості кредитного портфеля банку, що дало значну економію за витратами на формування резервів, які за результатами року склали 4,5 млрд грн.

Банк несе постійні значні витрати на управління та операційну діяльність, їх середнє значення за період аналізу становило 16,8 млрд грн, за період аналізу вони зросли на 1,438 млрд грн, або 6,27 %.

Прибуток банку до оподаткування у 2023 році досяг 72,8 млрд грн, що більше ніж удвічі перевищує результат 2022 року та становить 46 % від загального прибутку банківської системи України. Після коригування на

підвищену ставку податку в 50 % у 2023 році банк отримав 37,8 млрд грн чистого прибутку, більшу частину якого буде спрямовано у вигляді дивідендів до державного бюджету України. У лютому 2024 року АТ КБ «ПриватБанк» перерахував в бюджет авансовий платіж дивідендів та податку на прибуток за результатами 2023 року в сумі 44,9 млрд грн.

Основними факторами формування прибутку у 2023 році є: зростання масштабів діяльності як на кредитному ринку, так і надходжень на рахунки клієнтів; зміна структури транзакційних операцій клієнтів, у т.ч. зростання обсягів безготівкових розрахунків; макроекономічні умови, що склалися на банківському ринку України, включаючи тренд облікової ставки НБУ та офіційного валютного курсу; покращення якості кредитного портфеля, що дає значну економію за витратами на формування резервів; утримання під контролем операційних витрат в умовах накопиченого ефекту інфляції 2022 та 2023 років.

На результат банку також суттєво вплинув результат переоцінок. Так, зміна офіційного курсу гривні до долара США в кінці року після часткової лібералізації валютного ринку, обумовила збитки від переоцінки валютної позиції, що частково компенсуються позитивною переоцінкою індексованих ОВДП в портфелі банку. При цьому, переоцінка індексованих ОВДП є похідною як від зміни курсу гривні до долара США, так і від інфляційних очікувань та зростання внаслідок цього процентних ставок як на ринку України, так і у світі.

Фінансовий стан банку визначається його спроможністю генерувати прибуток (рис. 2.5).

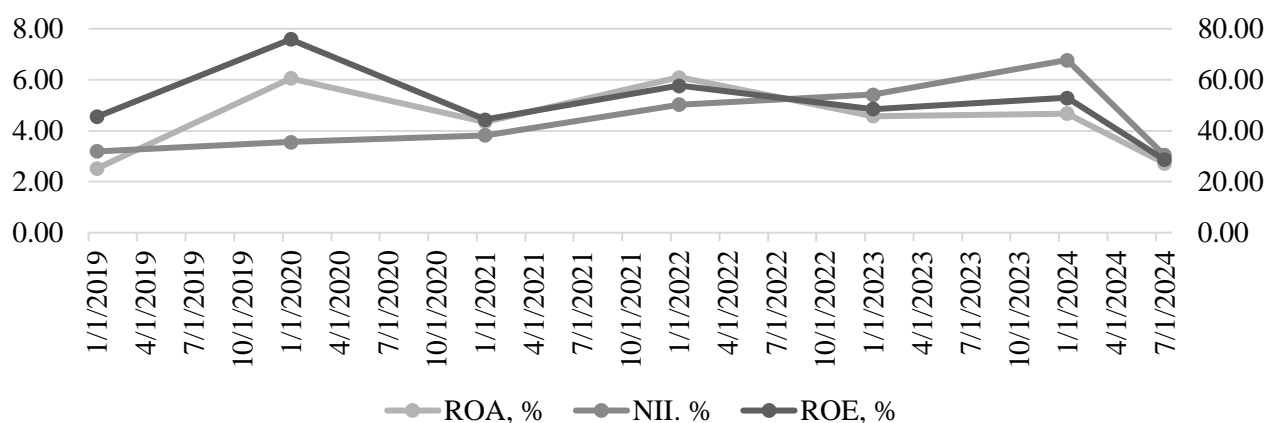

Рис. 2.5. Динаміка показників ефективності діяльності АТ КБ «ПриватБанк» з 01.01.2019 по 01.07.2024, %

Джерело: побудовано автором на основі матеріалів [32, 126-130]

Дані, представлені на рисунку 2.5, підтверджують спроможність АТ КБ «ПриватБанк» генерувати прибуток, попри негативний вплив зовнішнього середовища та поточні загрози, пов'язані з воєнними діями. Водночас загрозу фінансовій стійкості становить високий рівень волатильності ключових показників ефективності, що демонструють дані таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Дескриптивна статистика показників ефективності діяльності АТ КБ «ПриватБанк» з 01.01.2018 по 01.07.2024, %

Показник	ROA	ROE	Чиста процентна маржа
Середнє значення	3.56	30.91	37.33
Стандартне відхилення	3.59	46.01	20.63
Мінімум	-4.67	-89.68	3.93
Максимум	6.91	59.80	54.84
Медіана	4.20	46.01	48.27
25-й перцентиль (Q1)	2.44	40.68	40.71
75-й перцентиль (Q3)	5.91	52.62	50.38
Дисперсія	12.91	2117.13	425.83

Джерело: розраховано автором на основі матеріалів [32, 126-130]

Аналіз показників ефективності діяльності АТ КБ «ПриватБанк» за період 2017-2024 років свідчить про високий рівень волатильності всіх показників, що підкреслює вплив екстернальних шоків, таких як пандемія та військові дії, на прибутковість банку. Значні коливання в ROE та чистій процентній маржі вказують на необхідність ретельного управління ризиками та

адаптації до мінливих економічних умов для підтримання ФСБ в майбутньому. Особливо відзначається кардинальний спад цих показників у першому півріччі 2024 року, що може бути пов'язане з накопиченням кризового потенціалу внаслідок повномасштабних військових дій, які суттєво впливали на процентні доходи. Зважаючи на це, вважаємо, що менеджменту банку необхідно сформувати комплекс заходів, що забезпечать стабілізацію показників ефективності та компенсуватимуть втрати чистого процентного доходу.

Отже, за результатами аналізу балансових даних АТ КБ «ПриватБанк» ми зробили наступні висновки:

□ зміни в залишках власного капіталу можна визнати позитивними, та такими, що відповідають умовам середовища функціонування банку;

□ зобов'язання є оптимальними з погляду їх вартості (поточні пасиви), разом з тим, зважаючи на їх сконцентрованість та мінливий характер, можуть мати негативний вплив на ліквідність;

□ значні обсяги високоліквідних активів забезпечують додаткове покриття попиту на ліквідність;

□ дохідні активи диверсифіковані з переважанням портфеля цінних паперів, сформованих з депозитних сертифікатів НБУ та державних боргових цінних паперів, що забезпечуються високий рівень процентного прибутку;

□ аналіз фінансових результатів діяльності дозволив зробити висновок, що бізнес-модель банку є ефективною, оскільки банк є прибутковим попри негативний вплив зовнішнього середовища.

2.2. Аналіз фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк»

Аналіз ключових ризиків та показників достатності капіталу є важливим елементом оцінки ФСБ, оскільки саме ці аспекти визначають здатність банку протистояти шокам та забезпечувати стабільне функціонування в умовах несприятливого операційного середовища. По-перше, ризики, такі як кредитний, валютний, процентний ризик та ризик ліквідності, безпосередньо

впливають на ФСБ, обмежуючи його можливості вчасно виконувати свої зобов'язання перед вкладниками та кредиторами.

Зважаючи на це, оцінка ключових ризиків дозволяє банку вчасно реагувати на зміни в зовнішньому та внутрішньому середовищах, прогнозуючи потенційні загрози та запобігаючи кризовим ситуаціям.

Фінансова стійкість АТ КБ «ПриватБанк» значною мірою визначається якістю кредитного портфеля та рівнем кредитного ризику.

Аналіз кредитного портфеля фізичних осіб банку за критерієм його якості проведемо на основі даних таблиці Е.1 додатка Е. Наведені дані дають змогу зробити висновок, що якість кредитного портфеля фізичних осіб не здійснює негативного впливу на фінансову стійкість банку.

Підтвердженням цього є те, що кредитний портфель сформований переважно позичальниками 1 класу (найнижчий ризик), при цьому частка цього портфеля за період аналізу зросла з 57 % до 88,16 %. Відповідно, частка кредитів, наданих позичальникам 5 класу (критичний ризик) протягом періоду скорочувалась – з 52 % станом на початок 2019 року до 9,49 % станом на початок липня 2024 року. При цьому ці кредити зарезервовані, що убезпечує банк від очікуваних втрат від реалізації кредитного ризику.

Аналіз кредитного портфеля юридичних осіб проведено на основі таблиці Е.2. Наведені дані свідчать, що практично весь цей кредитний портфель є недіючим, оскільки протягом всього періоду дослідження домінують кредити, віднесені до 10 класу, частка яких станом на 01.07.2024 становила 85,74 %.

Слід зазначити, що протягом періоду аналізу спостерігається тенденція до зменшення недіючих кредитів як в абсолютному розмірі, так і питомої ваги в кредитному портфелі (рис. 2.6).

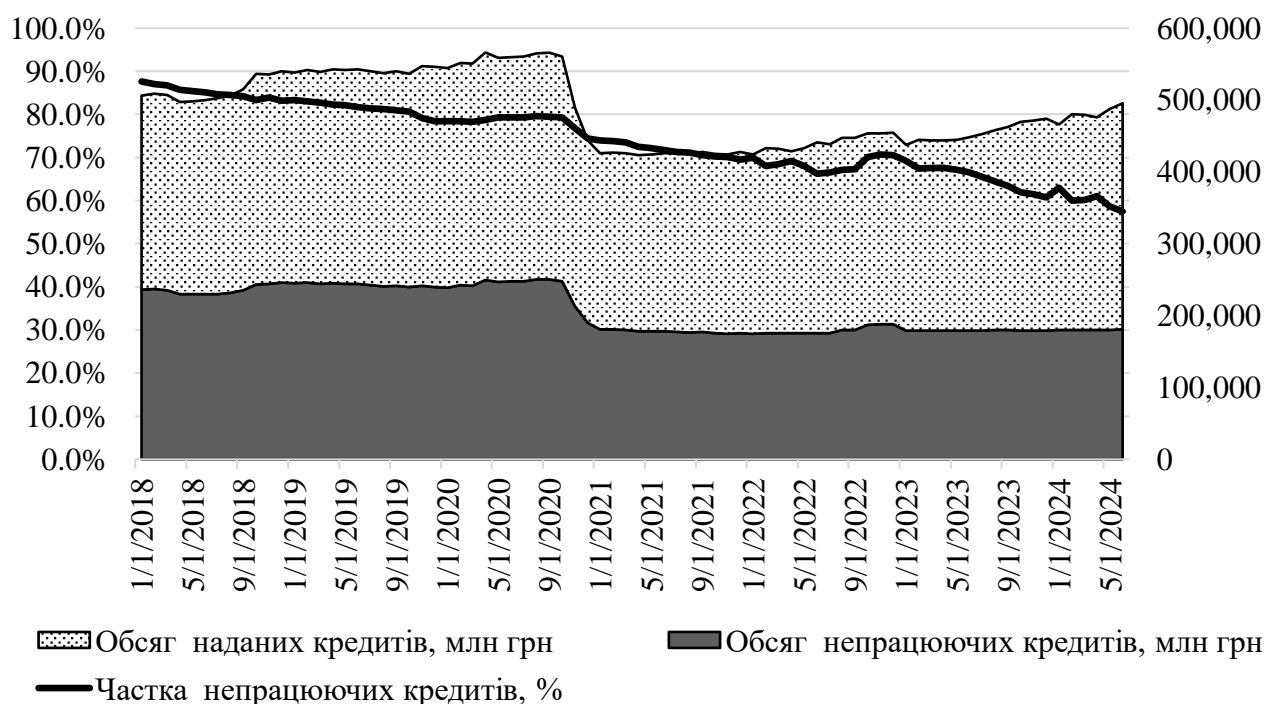

Рис. 2.6. Динаміка якості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк»
з 01.01.2018 по 01.07.2024

Джерело: побудовано автором на основі матеріалів [32, 126-130]

Наведені дані свідчать, що їх обсяг зменшився на майже 55,279 млрд грн або на 23,4 %, частка в кредитному портфелі скоротилася з 87,64 % станом на 01.01.2018 до 57,48 % станом на 01.07.2024.

Слід наголосити на тому, що 45 % корпоративного кредитного портфеля – це кредити колишніх власників банку, що мають неринкову сутність, і єдиним інструментом їх врегулювання є судові стягнення. Відповідні судові процеси проти колишніх власників АТ КБ «ПриватБанк» тривають у багатьох юрисдикціях, проте остаточних рішень ще не отримано.

Станом на 01.01.2024 для державних боргових цінних паперів рівень кредитного ризику, визначений на основі статистичних та аналітичних даних рейтингового агентства Fitch, є високим. Це зумовлено тим, що ймовірність дефолту (PD) у національній та іноземній валюті у розмірі становить 4,144 - 14,563 %, а ймовірність втрат банку складає 50 %. Відповідно до цих даних очікувані збитки варіюються залежно від ймовірності дефолту від 2,072 % для мінімального значення PD до 7,2815 % для максимального значення PD. Це вказує на значний кредитний ризик для банку.

Наведені в таблиці 2.2 дані свідчать, що протягом періоду дослідження банком виконували всі обов'язкові нормативи кредитного ризику НБУ.

Таблиця 2.2

Динаміка нормативів кредитного ризику АТ КБ «ПриватБанк»

з 01.01.2018 по 01.07.2024, %

Дата	Н7 (для спеціалізованих ощадних банків - $\leq 20\%$)	Н8 (≤ 8 -кратного розміру регулятивного капіталу)	Н9 (для спеціалізованих ощадних банків - $\leq 20\%$)
01.01.2019	6,26	0,00	0,19
01.01.2020	16,64	32,04	0,43
01.01.2021	9,62	0,00	0,16
01.01.2022	8,01	0,00	0,08
01.01.2023	6,37	0,00	0,00
01.01.2024	5,47	0,00	0,00
01.07.2024	10,07	10,07	0,01

Джерело: складено автором на основі матеріалів [82]

Враховуючи значну частку недіючих кредитів та той факт, що в умовах повномасштабної військової агресії росії ймовірно зменшиться кредитоспроможність позичальників, АТ КБ «ПриватБанк» має проводити об'єктивну оцінку рівня кредитного ризику, формувати достатні резерви та, в разі потреби, оновлювати стратегії реструктуризації кредитного портфеля.

Баланс АТ КБ «ПриватБанк» чутливий до валютного ризику, що становить одну з елементів його загального ризик-профілю (рис. 2.7).

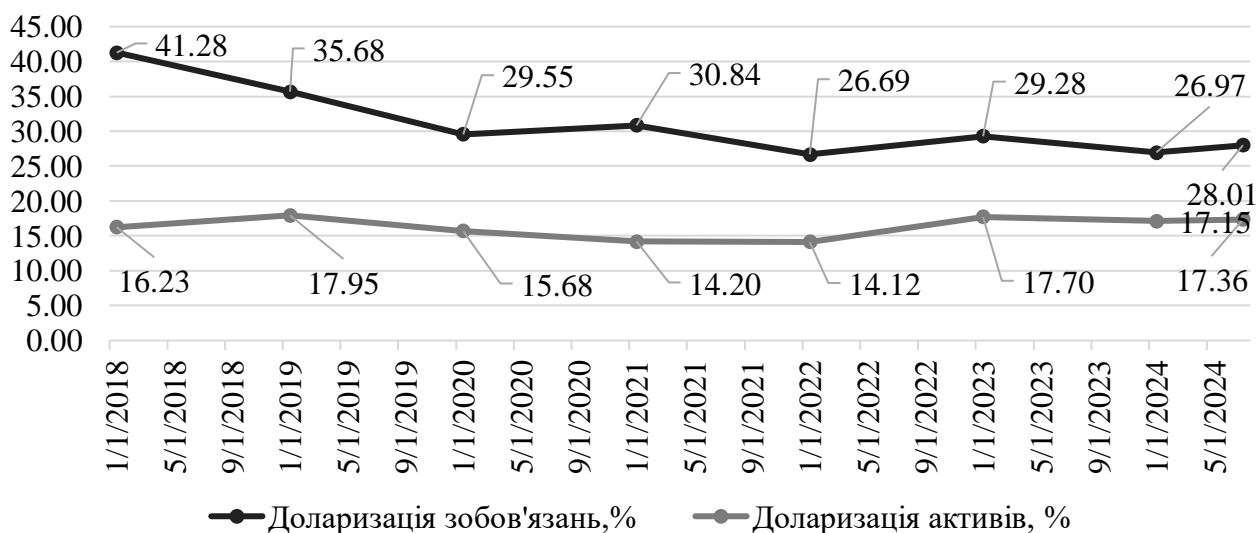

Рис. 2.7. Динаміка доларизації балансу АТ КБ «ПриватБанк» з 01.01.2018 по 01.07.2024

Джерело: побудовано автором на основі матеріалів [32, 126-130]

Середнє значення показника доларизації зобов'язань банку становить 31,54 %, тобто приблизно третина зобов'язань банку номінована в іноземних валютах, що підвищує його чутливість до валютних ризиків. Стандартне відхилення доларизації зобов'язань складає 5,21 %, що вказує на значні коливання цього показника протягом періоду аналізу. Мінімальне значення доларизації зобов'язань було зафіксовано на рівні 26,69 %, тоді як максимальне досягло 41,28 %. Це свідчить про тенденцію до зниження доларизації зобов'язань з 2018 року, що є результатом цілеспрямованих зусиль банку щодо зменшення валютних ризиків. Коефіцієнт варіації доларизації зобов'язань становить 0,1652, що свідчить про відносно помірну варіабельність цього показника та свідчить про те, що хоча доларизація зобов'язань зменшувалася, зміни були поступовими та контрольованими.

Середнє значення доларизації активів становить 16,42 %, що значно менше порівняно з доларизацією зобов'язань, та свідчить на асиметрію валютної структури балансу банку. Ця диспропорція є джерелом додаткових ризиків у випадку значних коливань валютних курсів. Стандартне відхилення доларизації активів становить 1,39 %, що вказує на меншу варіабельність цього показника порівняно з зобов'язаннями. Мінімальне значення доларизації активів зафіксовано на рівні 14,12 %, а максимальне – 17,95 %, що свідчить про стабільність доларизації активів банку протягом періоду дослідження. Коефіцієнт варіації доларизації активів становить 0,0846, що свідчить про низьку варіабельність цього показника, що дозволяє банку точніше прогнозувати вплив валютних коливань на баланс.

Потенційні валютні коливання можуть впливати на вартість валютних позицій банку, що може мати негативний вплив на ФСБ (рис. 2.8).

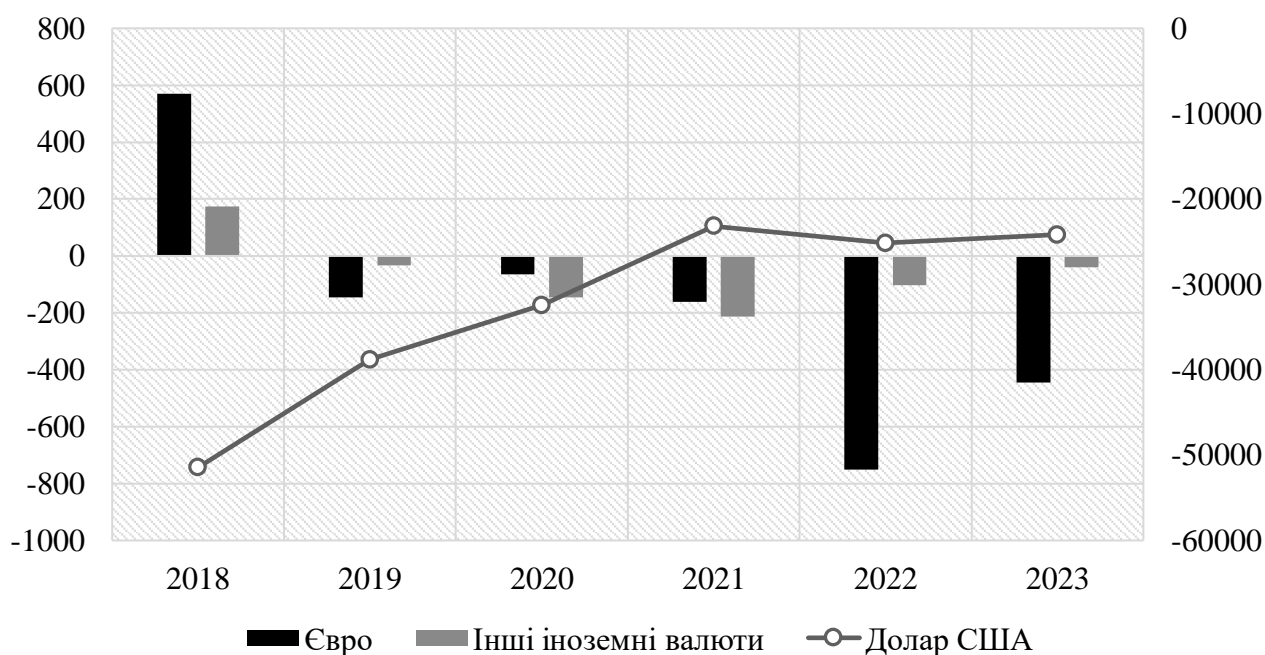

Рис. 2.8. Динаміка валютної позиції АТ КБ «ПриватБанк» у розрізі основних валют за 2018-2023 роки, млн грн

Джерело: побудовано автором на основі матеріалів [126-130]

Наведені дані свідчать про те, що попри скорочення абсолютного обсягу валютних позицій у всіх сегментах, банк є вразливим до валютного ризику. Важливою характеристикою є те, що всі валютні позиції, відкриті банком, є короткими, відповідно, в разі девальвації національної валюти вартість зобов'язань зростатиме, що може призводити до фінансових втрат. Найбільша чутливість банку у сегменті долара США, оскільки розмір позиції є найбільшим.

Потенційний вплив реалізації валютного ризику на капітал АТ КБ «ПриватБанк» наведений в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Чутливість капіталу АТ КБ «ПриватБанк» до валютного ризику за 2018-2023 роки, млн грн

Валюта	Станом на 01.01						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Вплив зростання курсів валют на капітал банку							
Долари США	на 20%						на 10%
	(11 106)	(10 642)	(8 093)	(6 954)	(5 066)	(5 533)	2 901
Євро	на 10%						
	(959)	57	(15)	(7)	(16)	(75)	(23)

Інші	на 5%						
	15	9	(2)	(7)	(11)	(5)	(1)
Вплив зниження курсів валют на 5% на прибуток та капітал банку							
Долар США	2 777	2 661	2 023	1 738	1 266	1 383	(1 442)
Євро	479	(28)	7	3	8	38	11
Інші	(15)	(9)	2	7	11	5	1

Джерело: складено автором на основі матеріалів [126-130]

У поточний момент для банків України, за визначенням НБУ «валютний ризик помірний. Волатильність обмінного курсу гривні до долара США дещо зросла. Відповідно погіршилися й оцінки банками рівня валютного ризику» [81]. У разі зростання волатильності валютного ринку банк може зазнати втрат від реалізації валютного ризику, оскільки відкриті короткі позиції при зростанні курсів іноземних валют призводять до збитків.

Фактором, що впливає на ФСБ, є процентний ризик, що вимірюється показниками процентних гепів. Його аналіз для банку проведемо на основі даних рисунку 2.9.

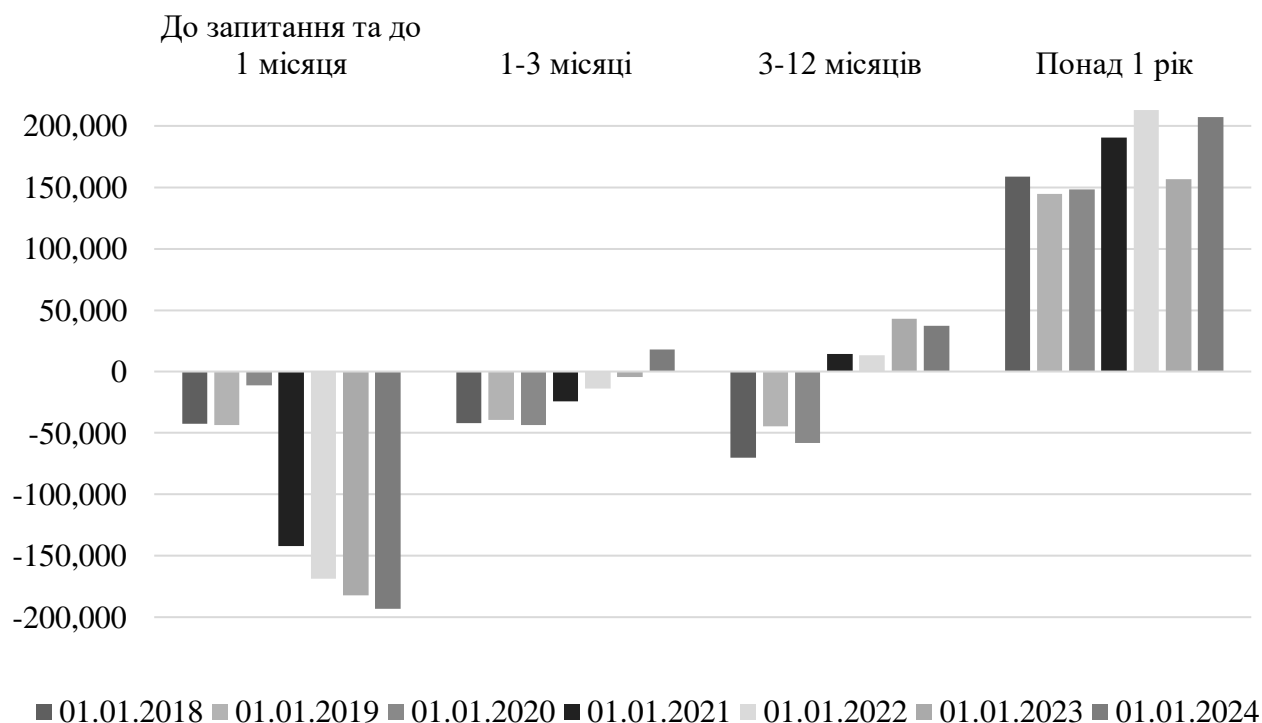

Рис. 2.9. Динаміка процентних гепів АТ КБ «ПриватБанк» за 2018-2023 роки,

млн грн

Джерело: побудовано автором на основі матеріалів [126-130]

Дані, наведені на рисунку 2.9, підтверджують чутливість АТ КБ «ПриватБанк» до процентного ризику, оскільки наявні дисбаланси для кожного часового інтервалу. Найбільша чутливість банку спостерігається у періоді до 1-го місяця (негативний геп у розмірі 193,303 млрд грн) та в періоді більше одного року (позитивний геп у розмірі 207,341 млрд грн). Середнє значення процентного дисбалансу в періоді до 1-го місяця становить - 111,530 млрд грн. Висока варіабельність процентного розриву у цьому періоді свідчить про непередбачуваність та потенційні ризики для ліквідності банку.

Висока відносна варіабельність процентних дисбалансів у категоріях 1-3 місяці та 3-12 місяців при їх незначних абсолютних обсягах також визначає необхідність ефективного управління розривами на цих часових проміжках для мінімізації процентного ризику.

Середнє значення процентного дисбалансу в періоді більше одного року становить 174,638 млрд грн, при цьому стандартне відхилення становить 27,239, що вказує на відносну стабільність. Коефіцієнт варіації дорівнює 0,1560, що вказує на низьку відносну варіабельність.

Отже, для забезпечення достатнього рівня ФСБ необхідно сформувати комплекс впливів для зменшення процентних гепів, особливо у періоді до 1-го місяця. Це зумовлено тим, що чутливість до процентного ризику у цей період є максимальною, зважаючи на мінливий характер пасивів, що в умовах зростання рівня процентних ставок, може призвести до скорочення маржинальності.

Таким чином, на підставі наведеного вище, можна зробити висновок, що на активах та пасивах банку накопичені валютні та процентні ризики.

Аналіз ліквідності є критично важливим для оцінки ФСБ, оскільки він дозволяє визначити здатність банку вчасно виконувати свої зобов'язання.

Банк має достатній рівень ліквідності, що підтверджується перевищенням значень нормативів ліквідності, встановлених НБУ (табл. 2.4).

Динаміка нормативів ліквідності АТ КБ «ПриватБанк»

з 01.01.2018 по 01.07.2024

Норматив	Значення, станом на 01.01:						01.07.2024
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
LCR _{ВВ} (не <100 %)	263,61	268,26	278,23	258,8487	472,3362-	462,8319	370,8433
LCR _{ів} (не <100 %)	102,03	307,71	218,18	200,3644	262,1043	266,0898	232,2113
NSFR (не <100 %)	X	X	X	156,5656	174,7273	185,2109	184,4547

Джерело: складено автором на основі матеріалів [82]

Високі показники LCR та NSFR свідчать про здатність АТ КБ «ПриватБанк» ефективно управляти ліквідними ресурсами та забезпечувати фінансову стійкість навіть у період повномасштабної війни. Ці показники також підкреслюють, що банк здатен витримувати потенційні шоки, забезпечуючи високий рівень довіри серед вкладників та кредиторів.

Негативним з огляду забезпечення фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк» є наявність розривів ліквідності між активами та пасивами, структурованими за строками погашення (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Динаміка розривів ліквідності АТ КБ «ПриватБанк» з 2022 по 2023 рр.

Показник	Станом на 01.01	Період погашення						
		До 1 місяця	1-3 місяці	3-6 місяців	6-9 місяців	9-12 місяців	1- 5 років	Понад 5 років
Загальна сума активів	2023	210948	27486	75208	14 217	11029	35388	140898
	2024	296 123	56 147	44 767	16 354	28 200	92 369	129 056
Загальна сума зобов'язань	2023	119046	55489	40106	14377	14377	37626	189993
	2024	173 569	57 176	42 215	22 777	15 008	15 523	257 398
GAP періодичний	2023	91902	-28003	35102	-160	-3348	-2238	-49095
	2024	122 554	-1 029	2 552	-6 423	13 192	76 846	-128 342
GAP кумулятивний	2023	91902	63899	99001	98841	95340	93102	44007
	2024	122 554	121 525	124 077	117 654	130 846	207 692	79 350

Джерело: складено автором на основі матеріалів [126-130]

Представлені дані свідчать про наявність значних періодичних гепів ліквідності, особливо за строком погашення до 1-го місяця та понад 5 років. Зважаючи на це, менеджменту банку необхідно розробити комплекс заходів щодо контролю ризику ліквідності та нівелювання негативного впливу дисбалансів ліквідності на ФСБ.

Індикаторами здатності банку поглинати збитки та підтримувати ФСБ в умовах негативного впливу внутрішніх та зовнішніх факторів є показники достатності капіталу. Високий рівень капіталу забезпечує абсорбцію неочікуваних втрат від реалізації ризиків та формує основу для його довгострокової життєздатності та конкурентоспроможності (табл. 2.6).

Показники достатності капіталу АТ КБ «ПриватБанк» у цілому, окрім 2022 року та середини 2024 року, демонструють позитивні тенденції, що свідчить про покращення ФСБ протягом періоду дослідження, окрім 2022 року.

Економічні нормативи капіталу Н1, Н2 та Н3 перевищували мінімальні вимоги НБУ, що вказує на достатню капіталізацію для покриття ризиків та підтримання стабільної роботи банку.

Динаміка показників достатності капіталу АТ КБ «ПриватБанк»

з 01.01.2018 по 01.07.2024

Показник	Станом на 01.01							01.07. 2024
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Економічні нормативи капіталу НБУ								
РК ¹ , млрд грн	17569	19556	19224	35257	40843	54539	64843	76624
H2 ² (≥10 %)	10,43	17,46	14,15	28,09	18,33	22,93	21,75	21,11
H3 ³ (≥7%)	7,13	14,06	9,17	11,47	10,88	11,02
Додаткові показники достатності капіталу								
Показник надійності	10,78	12,56	21,01	16,52	26,68	11,78	14,10	13,83
Фінансовий леверидж	9,28	7,96	4,76	6,05	3,75	8,49	7,09	7,23
Показник участі капіталу у формуванні активів	100,00	11,16	17,36	14,18	11,43	7,86	12,36	12,15
Мультиплікатор капіталу	100,00	8,96	5,76	7,05	8,75	12,73	8,09	8,23

Примітки: ¹ – РК - регулятивний капітал;² – H2 – норматив адекватності регулятивного капіталу;³ – H3 - норматив адекватності основного капіталу.

Джерело: розраховано та складено автором на основі матеріалів [32, 82, 126-130]

Додаткові показники капітальної стійкості, такі як показник надійності та показник участі капіталу у формуванні активів в усі періоди, окрім 2022 року, відповідали рекомендованим значенням, в цілому демонстрували позитивні зміни, що підтверджує достатній рівень здатності банку покривати ризики активів власним капіталом. Значення показників фінансового левериджу та мультиплікатору капіталу знаходяться в рекомендованих межах, не створюють додаткового тиску на фінансову стійкість АТ КБ «ПриватБанк».

Згідно з результатами оцінки стійкості 20 найбільших банків України, проведеним НБУ у 2023 році, включаючи перевірку якості активів, вартість заставного майна та прогностні показники їх діяльності на наступні три роки, АТ КБ «ПриватБанк» не потребує докапіталізації (табл. 2.7).

Як свідчать представлені в таблиці 2.7 дані, достатність основного та регулятивного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» перевищує нормативні вимоги НБУ, демонструючи значний запас стійкості.

Порівняльна оцінка стійкості АТ КБ «ПриватБанк» Національним банком України

Параметр	Оцінка стійкості 2023 року				Стрес-тестування 2021 року							
	ОК ² , млн грн	РК, млн грн	Н2, %	Н3, %	ОК, млн грн	РК, млн грн	Н2, %	Н3, %	ОК, млн грн	РК, млн грн	Н2, %	Н3, %
Дані на 01.04.23	27248	54466	23,5	11,7	17643	35256	28,5	14,3	17643	35256	28,5	14,3
AQR ¹ на 01.04.23	27248	54466	23,5	11,7	17643	35256	28,5	14,3	17643	35256	28,5	14,3
Прогнозний рік	За базовим макроекономічним сценарієм								За несприятливим макроекономічним сценарієм (стрес-тестування 2021 року)			
1-й	99258	10363	45,2	40,7	34680	46245	25,6	19,2	30731	42295	23,0	16,7
2-й	137558	148663	60,3	55,8	50533	62098	27,7	22,6	40609	52174	23,2	18,0
3-й	170105	181210	73,3	68,8	63528	75092	33,6	28,4	48818	60383	26,4	21,4

Примітки: ¹ – дані за результатами оцінки якості активів та прийнятності забезпечення за кредитними операціями банку з урахуванням коригувань фінансової звітності банку за звітний рік та екстраполяції;
² – основний капітал.

Джерело: [119]

Згідно з моделлю НБУ, достатність основного капіталу банку у перший прогностичний рік є найкращим серед банків, які продовжують активно нарощувати обсяги активних операцій, насамперед кредитних (рис. 2.10).

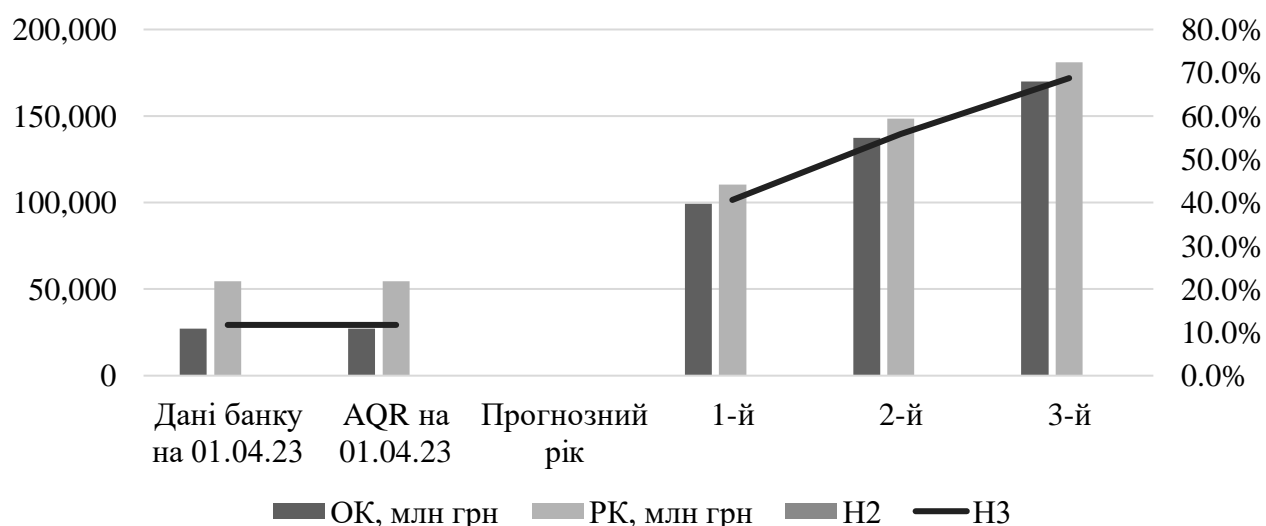

Рис. 2.10. Капітальна стійкість АТ КБ «ПриватБанк» у 2023 році за результатами оцінки Національним банком України

Джерело: побудовано автором на основі матеріалів [119]

Для інтегративної оцінки фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк» використаємо показник $Z - score_i$, який враховує рівень капіталу, прибутковість та волатильність прибутків банку (формула 2.1).

$$Z - score_i = \frac{ROA_i + \frac{BK_i}{A_i}}{\sqrt{\sigma^2(ROA_i)}} \quad (2.1)$$

де $Z - score_i$ – інтегративний показник фінансової стійкості;

ROA_i – рентабельність активів;

BK_i – власний капітал;

A_i – загальні активи;

$\sigma^2(ROA_i)$ – дисперсія рентабельності активів;

i – період, протягом якого здійснюється дослідження [57].

Високе значення $Z - score$ свідчить про високий рівень стійкості та низьку ймовірність банкрутства, тоді як низьке значення вказує на підвищений ризик.

Результати його розрахунку на даних АТ КБ «ПриватБанк» за 2018-2023 роки представлено на рисунку 2.11.

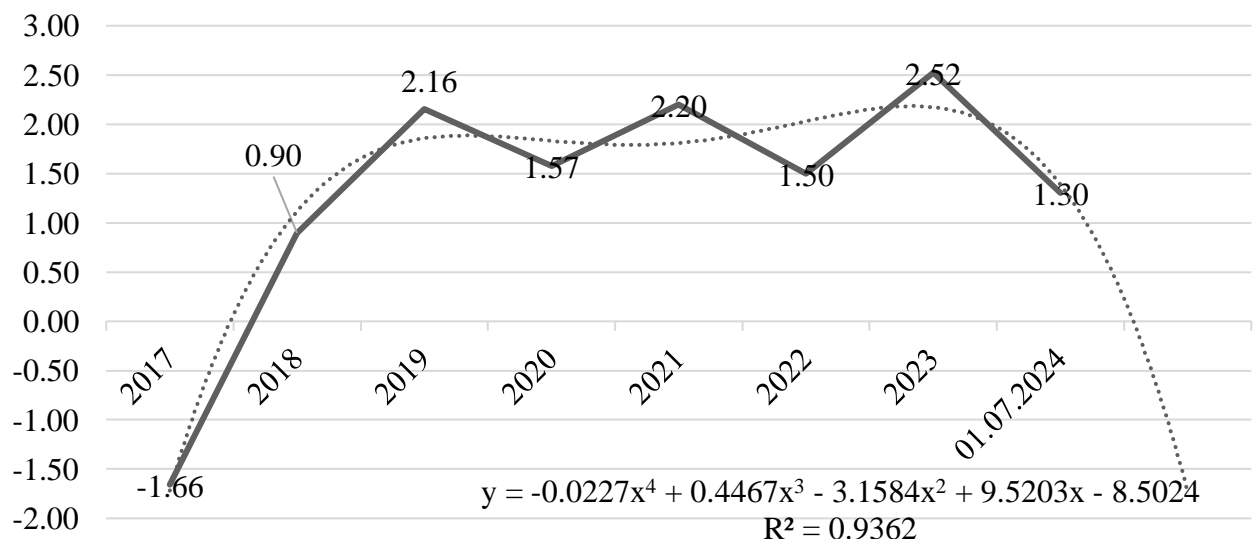

Рис. 2.11. Динаміка показника $Z - score_i$ АТ КБ «ПриватБанк» з 01.01.2018 по 01.07.2024 та його прогностичні значення

Джерело: розраховано та складено автором на основі матеріалів [32]

Аналіз динаміки показника $Z - score$ АТ КБ «ПриватБанк» за період 2018-2024 років свідчить про значні коливання фінансової стійкості, спричинені впливом складного комплексу внутрішніх та зовнішніх факторів.

Значення $Z - score$ вказують на підвищені фінансові ризики у 2018 та 2019 роках, що були зумовлені визнанням реальної якості активів, з подальшим покращенням у 2020 році.

Пандемія COVID-19 (2020-2021 рр.) спричинила економічну нестабільність, зростання кредитних ризиків та зменшення прибутковості. Попри це, АТ КБ «ПриватБанк» зміг підтримувати відносно стабільний $Z - score$ (01.01.2021: 1,57; 01.01.2022: 2,20), що свідчить про ефективне управління балансовими позиціями та ризиками в цей період.

Починаючи з лютого 2022 року, Україна перебуває у стані війни з росією. Ця ситуація суттєво вплинула на економічну ситуацію в країні, призвела до підвищення ризиків та вимагала від банків адаптації до нових умов. Вплив війни чітко відображається у зниженні показника $Z - score$ АТ КБ «ПриватБанк» у 2023 році до 1,50. Водночас зростання показника на початку 2024 року до 2,52 може свідчити про адаптацію банку до нових умов та ефективні заходи щодо підтримання фінансової стійкості. Водночас станом на 01.07.2024 показник знизився до 1,30, що вказує на певне погіршення фінансового стану банку.

Результати прогнозування значення показника $Z - score$ демонструють тенденцію до зниження його рівня, що вказує на необхідність підвищення ефективності управління ризиками та фінансовими ресурсами для стабілізації та покращення його значень. Збереження значень показника $Z - score$ вище 2 дозволить банку підтримувати високий рівень фінансової стійкості та надійності.

Отже, представлені дані дають змогу зробити висновок про достатній рівень фінансової стійкості банку, який в поточний момент дозволяє компенсувати втрати від реалізації ризиків з використанням капіталу та

резервів. Водночас зважаючи на можливість погіршення стану операційного середовища банк має і надалі вживати заходів щодо запобігання наростанню кризового потенціалу.

2.3 Антикризове управління фінансовою стійкістю АТ КБ «ПриватБанк»

В умовах операційного середовища функціонування банків України, яке характеризується високим рівнем невизначеності, забезпечення АФСБ є одним з пріоритетних завдань діяльності АТ КБ «ПриватБанк».

Антикризове управління фінансовою стійкістю АТ КБ «ПриватБанк» інтегрує інструменти аналізу ФСБ, превентивні заходи, спрямовані на запобігання наростанню кризового потенціалу, стабілізаційні заходи для підтримання здатності банку виконувати свої зобов'язання і забезпечувати стабільність діяльності як у коротко-, так і в довгостроковій перспективі. Ефективність управління забезпечується постійним моніторингом та контролем, які координують взаємодію між аналітичними, превентивними та стабілізаційними заходами, дозволяючи зберігати ФСБ.

Об'єктами антикризового управління ФСБ є основні компоненти його фінансової та операційної бізнес-моделі, які забезпечують його здатність витримувати зовнішні й внутрішні шоки (рис. 2.12).

Як видно з рисунка 2.12, основні об'єкти, що впливають на ФСБ, та генерують підвищений кризовий потенціал, управляються централізовано для забезпечення необхідного рівня капіталу, ліквідності, валютного ризику та внутрішньої ефективності. Водночас окремі об'єкти, що впливають на ФСБ, контролюються децентралізовано відповідними бізнес-підрозділами. Такий комбінований підхід до управління об'єктами ФСБ є оптимальним, зважаючи на масштаби діяльності та специфіку бізнес-моделі банку.

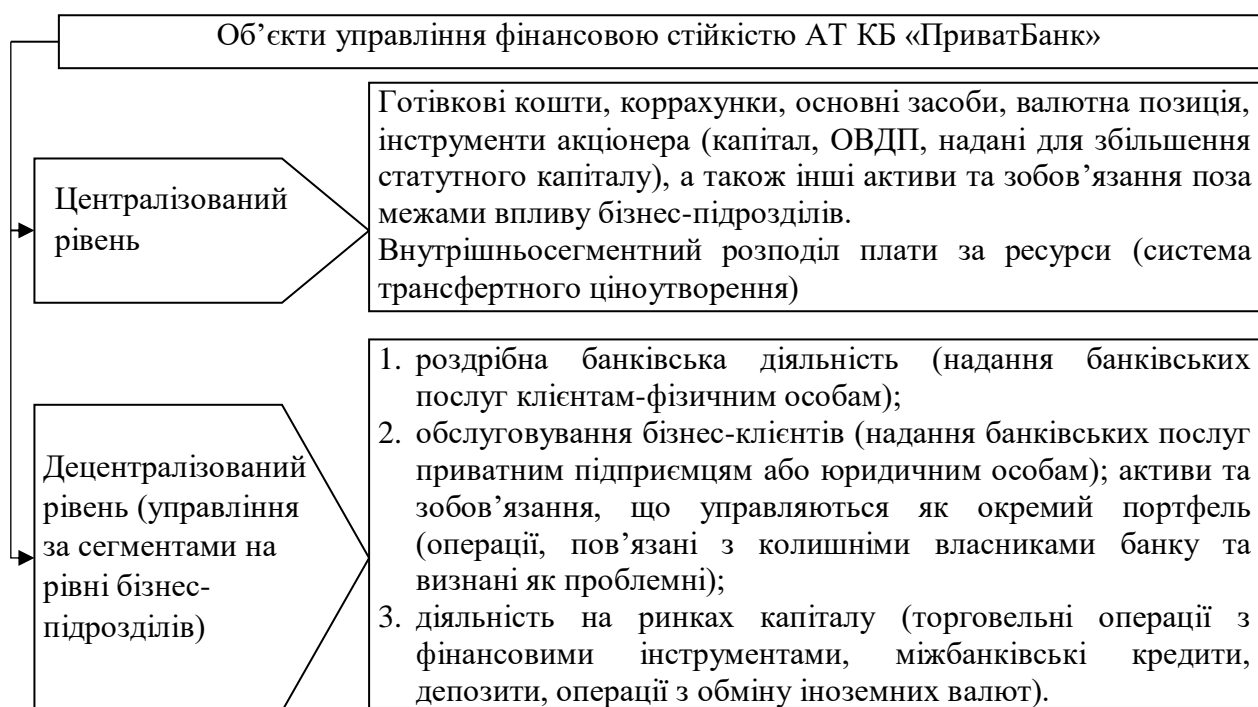

Рис. 2.12. Об'єкти антикризового управління ФСБ

Джерело: розроблено автором на основі [130]

Як було зазначено у першому розділі дослідження, ФСБ є як об'єктом управлінського впливу, так і цільовим показником в системі управління банком. Зокрема, в умовах повномасштабної військової агресії Російської Федерації, головними завданнями банку є підтримка національної економіки через фінансування стратегічно важливих секторів, забезпечення безперервного руху готівкових коштів та розрахункових операцій, а також відновлення діяльності на територіях, що були тимчасово окуповані або зазнали руйнувань внаслідок бойових дій [130].

Механізм антикризового управління фінансовою стійкістю АТ КБ «ПриватБанк» є комплексним підходом, спрямованим на підтримку функціонування банку в умовах високого рівня загроз операційного середовища.

Відповідно до політики банку його метою є «... збереження фінансової стійкості банку, виявлення можливих загроз такій стійкості, а також оперативне реагування на загрози фінансової стійкості та/або їх уникнення» [130].

З огляду на системну важливість АТ КБ «ПриватБанк» у банківській системі України та його державну приналежність, на механізм антикризового управління ФСБ у ньому накладаються певні обмеження. Основні пріоритети банку полягають у сприянні фінансовій стабільності країни, підтримці банківської системи та забезпеченні фінансування критично важливих підприємств, зокрема тих, що належать державі [130].

Антикризове управління ФСБ базується на системі спеціалізованих планів, дія яких активується в разі виявлення загроз ФСБ. Вони включають:

□ політику управління безперервною діяльністю, що регламентує ключові цілі забезпечення безперервної діяльності, принципи та підходи щодо здійснення аналізу негативних факторів на процеси танку, розроблення та впровадження в дію Плану забезпечення безперервної діяльності, моніторингу його ефективності та заходи щодо вдосконалення [130];

□ план відновлення діяльності, розроблений з урахуванням Правил роботи банків в умовах воєнного стану (затверджених Постановою Правління НБУ від 22.04.2022 № 80 зі змінами), що регулює процеси відновлення роботи банку через інші суб'єкти управління ризиками [130];

□ план фінансування в кризових ситуаціях при виникненні кризи ліквідності, інтегрований в план відновлення діяльності, що включає перелік можливих факторів, що можуть призвести до кризи, ознаки виникнення кризової ситуації, а також набір заходів для її локалізації та усунення. У плані зазначені відповідальні служби за реалізацію заходів та порядок їх взаємодії. Крім того, банк проводить стрес-тестування ліквідності на основі сценаріїв, що враховують можливі несприятливі умови [130];

□ стратегія та оперативний план управління проблемними активами, де встановлено цільові показники щодо зменшення їх обсягів [130].

Вважаємо, що сформована система планів забезпечує комплексний підхід до антикризового управління ФСБ, охоплюючи ключові аспекти безперервної діяльності, ліквідності та управління ризиками. Їх впровадження дозволяє АТ КБ «ПриватБанк» ефективно реагувати на потенційні загрози та

мінімізувати негативні наслідки кризових ситуацій, що підвищує його загальну стійкість в умовах високого рівня загроз операційного середовища.

Для запобігання наростання кризового потенціалу та загроз втрати фінансової стійкості банк сформував ефективну систему моніторингу та контролю, що представлена на рисунку 2.13.

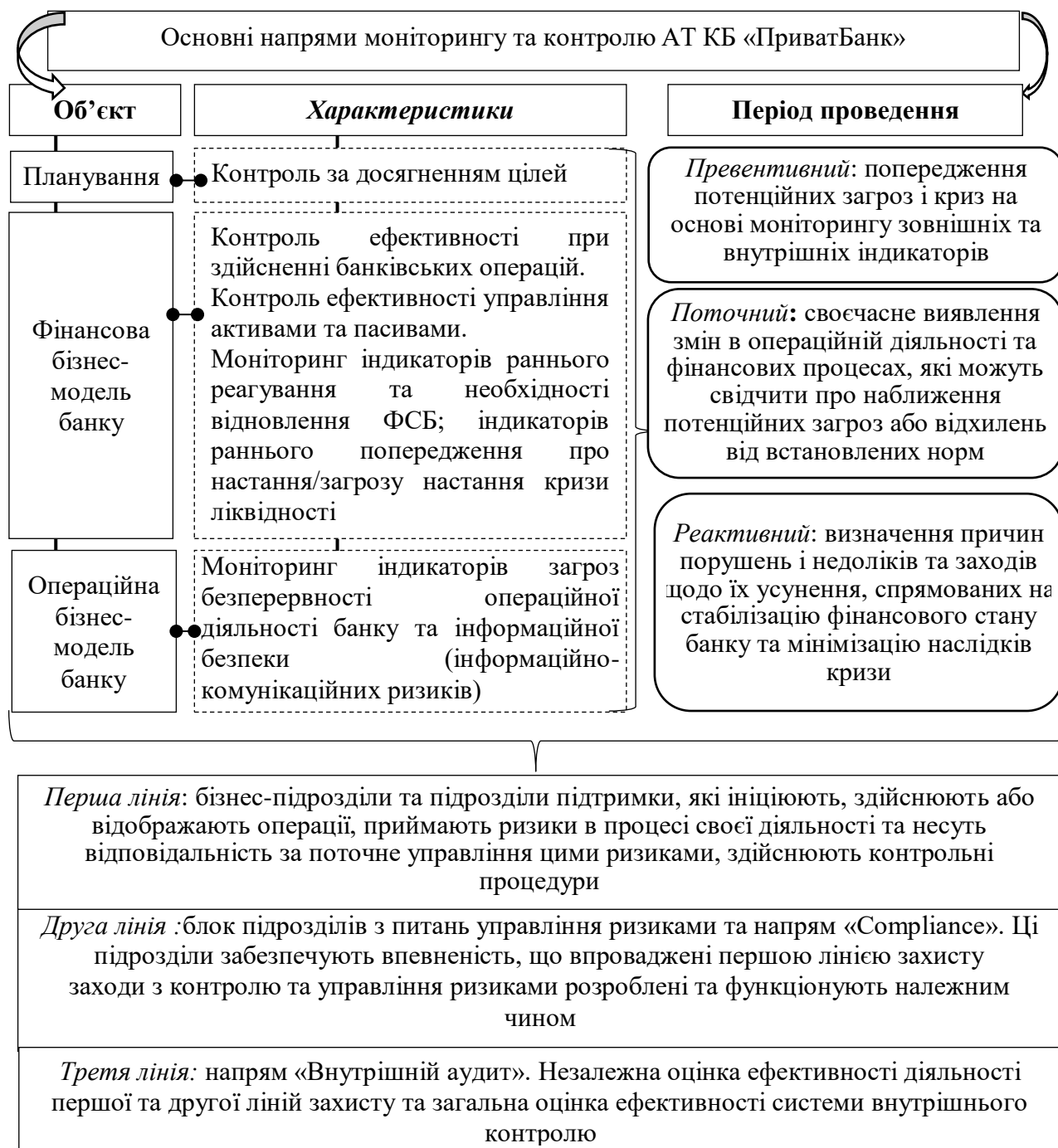

Рис. 2.13. Контрольна складова в антикризовому управлінні фінансовою стійкістю АТ КБ «ПриватБанк»

Джерело: складено автором на основі матеріалів [130]

Антикризове управління ФСБ потребує якісних аналітичних даних, заснованому на інструментарії, що забезпечує всебічну оцінку ризиків та підтримку процесів прийняття управлінських рішень. Основний інструментарій, що використовується АТ КБ «ПриватБанк», наведений в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Характеристика аналітичного інструментарію антикризового управління ФСБ

Об'єкт	Характеристика
Фінансова бізнес-модель банку	
Ризик адекватності капіталу	Моделі аналізу впливу факторів ризиків на капітал банку Стрес-тестування
Кредитний ризик	Індикатори раннього попередження, а саме ознаки аномальної поведінки/діяльності клієнтів, які потенційно можуть призвести до погіршення профілю ризику клієнта
	Система раннього виявлення потенційно проблемних клієнтів, фінансування яких може мати підвищений кредитний ризик
	Стрес-тестування кредитного ризику
Валютний ризик	Стрес-тестування валютного ризику
Процентний ризик	GAP-аналіз, в ході якого активи та зобов'язання, чутливі до зміни процентної ставки, об'єднуються у групи за часовим діапазоном
	Стрес-тестування процентного ризику банківської книги на основі аналізу чутливості чистого процентного доходу до зміни процентних ставок, виходячи з припущення, що ставки змінюються на визначену кількість процентних пунктів.
Ризик ліквідності	Стрес-тестування ліквідності Індикатори раннього попередження про настання/загрозу настання кризи ліквідності
Рівень ФСБ	Індикатори раннього реагування та необхідності відновлення ФСБ; індикатори раннього попередження про настання/загрозу настання кризи ліквідності
Операційна бізнес-модель банку	
Операційний ризик	Індикатори раннього реагування операційного ризику, сценарний аналіз, аналіз значних подій операційного ризику
	Індикатори раннього реагування інформаційного ризику, сценарний аналіз
	Стрес-тестування операційного ризику

Джерело: складено автором на основі матеріалів [130]

Для того, щоб запобігати зростанню кризового потенціалу банк впроваджує превентивні заходи, основним інструментом яких є встановлення лімітів на основі економічних нормативів НБУ та внутрішніх регуляцій. Ці

заходи охоплюють широкий спектр параметрів, зокрема: ліміти на активи (включно з кредитними операціями, обсягами високоякісних ліквідних активів, операціями з контрагентами та придбанням цінних паперів); ліміти на пасиви (концентрація джерел фінансування); контроль ризиків (мінімізація ризиків ліквідних розривів та відкритої валютної позиції), а також регулювання повноважень.

Впровадження лімітів та моніторинг показників ризик-апетиту дозволяють банку підтримувати належний рівень фінансової стійкості, одночасно адаптуючи стратегічні рішення до змін у зовнішньому середовищі та внутрішній динаміці.

Стабілізаційні заходи застосовуються банком у випадках виявлення зростання кризового потенціалу. Для мінімізації ризиків та підтримки фінансової стійкості використовуються різні підходи та інструменти, зокрема: застава для покриття можливих збитків у разі невиконання зобов'язань, регулярна переоцінка застави; формування спеціальних резервів для покриття втрат за активними операціями; поповнення капіталу; страхування операційних ризиків.

Відновлення діяльності банку в разі кризи потребує комплексного підходу, який охоплює як фінансові, так і операційні аспекти, та реалізується відповідно до сформованої системи заходів в рамках політики управління безперервною діяльністю; плану відновлення діяльності; плану фінансування в кризових ситуаціях при виникненні кризи ліквідності; стратегії та оперативного плану управління проблемними активами [130].

Фінансова складова може включати поповнення капіталу, диверсифікацію джерел фінансування, продаж активів, реструктуризацію балансу, припинення окремих видів операцій або напрямів діяльності. Операційна складова зосереджується на відновленні ключових бізнес-процесів, оптимізації витрат та кадровому забезпеченні. Ефективне управління ФСБ в кризових умовах дозволить банку не лише зберегти свою ліквідність та

фінансову стійкість, але й забезпечити безперервну діяльність в умовах зовнішніх загроз.

Основою антикризового управління ФСБ є ефективна його організація, яка охоплює внутрішні підрозділи та відповідальних осіб, які відповідно до своєї компетенції та місця в організаційній структурі, забезпечують цю стійкість.

Забезпечення ФСБ та запобігання наростанню кризового потенціалу потребує ефективної координації та співпраці між різними підрозділами, як показано на рисунку 2.14.

Організація антикризового управління фінансовою стійкістю АТ КБ «ПриватБанк» відповідає законодавчим та нормативним вимогам України, функціонує за принципами корпоративного управління та впроваджує найкращі практики, враховуючи важливість банку для суспільства, його бізнес-модель і специфіку діяльності.

Зважаючи на масштабність та різноманітність операцій АТ КБ «ПриватБанк», організація антикризового управління ФСБ адаптується до поточних умов і залишається відповідною вимогам забезпечення стійкого фінансового стану. Так, у 2022 році, для протидії кризовим явищам в умовах війни, в банку було створено Антикризовий штаб зі статусом постійної ради при правлінні. Йому «... були делеговані повноваження правління в частині розв'язання задач, що виникають у період кризової ситуації, зокрема: активація, зміни та доповнення Антикризового плану дій, затвердженого правлінням; прийняття рішень про тимчасове призупинення функціонування відділень та Банку з причини дестабілізації ситуації або військових дій; встановлення нових лімітів та обмежень для клієнтів щодо надання банківських, фінансових та інших послуг, що надаються танком; призупинення або припинення виконання господарських договорів, не пов'язаних з обслуговуванням клієнтів; прийняття рішення про можливу часткову евакуацію персоналу, виплату матеріальної допомоги працівникам та членами їх сімей тощо» [130].

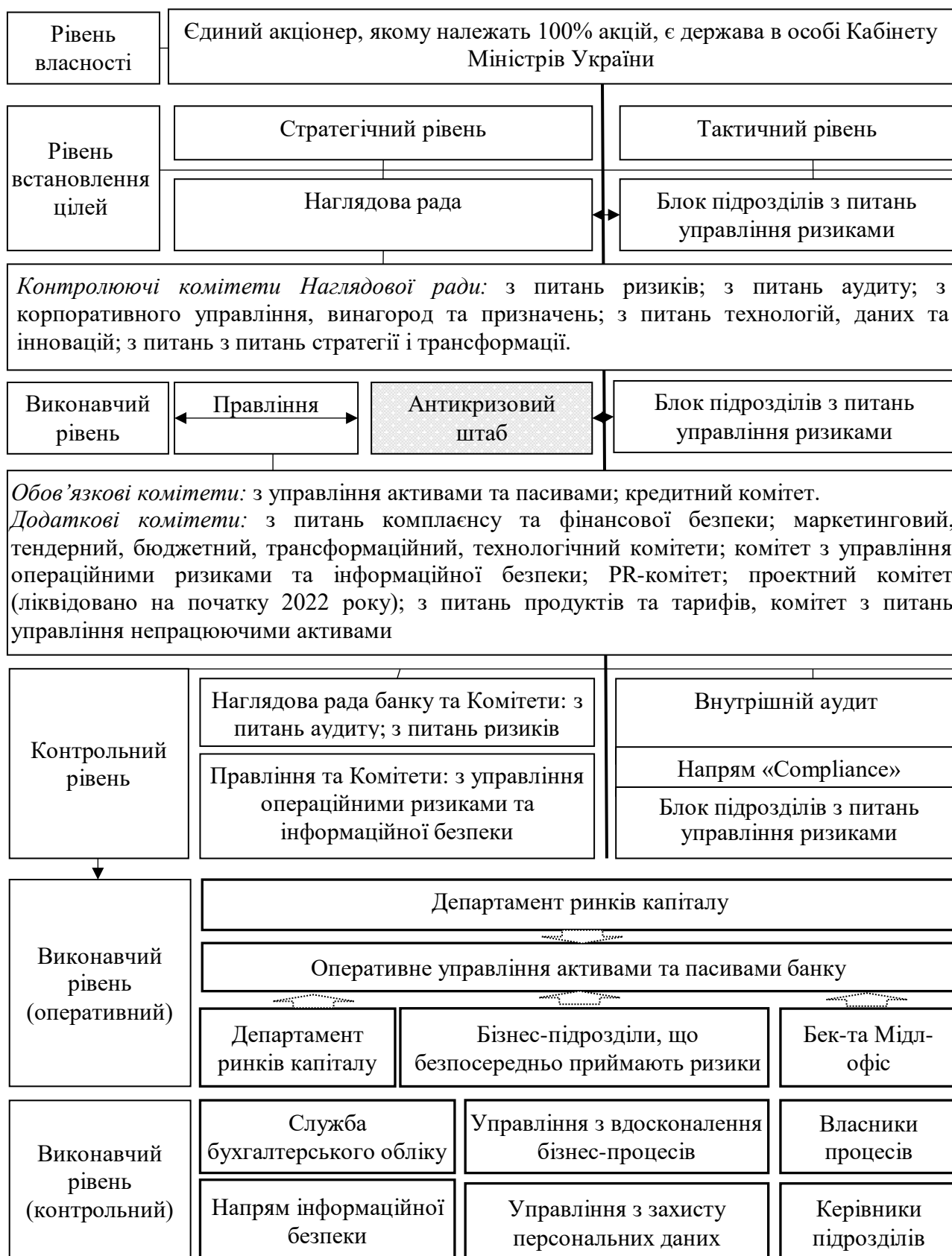

Рис. 2.14. Організація антикризового управління фінансовою стійкістю АТ КБ «ПриватБанк»

Джерело: складено автором на основі матеріалів [130]

Таким чином, банк забезпечив якісне антикризове управління ФСБ, що дозволяє йому своєчасно реагувати на виклики та зберігати стабільність у складних умовах операційного середовища.

Висновки до розділу 2

Рівень фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк» є результатом комбінованого впливу зовнішніх та внутрішніх факторів, визначальним з яких були наслідки пандемічної кризи та повномасштабної військової агресії росії.

На фінансову стійкість АТ КБ «ПриватБанк» негативно впливають: короткостроковий характер джерел фондування, сформований залишками на поточних рахунках клієнтів (ризик ліквідності та процентний ризик), високий рівень недіючих кредитів як результат політики попередніх власників (кредитний ризик); незбалансованість активів та пасивів за сумами та строками (ризик ліквідності та процентний ризик); залежність фінансового результату банку від торговельного прибутку (переоцінки валют та цінних паперів).

На фінансову стійкість АТ КБ «ПриватБанк» позитивно впливає високий рівень капіталізації, здатність до внутрішнього капіталоутворення; значні буфери ліквідності (нівелювання ризику ліквідності), диверсифікація активів шляхом формування портфеля цінних паперів, емітованих державною та НБУ; високий рівень операційної ефективності, забезпечений якісною бізнес-моделлю. При цьому високий рівень процентної маржі забезпечений відносно дешевими джерелами фондування, комісійний прибуток забезпечується виконанням банком функції платіжного центру.

Основою загрозою ФСБ є зовнішні виклики, що генеруються як наслідок повномасштабної військової агресії росії проти України.

Антикризове управління фінансовою стійкістю АТ КБ «ПриватБанк» інтегрує інструменти аналізу ФСБ (стрес-тестування та індикатори раннього реагування), превентивні заходи, спрямовані на запобігання наростанню кризового потенціалу, стабілізаційні заходи для підтримання здатності банку

виконувати свої зобов'язання і забезпечувати стабільність діяльності як у коротко-, так і в довгостроковій перспективі. Ефективність управління забезпечується постійним моніторингом та контролем, які координують взаємодію між аналітичними, превентивними та стабілізаційними заходами, дозволяючи своєчасно реагувати на загрози та зберігати ФСБ.

Організація антикризового управління ФСБ демонструє високу адаптивність до викликів сучасних кризових умов, зокрема через створення Антикризового штабу, який отримав широкі повноваження, що дозволило оперативно реагувати на кризові ситуації, забезпечуючи ФСБ та безперебійне обслуговування клієнтів.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЮ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

3.1 Науково-методичний підхід до комплексної оцінки впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на фінансову стійкість банку

Комплексне оцінювання впливу внутрішніх та зовнішніх факторів на ФСБ є важливим інструментом для забезпечення його життєздатності в умовах невизначеного операційного середовища, що генерує значну кількість ризиків та загроз. Як було визначено в теоретичній частині дослідження, АФСБ є спеціалізованим аспектом ФСБ, який фокусується на здатності банку протистояти шокам та кризам, забезпечуючи ефективність і мінімізацію ризиків у несприятливих умовах впливу внутрішніх та зовнішніх факторів.

Для досягнення цієї мети важливо застосовувати формалізовані методи оцінки, які допомагають об'єктивно вимірювати вплив ключових внутрішніх та зовнішніх факторів. Це насамперед зумовлено тим, що кількісне оцінювання впливу факторів на ФСБ дозволяє:

- знизити суб'єктивність оцінок, роблячи їх більш точними та надійними для прийняття управлінських рішень;

- виявити внутрішні вразливості та ризики на ранніх етапах, що забезпечить своєчасне запровадження превентивних заходів та адаптацію антикризових стратегій, що враховують специфіку діяльності банку.

- забезпечити прозорість та підвищити аналітичну обґрунтованість управлінських рішень, оскільки комплексний підхід до оцінювання факторів впливу на ФСБ сприяє зниженню інформаційної невизначеності, зменшує ймовірність критичних фінансових втрат та підвищує ефективність управлінських рішень.

Загальна логіка дослідження передбачає виконання етапів, наведених на рисунку 3.1.

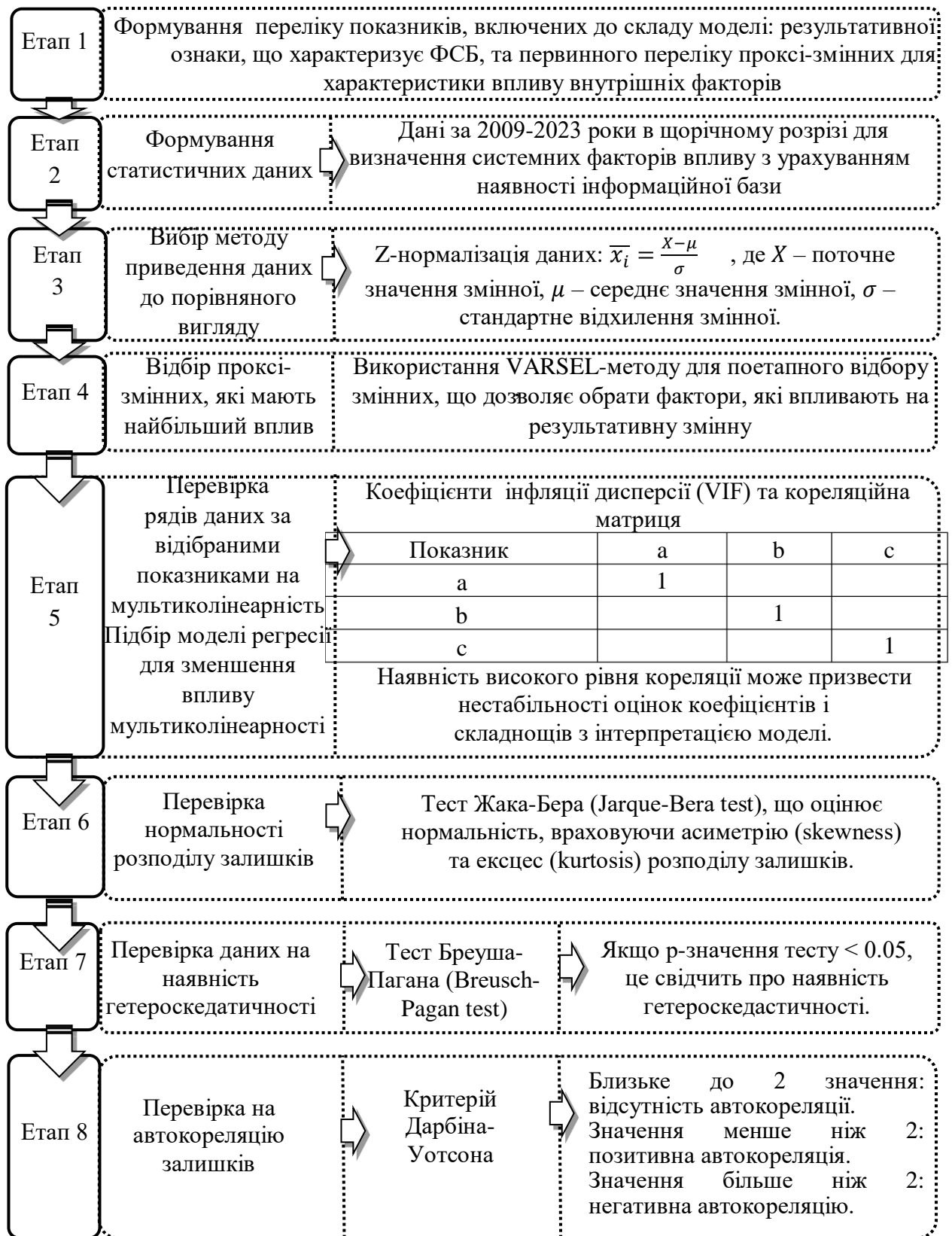

Рис. 3.1. Загальна логіка дослідження комплексного оцінювання впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на ФСБ

Джерело: складено автором на основі матеріалів [15, 28, 117, 136, 137]

У рамках цього дослідження як результативний буде використаний показник *Z – score*, як широко визнаний комплексний індикатор ФСБ, який характеризує ймовірність банкрутства банку. Його використання як результативної ознаки в моделі зумовлена тим, що він «...розширює позитивні характеристики статичного коефіцієнта рентабельності активів до трактування цього індексу як імовірнісної міри неплатоспроможності» [57].

Базуючись на розробленому підході до структуризації внутрішніх фінансових факторів впливу, ми пропонуємо первинний набір проксі-змінних, представлених на рисунку 3.2.

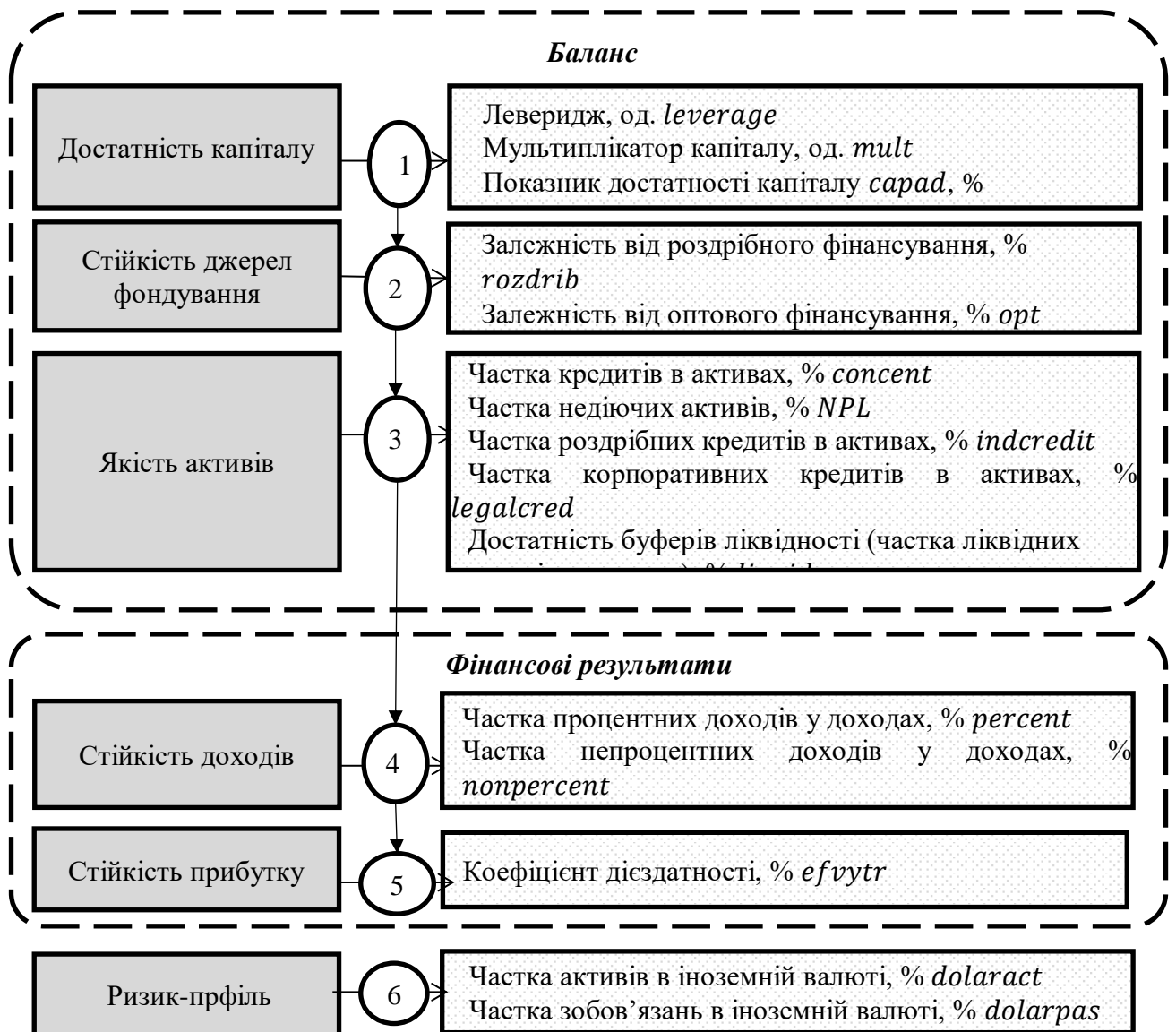

Рис. 3.2. Початковий перелік проксі-змінних для аналізу впливу внутрішніх факторів на ФСБ

Джерело: складено автором на основі матеріалів

Для дослідження впливу зовнішніх факторів вважаємо за доцільне використати структуру факторів, розроблених в першому розділі дипломної роботи з використанням відповідних індикаторів:

Індикатори факторів політичної групи (P) визначають рівень політичних ризиків та загроз, що можуть підвищувати кризовий потенціал банку та знижувати рівень ФСБ. Для їх характеристики відібрано такі індикатори, як:

- рівень політичної стабільності P_{Stab} ;
- ефективність уряду P_{Ef} ;
- якість державних регуляторних механізмів $P_{Quality}$;
- ефективність контролю за корупцією P_{Cor} .

Економічні індикатори (E) характеризують економічне середовище, в якому функціонує банк, та здатність країни конкурувати на світовому рівні. Для їх характеристики нами було обрано:

□ глобальний індекс конкурентоспроможності України, що враховує рівень розвитку інфраструктури, стану ринку праці, фінансові ресурси та її технологічну готовність E_{GCI} ;

□ індекс економічної свободи, що відбиває рівень лібералізації бізнесу, який може впливати на умови для банківської діяльності та діяльності його клієнтів E_{EFI} .

Для характеристики фінансових факторів (F) нами було обрано такі індикатори, як:

- динаміка валютного курсу долара США до гривні F_{rate} ;
- індекс інфляції F_{Inf} .

Для характеристики цифрових факторів (D), що насамперед дозволяють оцінити рівень розвитку цифрової інфраструктури, що може сприяти ефективності банківських послуг та розвитку фінансових технологій обрано такі індикатори, як:

- світовий інноваційний індекс D_{GI} ;
- індекс цифрової економіки D_I .

До складу індикаторів, які дозволяють оцінюють соціальні умови та рівень добробуту (S), які можуть впливати на ФСБ через вплив на купівельну спроможність та економічну активність населення, ми включили:

□ індекс людського розвитку України, що включає показники освіти, здоров'я та тривалості життя S_{HDI} ;

□ індекс нерівності доходів $S_{GiniIndex}$, високі значення якого можуть обмежувати доступ до банківських послуг для широких верств населення.

Зважаючи на наростаючу роль екологічної компоненти в діяльності банків та їх роль в забезпеченні сталого розвитку, вважаємо за доцільне включити до складу проксі-змінних індекс екологічної ефективності України ($Ecol_{EPI}$), що вимірює її здатність до раціонального використання природних ресурсів та адаптації до змін клімату, що може позначитися на стратегіях банків для сталого розвитку.

На наступному етапі відбувається формування статистичної бази за даними, включеними до моделі, та їх подальша обробка для забезпечення якісних аналітичних даних. Оскільки змінні, обрані для моделювання впливу факторів на рівень ФСБ, мають різні одиниці виміру та масштаби, необхідно здійснити нормалізацію даних. Після аналізу підходів до стандартизації та нормалізації даних ми вирішили використати Z-стандартизацію як оптимальний підхід для підготовки даних перед побудовою регресійної моделі. Цей метод дозволяє усунути вплив масштабу змінних, спрощує інтерпретацію коефіцієнтів та допомагає частково уникнути проблем мультиколінеарності.

Метод Z-стандартизації перетворює дані у стандартний нормальний розподіл за формулою (3.1):

$$\bar{x}_i = \frac{X - \mu}{\sigma}, \quad (3.1)$$

Де X – поточне значення змінної,

μ – середнє значення змінної,

σ – стандартне відхилення змінної [28].

На наступному етапі буде здійснено відбір змінних, що мають найбільший вплив на ФСБ з використанням методу VARSEL (Variable Selection and Stepwise Least Squares). Цей метод є покроковим методом, який автоматично обирає змінні на основі їх внеску в пояснення залежної змінної шляхом інтеграції підходу покрокової регресії та методу найменших квадратів. Процес відбору змінних базується на статистичних тестах (тестах F або t-статистиці), які визначають, чи підвищує конкретна змінна пояснювальну здатність моделі [15].

На наступному етапі відібрані за його результатами проксі-змінні підлягають тестуванню на мультиколінеарність, для чого вважаємо за доцільне використовувати коефіцієнти інфляції дисперсії (VIF) та кореляційну матрицю. Значення VIF відображає, наскільки варіація певної змінної збільшується через її кореляцію з іншими змінними. Високі значення VIF (зазвичай понад 10) вказують на суттєву мультиколінеарність, яка може негативно впливати на точність оцінок коефіцієнтів моделі, ускладнюючи інтерпретацію результатів. Використання кореляційної матриці дозволяє виявити сильні кореляційні зв'язки між змінними, які можуть спричинити мультиколінеарність, та допомагає визначити змінні, які варто виключити або трансформувати для підвищення надійності моделі [15, 28].

Результати аналізу мультиколінеарності визначатимуть вибір виду регресійної моделі або методи обробки даних, які мінімізують вплив корельованих змінних на результати, оскільки висока мультиколінеарність між незалежними змінними знижує стабільність оцінок та ускладнює інтерпретацію моделі [15, 28].

На завершальному етапі моделювання здійснюється перевірка якості розробленої моделі на нормальність розподілу залишків, гетероскедастичність та відсутність автокореляції залишків [15, 28].

Для перевірки нормальності розподілу залишків у регресійній моделі буде використано статистичний тест Жака-Бера (Jarque-Bera test). Тест заснований на аналізі показників асиметрії (*skewness*) та ексцесу (*kurtosis*)

розподілу залишків та оцінює, наскільки значення асиметрії та ексцесу залишків відрізняються від теоретичних значень нормального розподілу (формула 3.2).

$$JB = \frac{n}{6} \left(S^2 + \frac{(K-3)^2}{4} \right), \quad (3.2)$$

де n – обсяг вибірки,
 S – значення асиметрії,
 K – значення ексцесу [28].

Нульова гіпотеза тесту стверджує, що розподіл залишків є нормальним.

□ якщо p -значення тесту менше 0.05, це свідчить про відхилення від нормального розподілу (нульова гіпотеза відхиляється);

□ якщо p -значення більше 0.05, немає підстав відхилити нульову гіпотезу, і можна вважати, що розподіл залишків є нормальним [15, 28].

Для перевірки гетероскедастичності (для визначення, чи є дисперсія залишків постійною) в регресійній моделі використовується статистичний тест Бреуша-Пагана (Breusch-Pagan test), який оцінює, чи залежить дисперсія залишків від незалежних змінних у моделі [15, 28]. За умови гомоскедастичності дисперсія залишків має залишатися постійною. Інтерпретація його результатів наступна:

□ нульова гіпотеза: дисперсія залишків є постійною (немає гетероскедастичності);

□ якщо p -значення тесту менше 0.05, нульова гіпотеза відхиляється, що свідчить про наявність гетероскедастичності [15, 28].

При побудові моделі важливо оцінити значення критерію Дарбіна-Уотсона, оскільки наявність автокореляції залишків може призвести до ненадійних результатів. У разі виявлення автокореляції необхідно провести модифікацію моделі, наприклад, додати лагові змінні чи використовувати

моделі для часових рядів (наприклад, ARIMA), щоб усунути кореляційні зв'язки [15, 28].

Критерій Дарбіна-Уотсона обчислюється за формулою (3.3):

$$DW = \frac{\sum_{t=2}^n (e_t - e_{t-1})^2}{\sum_{t=1}^n e_t^2}, \quad (3.3)$$

де e_t – залишки моделі на час t .

Значення критерію Дарбіна-Уотсона варіюються від 0 до 4:

- близьке до 2 значення вказує на відсутність автокореляції;
- значення менше ніж 2 вказує на позитивну автокореляцію;
- значення більше ніж 2 вказує на негативну автокореляцію [15, 28].

Розроблений підхід може застосовуватись в антикризовому управлінні ФСБ, дозволяючи своєчасно ідентифікувати основні вразливості, пов'язані із зовнішніми та внутрішніми загрозами ФСБ. Виявлення цих кризових зон сприятиме розробці превентивних заходів для мінімізації негативного впливу кризових явищ та оптимізації управлінських рішень, орієнтованих на підтримку ФСБ в умовах несприятливих змін операційного середовища.

3.2 Апробація науково-методичного підходу до комплексної оцінки впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на фінансову стійкість АТ КБ «ПриватБанк»

Застосування розробленого підходу буде апробовано на даних АТ КБ «ПриватБанк» за період 2010-2023 років.

Статистична база показників, на основі яких буде здійснено побудову моделі, та їх нормалізовані дані представлені в додатку Ж (табл. Ж.1 та Ж.2).

Результати використання методу VARSEL для відбору змінних, які характеризують внутрішні фактори впливу на ФСБ, представлені в додатку II (табл. II.1). та узагальнені в таблиці 3.9.

Таблиця 3.9

Характеристика впливу внутрішніх проксі-змінних на ФСБ, відібраних за результатами процедури VARSEL

Змінна	Коефіцієнт	t-статистика	Ймовірність	Вплив	Статистична значущість	Тренд зміни показника
<i>EFVYTR</i>	0.7547	0.7547	0.0000	Позитивний сильний	+	
<i>LIQUID</i>	0.44197	9.5988	0.0000	Позитивний сильний	+	
<i>INDCREDIT</i>	0.3082	9.3002	0.0003	Позитивний сильний	+	
<i>LEGALCRED</i>	-0.4061	-6.2092	0.0000	Негативний сильний	+	
<i>PERCET</i>	0.4832	8.9991	0.0001	Позитивний сильний	+	

Функціональна форма моделі, що описує залежність ФСБ (*ZSCORE*) від внутрішніх факторів у лінійній формі:

$$ZSCORE = \beta_0 + 0.7547 \cdot EFVYTR + 0.44197 \cdot LIQUID + 0.3082 \cdot INDCREDIT + 0.4832 \cdot PERCET - 0.4061 \cdot LEGALCRED + \epsilon$$

Джерело: складено автором з використанням інструментарію EViews 12

За результатами попереднього відбору факторів ми визначили, що найбільш значущими факторами, які впливають на рівень ФСБ, є коефіцієнт дієздатності, що характеризує ефективність управління витратами (*EFVYTR*), обсяги буферів ліквідності (*LIQUID*), масштаби роздрібного кредитування (*INDCREDIT*), залежність від процентних доходів (*PERCET*) та масштаби корпоративного кредитування (*LEGALCRED*). Отримана лінійна регресійна модель на основі попередньо відібраних змінних демонструє високий рівень пояснювальної здатності, що підтверджується значенням коефіцієнта

детермінації $R^2=0.9992$, а також статистично значущими коефіцієнтами при всіх обраних факторах (рівень значущості $p < 0.05$). Позитивний вплив на *ZSCORE* мають показники *EFVYTR*, *LIQUID*, *INDCREDIT* та *PERCET*. Водночас показник *LEGALCRED* має негативний вплив на *ZSCORE*, що вимагає посиленої уваги до цього внутрішнього фактора як об'єкту антикризового управління ФСБ.

На наступному етапі проведемо аналіз мультиколінеарності для прийняття остаточного рішення щодо побудови моделі з урахуванням отриманих результатів (додаток К, таблиці К.1 та К.2).

На основі результатів кореляційного аналізу та оцінки VIF можна зробити висновки щодо наявності мультиколінеарності між змінними, що впливають на показник ФСБ *ZSCORE*.

Дані кореляційної матриці дозволяють визначити, що наявний сильний зв'язок між змінними *PERCET* та *LEGALCRED* (0.93), між *LEGALCRED* і *INDCREDIT* (0.76). Ці високі кореляційні коефіцієнти свідчать про наявність мультиколінеарності, що підтверджується результатами аналізу VIF. Змінні *LEGALCRED* (VIF = 15.41) та *PERCET* (VIF = 9.72) мають високі значення, що вказує на суттєву мультиколінеарність, особливо для змінної *LEGALCRED*, яка перевищує поріг VIF = 10. Інші змінні, такі як *LIQUID* (3.02), *EFVYTR* (1.99) та *INDCREDIT* (3.95), мають допустимі значення VIF, які не створюють загрози для стійкості моделі.

Зважаючи на отримані результати та враховуючи необхідність моделювання впливу показника *LEGALCRED* на рівень ФСБ, вважаємо за доцільне для зменшення мультиколінеарності використовувати метод регуляризації Elastic Net, який поєднує переваги таких підходів, як Lasso та Ridge регресія. Використання Elastic Net дозволить:

- зменшити вплив мультиколінеарності, забезпечуючи стабільні та надійні оцінки коефіцієнтів;

- здійснити автоматичний відбір змінних, обнуляючи коефіцієнти менш значущих факторів;

□ зберегти найбільш інформативні змінні, які суттєво впливають на $Z - SCORE$, підвищуючи точність прогнозування та інтерпретацію моделі.

Результати побудови моделі впливу внутрішніх факторів на рівень ФСБ з використанням методу регуляризації Elastic Net наведені в таблиці Л.1 додатку Л та таблиці 3.10.

Таблиця 3.10

**Характеристика впливу внутрішніх проксі-змінних на ФСБ ($Z - SCORE$),
визначених за методом еластичної межі**

Змінна	Коефіцієнт	Вплив	Статистична значущість	Характеристика впливу на ФСБ
Ефективність витрат EFVYTR	0.700184	Позитивний сильний	+	Підвищення ефективності витрат позитивно впливає на рентабельність, підвищуючи здатність до внутрішнього капіталоутворення
Буфери ліквідності LIQUID	0.430245	Позитивний сильний	+	Достатні ліквідні резерви забезпечують можливість швидкого реагування на шоки, покращуючи адаптивність до кризових умов і підвищуючи рівень ФСБ
Масштаби роздрібногo кредитування INDCREDIT	0.314384	Позитивний сильний	+	Активне роздрібне кредитування сприяє диверсифікації джерел доходу, що підвищує здатність банку до антикризової адаптації.
Масштаби корпоративного кредитування LEGALCRED	-0.419533	Негативний сильний	+	Значні обсяги корпоративного кредитування підвищують кредитні ризики, що може негативно вплинути на рівень ФСБ, особливо в кризових ситуаціях, коли ризик дефолтів зростає.
Залежність від процентних доходів PERCET:	0.381072	Позитивний сильний	+	Висока залежність від процентних доходів створює стабільний грошовий потік, що забезпечує стійкість фінансових результатів та рентабельності
Функціональна форма моделі, що описує залежність ФСБ ($ZSCORE$) від внутрішніх факторів $Z - SCORE = 0.430245 \cdot LIQUID + 0.700184 \cdot EFVYTR + 0.314384 \cdot INDCREDIT + 0.381072 \cdot PERCET - 0.419533 \cdot LEGALCRED$				

Джерело: складено автором з використанням інструментарію EViews 12

Результати побудови моделі з використанням регуляризації Elastic Net для залежної змінної ФСБ $Z - SCORE$ демонструють точність та ефективність у розв'язанні проблеми мультиколінеарності. Було застосовано значення параметра $\alpha = 0.5$, що забезпечує баланс між L1 (Lasso) та L2 (Ridge) регуляризаціями. Параметр λ було оптимізовано для мінімізації середньоквадратичної похибки (Mean Squared Error) за допомогою крос-валідації методом K-Fold з 5 складами, що підвищує надійність моделі.

Значення коефіцієнтів для змінних *LEGALCRED*, *LIQUID*, *EFVYTR*, *INDCREDIT* та *PERCET* залишаються стабільними при різних значеннях λ (мінімум, +1 SE, +2 SE), що свідчить про надійність оцінок.

Змінна масштабів корпоративного кредитування *LEGALCRED* має негативний коефіцієнт, що вказує на зворотний вплив обсягів корпоративного кредитування на *ZSCORE*, що може свідчити про те, що цей параметр ФСБ вимагає посиленої уваги в контексті формування превентивних антикризових механізмів.

Змінні *LIQUID*, *EFVYTR*, *INDCREDIT* та *PERCET* мають позитивні коефіцієнти, що підтверджує попередні висновки щодо позитивного впливу на рівень ФСБ (*ZSCORE*).

Значення $R^2 = 0.992797$ свідчить про те, що модель пояснює 99.28 % варіації залежної змінної ФСБ *ZSCORE*, що підтверджує сильну пояснювальну здатність моделі. Значення L1 норми з різними значеннями λ (мінімум, +1 SE, +2 SE) залишаються стабільними (від 2.195 до 2.245), що свідчить про помірне застосування штрафу L1, який забезпечує збалансований відбір змінних.

Значення статистика Дарбіна-Уотсона становить 2.0243, що близьке до 2 та свідчить про відсутність автокореляції залишків, що підвищує надійність результатів моделі.

З огляду на результати тесту Бреуша-Пагана, представленими в додатку М, можна зробити висновок, що гетероскедастичність у залишках моделі відсутня, оскільки значення р-значень для F-статистики та Chi-Square статистики значно перевищують рівень значущості 0.05. Це означає, що модель

відповідає умовам гомоскедастичності, і її результати є стабільними та надійними.

Аналіз залишків свідчить про те, що вони розподілені нормально (значення статистики Жака-Бера становить 0.789961, а р-значення 0.673693, що значно перевищує рівень значущості 0.05) та мають середнє значення, близьке до нуля. Ці результати підтверджують адекватність моделі та свідчать про те, що залишки моделі не мають значних відхилень від нормального розподілу, що підвищує надійність зроблених висновків.

Отже, узагальнивши висновки щодо якості моделі на основі наведених вище показників, можемо зробити висновок, що вона має високу точність та стабільність, особливо в умовах високої кореляції між змінними, що було підтверджено на попередньому етапі аналізу. Застосування Elastic Net дозволило зберегти найбільш значущі змінні та мінімізувати вплив мультиколінеарності, забезпечуючи стабільність коефіцієнтів при зміні значень λ .

Наступним етапом дослідження є моделювання впливу зовнішніх факторів на показник ФСБ $Z - SCORE$.

Статистична база показників, на основі яких буде здійснено побудову моделі, та їх нормалізовані дані представлені в додатку Ж (табл. Ж.3 та Ж.4).

Результати використання методу VARSEL для відбору змінних, які характеризують внутрішні фактори впливу на ФСБ, представлені в додатку И (табл. И.2). та узагальнені в таблиці 3.11.

Результати побудови моделі для оцінки впливу зовнішніх факторів на ФСБ ($Z - SCORE$) демонструють важливість економічних та фінансових факторів у формуванні ФСБ, при цьому політична стабільність та конкурентоспроможність країни формують сприятливе операційне середовище, але їх вплив у поточній моделі є менш значущим.

Статистично значущим фактором є індекс економічної свободи (E_{EFI}), який має найбільший позитивний вплив на рівень ФСБ АТ КБ «ПриватБанк» (коефіцієнт 1.5802, t-статистика = 3.24, р-значення = 0.0142).

Характеристика впливу зовнішніх проксі-змінних на ФСБ, відібраних за результатами процедури VARSEL

Змінна	Коефіцієнт	t-статистика	Ймовірність	Вплив	Статистична значущість	Тренд зміни показника
E_{EFI}	1.5802	3.2404	0.0142	Позитивний, сильний	+	
E_{GCI}	0.2834	1.7279	0.1087	Позитивний, помірний	+/-	
F_{INF}	0.5867	1.6902	0.1348	Позитивний, помірний	+/-	
P_{STAB}	0.6295	1.2423	0.2541	Позитивний, незначний	-	
F_{RATE}	-0.6817	-1.3182	0.2289	Негативний слабкий	-	
<p>Функціональна форма моделі, що описує залежність ФСБ ($ZSCORE$) від зовнішніх факторів у лінійній формі:</p> $Z - SCORE = 0.6295 \cdot P_{STAB} + 0.2834 \cdot E_{GCI} + 0.5867 \cdot F_{INF} + 1.5802 \cdot E_{EFI} - 0.6817 \cdot F_{RATE} + \epsilon$						

Джерело: складено автором з використанням інструментарію EViews 12

Вплив цього показника підтверджує, що сприятливе бізнес-середовище та високий рівень економічної свободи створюють умови для фінансової стійкості як на мікро-, так і на макрорівні банківської системи, сприяючи розвитку банківських послуг та стимулюванню платоспроможного попиту на них. Хоча глобальний індекс конкурентоспроможності (E_{GCI}) є статистично значущим на рівні 10 % (коефіцієнт: 0.2834, t-статистика = 1.73, p-значення = 0.1087), його позитивний вплив свідчить про те, що зростання конкурентоспроможності країни на світовому рівні сприяє підвищенню ФСБ.

Позитивний зв'язок між інфляцією та фінансовою стійкістю АТ КБ «ПриватБанк» може вказувати на певний захисний ефект інфляції в

умовах обмеженого зростання, хоча його статистична значущість є обмеженою (коефіцієнт 0.5868, t-статистика = 1.69, p-значення = 0.1348). Попри відсутність статистичної значущості (t-статистика = -1.32, p-значення = 0.2289), негативний коефіцієнт -0.6817 для валютного курсу (F_{RATE}) вказує на те, що зміни курсу долара до гривні можуть негативно впливати на фінансову стійкість АТ КБ «ПриватБанк», створюючи додатковий ризик в умовах нестабільності валютного ризику.

Політична стабільність (P_{STAB}) є важливим фактором для прогнозування ФСБ, але в даній моделі її вплив не досягає високого рівня статистичної значущості (коефіцієнт 0.6295, t-статистика = 1.24, p-значення = 0.2541).

Отримана модель демонструє середній рівень пояснювальної здатності з $R^2 = 0.6772$, що свідчить про те, що близько 67,72 % варіацій ФСБ пояснюються обраними змінними.

На наступному етапі проведемо аналіз мультиколінеарності для прийняття остаточного рішення щодо побудови моделі з урахуванням отриманих результатів (додаток К, таблиці К.3 та К.4).

Аналіз факторів інфляції дисперсії дозволив зробити висновок, що змінні P_{STAB} , E_{EFI} та F_{RATE} мають значення VIF, які перевищують 4 (4.54, 4.19, та 4.72 відповідно), що може вказувати на потенційну проблему мультиколінеарності. Хоча значення VIF нижчі за критичний поріг 10, вони все ж показують помірний рівень кореляції з іншими змінними, що може вплинути на стабільність оцінок коефіцієнтів у моделі. Інші змінні, такі як E_{GCI} , F_{INF} та $E_{COL_{EPI}}$, мають значення VIF нижчі за 3, що є допустимим рівнем та вказує на низьку мультиколінеарність.

На основі результатів кореляційного аналізу можна зробити висновки про помірний рівень мультиколінеарності моделі, зокрема через сильний негативний кореляційний зв'язок між змінними P_{STAB} і F_{RATE} (-0.7306) та E_{GCI} та E_{EFI} (-0.8256). Інші кореляційні зв'язки, зокрема між E_{EFI} та F_{RATE} (0.7342), а також

між P_{STAB} та E_{EFI} $\cdot (-0.3800)$, свідчать про помірний рівень взаємозв'язку, який також може додатково ускладнити інтерпретацію моделі.

Зважаючи на отримані результати, вважаємо за доцільне для зменшення мультиколінеарності використовувати метод регуляризації Elastic Net.

Результати побудови моделі впливу внутрішніх факторів на рівень ФСБ з використанням методу регуляризації Elastic Net наведені в додатку Л (табл. Л.2) та таблиці 3.12.

Таблиця 3.12

**Характеристика впливу зовнішніх проксі-змінних на ФСБ ($Z - SCORE$),
визначених за методом еластичної межі**

Змінна	Коефіцієнт	Вплив	Статистична значущість	Характеристика впливу на ФСБ
Рівень політичної стабільності P_{STAB}	0.496551	Позитивний помірний	+	Підвищення рівня політичної стабільності підвищує ФСБ, знижуючи ризики та невизначеність операційного середовища
Глобальний індекс конкурентоспроможності E_{GCI}	0.015020	Позитивний незначний	-	Відсутність значущого впливу на рівень ФСБ
Індекс економічної свободи E_{EFI}	1.301658	Позитивний сильний	+	Високий рівень економічної свободи підвищує рівень ФСБ, формуючи сприятливі умови для банківської діяльності
Індекс інфляції F_{INF}	0.502764	Позитивний помірний	+	Зростання інфляції позитивно впливає на рівень ФСБ через процентний канал, зважаючи на структуру активів та зобов'язань банку
Динаміка валютного курсу F_{RATE}	-0.723849	Негативний сильний	+	Волатильність валютного курсу негативно впливає на ФСБ, підвищуючи валютний ризик банку та ризик ліквідності
Функціональна форма моделі, що описує залежність ФСБ ($ZSCORE$) від зовнішніх факторів $Z - SCORE = 0.4966 \cdot P_{STAB} + 0.0150 \cdot E_{GCI} + 1.3017 \cdot E_{EFI} + 0.5028 \cdot F_{INF} - 0.7238 \cdot F_{RATE} + \epsilon$				

Джерело: складено автором з використанням інструментарію EViews 12

Рівень політичної стабільності P_{STAB} має значний позитивний вплив на ФСБ (позитивний коефіцієнт 0.496551). Глобальний індекс

конкурентоспроможності E_{GCI} має незначний позитивний коефіцієнт 0.015020 при мінімальному значенні λ , але зростання λ знижує його до нуля. Це свідчить про те, що його вплив є незначущим для ФСБ у цій моделі. Індекс економічної свободи E_{EFI} має найбільший позитивний коефіцієнт 1.301658, що підтверджує сильний вплив цього фактору на ФСБ. Індекс інфляції F_{INF} має коефіцієнт 0.502764, що свідчить про помірний позитивний вплив цього фактору на ФСБ. Динаміка валютного курсу F_{RATE} має негативний коефіцієнт -0.723849, що підтверджує його значний негативний вплив на ФСБ.

Результати побудови моделі з використанням регуляризації Elastic Net для залежної змінної ФСБ $Z - SCORE$ демонструють точність та ефективність у розв'язанні проблеми мультиколінеарності. Було застосовано значення параметра $\alpha = 0.5$, що забезпечує баланс між L1 (Lasso) та L2 (Ridge) регуляризаціями. Параметр λ було оптимізовано для мінімізації середньоквадратичної похибки (Mean Squared Error) за допомогою крос-валідації методом K-Fold з 5 складами, що підвищує надійність моделі. Elastic Net дозволив зберегти найбільш значущі змінні та мінімізувати вплив незначущих (як у випадку з E_{GCI} при збільшенні λ), роблячи модель стійкішою до мультиколінеарності.

Значення $R^2 = 0.514$ свідчить про те, що модель пояснює близько 51.4 % варіації ФСБ, що є прийнятним рівнем для макроекономічного моделювання. Метод Elastic Net дозволив зберегти значущі змінні та зменшити вплив менш релевантних факторів, що робить модель адекватною для прогнозування і аналізу ФСБ в антикризовому управлінні нею.

Значення статистика Дарбіна-Уотсона становить 2.1543, яке близьке до 2 та свідчить про відсутність автокореляції залишків, що підвищує надійність результатів моделі.

З огляду на результати тесту Бреуша-Пагана, представленими в додатку Н, можна зробити висновок, що гетероскедастичність у залишках моделі відсутня, оскільки значення р-значень для F-статистики та Chi-Square статистики значно

перевищують рівень значущості 0.05. Це означає, що модель відповідає умовам гомоскедастичності, і її результати є стабільними та надійними.

Значення р-значення у тесті Jarque-Bera дозволяє прийняти гіпотезу про нормальність розподілу залишків на рівні значущості 0.05. Отже, можна зробити висновок, що модель є адекватною з точки зору припущення про нормальність розподілу залишків.

Отже, узагальнивши висновки щодо якості моделі на основі наведених вище показників, можемо зробити висновок, що вона має високу точність та стабільність, особливо в умовах високої кореляції між змінними, що було підтверджено на попередньому етапі аналізу. Застосування Elastic Net дозволило зберегти найбільш значущі змінні та мінімізувати вплив мультиколінеарності, забезпечуючи стабільність коефіцієнтів при зміні значень λ .

Отже, розроблений науково-методичний підхід забезпечує отримання якісних аналітичних даних, які виявляють ключові внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на ФСБ, і визначають зони підвищеного ризику. Це сприяє своєчасній ідентифікації напрямів зі зростаючим кризовим потенціалом, які є пріоритетними для впровадження превентивних заходів та адаптивних управлінських рішень. Отримані результати можуть слугувати основою для суб'єктів антикризового управління у формуванні стійкої та гнучкої стратегії реагування на зміни в макроекономічному середовищі, а також для реалізації управлінських впливів на внутрішні фактори, які впливають на ФСБ.

3.3 Механізм підвищення антикризової фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк»

В умовах нестабільного операційного середовища банку потрібен алгоритм ухвалення управлінських рішень, узгоджений з його ринковими цілями та ресурсними можливостями. Цей алгоритм має забезпечувати ФСБ на основі комплексного оцінювання зовнішніх та внутрішніх факторів, що

впливають на неї. При цьому слід наголосити на тому, що зовнішні фактори, не підконтрольні окремому банку, та є об'єктами моніторингу, діагностики та аналізу. Їх вплив слід урахувати при формуванні антикризових стратегій та виборі інструментарію антикризового регулювання, однак вони не можуть виступати його безпосередніми об'єктами. Основними об'єктами антикризового регулятивного впливу в межах забезпечення цільового рівня ФСБ є внутрішні фактори, адже саме вони піддаються управлінському контролю та коригуванню.

Модель антикризового регулювання ФСБ має складну організаційну основу, елементи якої мають бути впорядковані за ієрархічним рівнем (рис. 3.3).

Рис. 3.3. Схема трьохконтурної організаційної основи антикризової моделі регулювання ФСБ

Джерело: розроблено автором

Узагальнивши розробки науковців, присвячені проблемам антикризового управління діяльністю банку в цілому та ФСБ, зокрема, ми розробили модель антикризового регулювання ФСБ, як базується на розробленому підході до комплексного оцінювання впливу зовнішніх та внутрішніх факторів, в наочному вигляді представлену на рисунку 3.4.

Основні завдання, що реалізуються в рамках антикризової моделі регулювання ФСБ, включають:

□ моніторинг та оцінювання впливу на ФСБ зовнішніх факторів. Це забезпечує виявлення на ранніх етапах ключових зовнішніх факторів, що генерують ризики втрати ФСБ, та їх інтеграцію в процес ухвалення управлінських рішень;

□ прогнозування впливу на ФСБ в цілому та окремі її параметри зовнішніх факторів, ідентифікованих за результатами моделювання. Це формує інформаційну основу для коригування відповідних цільових показників;

□ коригування планових показників та стратегії банку. У разі суттєвого деструктивного впливу зовнішніх факторів модель дозволяє вчасно внести зміни в стратегію банку, коригувати таргети та планові показники з урахуванням внутрішніх параметрів, що впливають на ФСБ;

□ розробка оперативних управлінських рішень по активації превентивних та / або реактивних інструментів антикризового регулювання ФСБ, об'єктами яких є її внутрішні параметри. Чим складнішою є організаційна структура та масштабнішими обсяги операцій, тим складнішими мають бути ці інструменти, що дозволить більш ефективно адаптуватися до трансформацій та загроз операційного середовища;

□ оцінка та контроль ефективності антикризових заходів, що дозволяє своєчасно коригувати управлінські рішення, підвищуючи ефективність антикризового регулювання ФСБ.

Рис. 3.4. Антикризова модель регулювання ФСБ

Джерело: розроблено автором

Розроблена модель комплексного антикризового регулювання забезпечує адаптацію банку до змін у зовнішньому та внутрішньому середовищах, мінімізуючи кризовий потенціал та підтримуючи цільовий рівень ФСБ.

Якщо результати проведеного аналізу свідчать, що досягнення цільових параметрів в умовах прогнозованого впливу ідентифікованих загроз є неможливим або недоцільним, то необхідним є коригування стратегії банку. Це забезпечить нівелювання впливу можливих негативних тенденцій, обумовлених змінами у зовнішньому середовищі.

Узагальнивши розробки науковців з даної тематики, їх характеристика представлена в таблиці 3.13.

Таблиця 3.13

Характеристика стратегій регулювання ФСБ з метою адаптації до зовнішніх загроз

Ознака	Назва стратегії		
	Скорочення	Обмеженого зростання	Зростання
Мета	Адаптація до зовнішніх змін та можливе зменшення обсягів діяльності у відповідь на зовнішні загрози	Підтримка стабільності на досягнутому рівні з адаптацією до умов ринку	Використання зовнішніх можливостей для нарощування діяльності та підвищення ефективності
Період активації	Виявлення серйозних зовнішніх загроз або кризи ФСБ.	Існування помірно високих загроз для ФСБ з потенційним ризиком кризи ФСБ	Стабільне середовище функціонування без істотних зовнішніх загроз
Ключові заходи	Вихід з ризикових сегментів, обмеження операцій з підвищеним рівнем ризику. Зменшення ризик-апетиту та мінімізація толерантності до ризиків. Закриття або зниження лімітів. Припинення програм розвитку	Збереження діяльності на традиційних сегментах ринку. Обмежене зростання обсягів операцій з помірним ризик-апетитом. Ліміти ризиків без змін. Реалізація програм розвитку на запланованому рівні	Входження банку в нові ризикові сегменти ринку з підвищеним рівнем ризику. Збільшення обсягу та ускладнення структури банківської діяльності
Зростання капіталу	Обов'язкова в умовах високих ризиків і скорочення діяльності	Необов'язкова, оскільки ФСБ підтримується без істотного зростання	Визначається на основі рівня загального ризику і темпів зростання діяльності
	Адаптація до нових правил розрахунку достатності капіталу		
Режим	Реактивний режим для швидкого реагування на	Превентивний режим для підтримки ФСБ в умовах	Нормальний режим діяльності з фокусом на

	кризові умови	помірного ризику	розвиток і зростання
--	---------------	------------------	----------------------

Джерело: розроблено автором

Антикризове регулювання ФСБ, крім адаптації до зовнішніх загроз, має формувати комплекс превентивних заходів, що забезпечать запобігання можливим загрозам чи нівелювання наслідків їх реалізації (рис. 3.5).

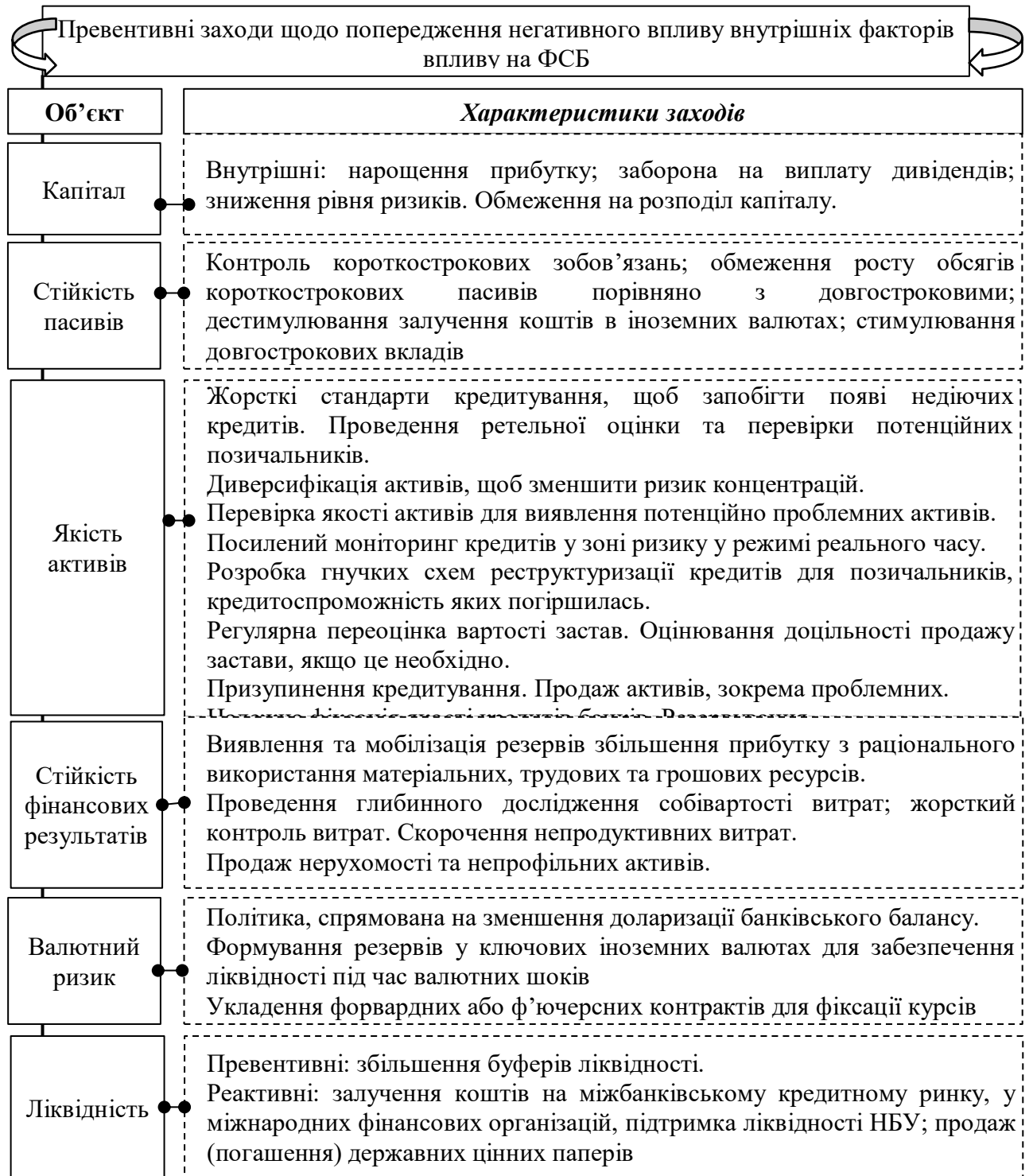

Рис. 3.5. Превентивні заходи антикризового регулювання в розрізі внутрішніх факторів ФСБ

Джерело: розроблено автором

Згідно з розробленим підходом та розрахунками, наведеними в підрозділі 3.2 цієї роботи, основними факторами, що негативно впливають на фінансову стійкість АТ КБ «ПриватБанк», є масштаби корпоративного кредитування та чутливість до коливань валютних курсів. Саме ці аспекти потребують підвищеної уваги та регуляторного впливу з боку суб'єктів антикризового управління для забезпечення ФСБ.

Превентивний інструментарій для виявлених у внутрішньому середовищі АТ КБ «ПриватБанк» кризових зон представлений в таблиці 3.14.

Таблиця 3.14

Заходи підвищення фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк»

Параметр ФСБ	Заходи	
	Превентивні	Реактивні
Кредитний портфель корпоративних позичальників	<p>Використання якісних, адаптованих до поточних умов моделей оцінки кредитних ризиків із реалістичними макроекономічними припущеннями. Врахування прогнозів, що відображають поточні ризики, пов'язані з макроекономічною нестабільністю.</p> <p>Постійний контроль за дотриманням строків погашення, оперативне виявлення порушень та робота з клієнтами для запобігання прострочень. Регулярне оновлення інформації про фінансовий стан позичальників.</p> <p>Гнучке управління умовами кредитів та реструктуризація.</p> <p>Диверсифікація кредитного портфеля за клієнтами, секторами економіки та територіями, які зазнали найбільшого впливу від військових дій.</p> <p>Посилений моніторинг та контроль високоризикових позичальників (розташовані в зонах військових дій або біля лінії фронту, мають пошкоджені активи чи належать до секторів, що постраждали від військових дій або їх наслідків).</p> <p>Проведення регулярної оцінки реальної якості кредитного портфеля з визначенням ступеня ризику та необхідного рівня капіталу для покриття можливих втрат.</p>	<p>Реальна оцінка якості кредитів та повне резервування.</p>

Позиції банку в іноземних валютах	<p>Політика, спрямована на зменшення доларизації балансу. Дестимулювання залучення депозитних ресурсів в іноземних валютах. Посилений контроль за кредитоспроможністю позичальників валютної складової кредитного портфеля. Раннє виявлення відсутності та/або скорочення джерел надходжень в іноземній валюті та розроблення програми реструктуризації. Розширення переліку валют, щоб зменшити залежність від курсу конкретної валюти і розподілити ризику. Формування резервів ліквідності для виконання зобов'язань в іноземних валютах. Використання фінансових інструментів, таких як форварди, ф'ючерси та опціони, для хеджування позицій у іноземній валюті</p>	Формування резервів під валютний ризик у капіталі
-----------------------------------	--	---

Джерело: складено автором

Якщо за результатами контролю виявляється неефективність превентивних заходів, виникає необхідність ініціювати реактивний механізм, спрямований на відновлення ФСБ у відповідь на зміни в зовнішньому або внутрішньому середовищах. Він включає розробку та реалізацію комплексу заходів для усунення негативних відхилень у діяльності банку шляхом використання внутрішніх резервів або залучення зовнішніх джерел фінансування. Реактивний механізм має охоплювати такі ключові елементи:

- перелік реактивних інструментів, спрямованих на подолання виявлених проблем;
- обсяг ресурсів, необхідних для впровадження запропонованих інструментів;
- чіткі часові рамки для прийняття рішення про запровадження реактивних заходів та їх реалізації;
- ідентифікація відповідальних осіб і підрозділів, що беруть участь у реалізації реактивних заходів, із чітким визначенням їх ролей та відповідальності;
- очікувані результати реактивного втручання та показники, за якими буде оцінено його результативність.

Такий підхід до реактивного управління дозволяє оперативно реагувати на кризові ситуації, використовуючи ресурси банку для стабілізації його

фінансової стійкості, і забезпечує чітку структурованість дій з урахуванням можливих фінансових, організаційних та часових ресурсів.

Отже, за результатами дослідження розроблено модель антикризового регулювання ФСБ, яка має комплексний, структурований характер та складається з ітераційних управлінських заходів, орієнтованих на конкретні об'єкти впливу, що здійснюються суб'єктами антикризового управління для досягнення цільового рівня ФСБ. Застосовуючи як превентивні, так і реактивні інструменти, модель забезпечує ефективне реагування на потенційні загрози зовнішнього середовища або підвищення кризового потенціалу у внутрішніх параметрах, що детермінують фінансову стійкість АТ КБ «ПриватБанк».

Висновки до розділу 3

У дослідженні розроблено комплексну модель, яка оцінює вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на ФСБ, використовуючи показник *Z – score* як результативну змінну. Вибір *Z – score* обґрунтовано його здатністю відображати ймовірність банкрутства банку. Модель побудована на основі структурованого набору проксі-змінних для оцінки ключових внутрішніх факторів (достатність капіталу, стійкість джерел фінансування, якість активів, стійкість доходів, стійкість прибутку та ризик-профіль) та зовнішніх факторів (політичних, економічних, фінансових, цифрових, соціальних та екологічних), що мають суттєвий вплив на ФСБ.

Розроблений підхід передбачає послідовну реалізацію наступних етапів: визначення ключових факторів; збір та нормалізацію даних; відбір значущих змінних за допомогою методу VARSEL; перевірку на мультиколінеарність та вибір моделі регресії за її результатами; застосування статистичних тестів для перевірки моделі на нормальність розподілу залишків (тест Жака-Бера), гетероскедастичність (тест Бреуша-Пагана) та автокореляцію (критерій Дарбіна-Уотсона). Така структурованість дозволяє адаптувати модель до

специфіки діяльності банків та забезпечує об'єктивну й надійну оцінку впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на ФСБ.

За результатами апробації розробленого підходу визначено, що основними внутрішніми факторами, які позитивно впливають на фінансову стійкість АТ КБ «ПриватБанк» (*ZSCORE*), є: обсяги буферів ліквідності (*LIQUID*), ефективність управління витратами (*EFVYTR*), масштаби роздрібного кредитування (*INDCREDIT*) та залежність від процентних доходів (*PERCET*). Разом з тим обсяги корпоративного кредитування (*LEGALCRED*) мають негативний вплив на *ZSCORE*, що вказує на можливі ризики для ФСБ, пов'язані з корпоративним кредитуванням, які вимагають формування комплексу превентивних заходів у цій сфері.

Основними зовнішніми факторами, які позитивно впливають на фінансову стійкість АТ КБ «ПриватБанк» (*ZSCORE*), є: рівень політичної стабільності (*P_{СТАВ}*) та індекс економічної свободи (*E_{EFI}*). Індекс інфляції (*F_{INF}*) також позитивно впливає на ФСБ, що підтверджує важливість контрольованого інфляційного середовища для підтримання стійкого розвитку банку. Негативний вплив динаміки валютного курсу (*F_{RATE}*) обґрунтовує доцільність включення до периметра антикризового управління об'єктів, чутливих до коливань валютних курсів, оскільки це може мати суттєвий вплив на ФСБ.

У роботі розроблено комплексну модель антикризового регулювання ФСБ, яка враховує вплив як зовнішніх, так і внутрішніх факторів. Модель охоплює ітераційне виконання наступних етапів: моніторинг, оцінювання та прогнозування зовнішніх загроз; адаптивне коригування планових показників та стратегії банку для реагування на зміни операційного середовища та мінімізації ризиків втрати ФСБ; розробку управлінських рішень з впровадження превентивних і реактивних інструментів впливу на внутрішні фактори ФСБ; та оцінку ефективності антикризових заходів.

Дослідження виявило, що основними факторами, які негативно впливають на фінансову стійкість АТ КБ «ПриватБанк», є масштаби корпоративного кредитування та висока чутливість до валютних коливань.

Застосування превентивного інструментарію, орієнтованого на ці зони ризику, є ключовим для підтримки ФСБ у довгостроковій перспективі.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження ми зробили наступні висновки.

Обґрунтовано, що фінансова стійкість охоплює здатність банку генерувати стабільний прибуток за умови дотримання достатньої ефективності ризик-менеджменту та захист від загроз. Антикризова фінансова стійкість банку є спеціалізованим аспектом фінансової стійкості, який фокусується на здатності банку протистояти шокам та кризам, забезпечуючи ефективність і мінімізацію ризиків у несприятливих умовах впливу внутрішніх та зовнішніх факторів.

З'ясовано, що кризовий потенціал в банку зростає, коли зовнішні несприятливі фактори (форс-мажорні, політичні, економічні, фінансові, соціальні, цифрові, екологічні) взаємодіють з вразливими внутрішніми параметрами операційної (неефективність стратегічного менеджменту, нестійкість та ризик-профіль операційної бізнес-моделі) та / або фінансової (дефіцит капіталу, нестійкість джерел фондування, низька якість активів, нестійкість фінансових результатів, ризик-профіль фінансової бізнес-моделі банку) складової.

Визначено, що антикризове управління ФСБ – це безперервний, циклічний процес, що включає систему заходів, спрямованих на діагностику, попередження, нейтралізацію та подолання кризових явищ та ризиків, які загрожують ФСБ, з метою мінімізації фінансових втрат та забезпечення стабільності та стійкого розвитку банку в умовах невизначеності операційного середовища. За компонентним складом антикризове управління ФСБ розглядається як сукупність об'єктної та суб'єктної складових, взаємодія яких реалізується на основі функціональної складової, включаючи функції планування, аналізу, регулювання та контролю з використанням відповідного інструментарію, спрямованих на попередження, нейтралізацію та подолання кризових явищ та ризиків, які загрожують ФСБ.

Встановлено, що рівень фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк» є результатом комбінованого впливу зовнішніх та внутрішніх факторів, визначальним з яких були наслідки повномасштабної військової агресії росії.

Внутрішніми факторами, що негативно впливають на фінансову стійкість АТ КБ «ПриватБанк», є: короткостроковий характер джерел фондування, сформований залишками на поточних рахунках клієнтів (ризик ліквідності та процентний ризик), високий рівень недіючих кредитів як результат політики попередніх власників (кредитний ризик); незбалансованість активів та пасивів за сумами та строками (ризик ліквідності та процентний ризик); залежність фінансового результату банку від торговельного прибутку (переоцінки валют та цінних паперів).

Внутрішніми факторами, що позитивно впливають на фінансову стійкість АТ КБ «ПриватБанк», є: високий рівень капіталізації, здатність до внутрішнього капіталоутворення; значні буфери ліквідності (нівелювання ризику ліквідності), диверсифікація активів шляхом формування портфеля цінних паперів, емітованих державною та НБУ; високий рівень операційної ефективності, забезпечений якісною бізнес-моделлю. При цьому високий рівень процентної маржі забезпечений відносно дешевими джерелами фондування, комісійний прибуток забезпечується виконанням банком функції платіжного центру.

Антикризове управління фінансовою стійкістю АТ КБ «ПриватБанк» інтегрує інструменти аналізу (стрес-тестування та індикатори раннього реагування), превентивні заходи, спрямовані на запобігання наростанню кризового потенціалу, стабілізаційні реактивні заходи для підтримання здатності банку виконувати свої зобов'язання і забезпечувати стабільність діяльності як у коротко-, так і в довгостроковій перспективі. Ефективність управління забезпечується постійним моніторингом та контролем, які координують взаємодію між аналітичними, превентивними та стабілізаційними заходами, дозволяючи своєчасно реагувати на загрози та зберігати ФСБ.

У дослідженні розроблено комплексну модель, яка оцінює вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на ФСБ, та передбачає послідовну реалізацію наступних етапів: визначення ключових факторів; збір та нормалізацію даних; відбір значущих змінних за допомогою методу VARSEL; перевірку на мультиколінеарність та вибір моделі регресії за її результатами; застосування статистичних тестів для перевірки моделі на нормальність розподілу залишків (тест Жака-Бера), гетероскедастичність (тест Бреуша-Пагана) та автокореляцію (критерій Дарбіна-Уотсона).

За результатами апробації розробленого підходу визначено, що основними внутрішніми факторами, які позитивно впливають на фінансову стійкість АТ КБ «ПриватБанк», є: обсяги буферів ліквідності, ефективність управління витратами, масштаби роздрібного кредитування та залежність від процентних доходів. Внутрішнім фактором, який негативно впливає на фінансову стійкість АТ КБ «ПриватБанк», є: ризики, пов'язані з корпоративним кредитуванням, які вимагають формування комплексу превентивних заходів у цій сфері. Основними зовнішніми факторами, які позитивно впливають на ФСБ, є: рівень політичної стабільності, індекс економічної свободи та індекс інфляції. Негативний вплив динаміки валютного курсу обґрунтовує доцільність включення до периметра антикризового управління об'єктів, чутливих до коливань валютних курсів, оскільки це може мати суттєвий вплив на ФСБ.

У роботі розроблено комплексну модель антикризового регулювання ФСБ, яка охоплює ітераційне виконання наступних етапів: моніторинг, оцінювання та прогнозування зовнішніх загроз; адаптивне коригування планових показників та стратегії банку для реагування на зміни операційного середовища та мінімізації ризиків втрати ФСБ; розробку управлінських рішень з впровадження превентивних і реактивних інструментів впливу на внутрішні фактори ФСБ; та оцінку ефективності антикризових заходів. Застосування превентивного інструментарію, орієнтованого на ці зони ризику, є ключовим для підтримки ФСБ у довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Acharya V. V., Ryan S. G. Banks' financial reporting and financial system stability. *Journal of Accounting Research*. 2016. № 54(2). P. 277-340.
2. Adusei M. The impact of bank size and funding risk on bank stability. *Cogent Economics & Finance*. 2015. № 3(1). P. 1111489.
3. Avgouleas E. Bank leverage ratios and financial stability: A micro-and macroprudential perspective. *Levy Economics Institute of Bard College Working Paper*. 2015. № 849.
4. Başarır Ç., Toraman C. Financial stability analysis in banking sector: a stress test method. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. 2014. № 62. P. 129-144.
5. Beck T. Bank competition and financial stability: friends or foes? *World Bank policy research working paper*, 2008. № 4656. 32 p. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1152483.
6. Boyd J. H., De Nicolo G., Rodionova T. Banking crises and crisis dating: Disentangling shocks and policy responses. *Journal of Financial Stability*. 2019. № 41. P. 45-54.
7. Calomiris C. W. Banking crises yesterday and today. *Financial History Review*. 2010. № 17(1). P. 3-12.
8. Changes in Ukrainian banks 'businessmodels in times of military crisis. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice // Zarutskaya E., Ponomarova O., Pavlov R., Pavlova T., Levkovich O.* 2020. № 6(47), 8–18. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.47.2022.3923>
9. Demirgüç-Kunt A., Detragiache E., Tressel T. Banking on the Principles: Compliance with Basel Core Principles and Bank Soundness. *Journal of Financial Intermediation*. 2008. № 17(4). P. 511-542.
10. Drahan O., Herasymenko I. Verniuk N. Anti-crisis management of the bank in the conditions of financial market instability. *Collected Works of Uman National University of Horticulture*. 2021. № 2. P. 40-49.

11. Eichengreen B., Arteta C. Banking crises in emerging markets: presumptions and evidence. *Financial policies in emerging markets*. 2002. P. 47-94.
12. Goodhart C. A. A framework for assessing financial stability?. *Journal of banking & finance*. 2006. № 30(12). P. 3415-3422.
13. Goodhart C. A., Tsomocos D. P. Analysis of financial stability. *Challenges in Central Banking: The Current Institutional Environment and Forces Affecting Monetary Policy*, 2010. 121 p.. https://www.bankofcanada.ca/wp-content/uploads/2010/09/analysis_financial_stability.pdf.
14. Ingves S. Banking Crisis from an International Perspective. IMF. URL: <http://www.imf.org/external/np/speeches/2003/040803.htm>.
15. James G., Witten D., Hastie T., Tibshirani R. *An Introduction to Statistical Learning: with Applications in R*. New York: Springer, 2013. 607 p.
16. Kaufmann D., Kraay A., Mastruzzi M. *The Worldwide Governance Indicators: Methodology and Analytical Issues*. World Bank Policy Research Working Paper. 2011. № 5430. <https://ssrn.com/abstract=1682130/>
17. Laeven L. Banking crises: A review. *Annu. Rev. Financ. Econ.* 2011. № 3(1), P. 17-40.
18. Laeven L. A., Valencia F. V. *Systemic Banking Crises Database: A Timely Update in Covid-19 Times (April 2020)*. CEPR Discussion Paper No. DP14569, SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3594190>
19. Llewellyn D. An Analysis of the Causes of Recent Banking Crises. *European Journal of Finance*. 2002. № 8 (2). P. 152–175. URL: DOI:10.1080/13518470110071182 (on the date: 14.11.2022).
20. Main characteristics of business models and risk profile of Ukrainian banks // Zarutskya E., Pavlov R., Pavlova T., Pawliszczy D., Kuchmacz B. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2021. №2(33). P. 15–22. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i33.206376>.
21. Nguyen T. C., Castro V., Wood J. A. A new comprehensive database of financial crisis: Identification, frequency, and duration. *Economic Modelling*. 2021. Volume 108. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2022.105770>

22. Pereira Pedro C., Ramalho J. J., da Silva J. V. The main determinants of banking crises in OECD countries. *Review of World Economics*. 2018. № 154(1). P. 203–227.

23. Ramskyi A., Budnichenko I. Financial stability of a bank – factor of stability of banking system. *Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій*. 2018. № 2. С. 5-11. <https://doi.org/10.32750/2018-0201>

24. Reinhart C. M., Rogoff K. S. Banking crises: an equal opportunity menace. *Journal of Banking & Finance*. 2013. № 37(11). P. 4557-4573.

25. Reinhart C. M., Rogoff K. S. Recovery from Financial Crises: Evidence from 100 Episodes. *American Economic Review*. 2014. № 104 (5). P. 50-55.

26. Schinasi G. J. Defining financial stability. *IMF Working Paper*. 2004. WP/04/187. 19 p. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2004/wp04187.pdf> (дата звернення: 05.03.2024).

27. The 2016 Environmental Performance Index Report / Hsu A., Esty D., Levy M., de Sherbinin A., et al. 2016. New Haven, CT: Yale Center for Environmental Law and Policy. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.19868.90249>.

28. Wooldridge J. M. *Introductory Econometrics: A Modern Approach* (5th ed.). South-Western. 2012. 910

29. Агрес О. Г. Сутність поняття фінансова стійкість банку та фактори, що на неї впливають. *Сталий розвиток країни в рамках Європейської інтеграції*. Тези міжнародної вузівської науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих учених ЖДТУ (м. Житомир, 27 жовтня 2016 року). URI: <http://eztuir.ztu.edu.ua/123456789/5494> (дата звернення: 01.08.2024).

30. Аналіз банківської діяльності. Підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко. К.: КНЕУ, 2004. 599 с.

31. Афанасьєва О. Б. Антикризове управління банківською діяльністю в Україні : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. Суми, 2012. 20 с.

32. Балансові дані банків. *Національний банк України*. 2024. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/> (дата звернення: 01.11.2024).

33. Барановський О. І. Стійкість банківської системи України. *Фінанси України*. 2007. № 9. С. 75-87.

34. Батрак О., Вінник А. Порівняльний аналіз антикризової та фінансової стійкості банків: визначення специфіки управління. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2024. № 1(13). С. 148-156.

35. Безродна О. С. Планування відновлення діяльності банків як напрям мінімізації ризику зміни їх фінансової стійкості. *Фінансово-економічна інтеграція України: вплив на соціально-економічний розвиток держави та регіонів* : матеріали наукового круглого столу, 28 квіт. 2020 р.. Х., 2020. С. 5-7.

36. Белінська Я. В., Биховченко В. П. Механізм забезпечення фінансової стабільності: структура, інструменти, напрями розвитку. Стратегічні пріоритети. 2012. № 1(22). С. 72-84.

37. Біляєва В. Ю. Забезпечення фінансової стійкості банку засобами фінансового інжинірингу: дис.... канд. екон. наук: 08.00.08. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 360 с.

38. Богун М. М. Управління фінансовою стійкістю банків як невід'ємною складовою національної економіки України. *Економіка та підприємництво*. 2021. Вип. 46. С. 73–85.

39. Бодрецький М. В. Антикризові заходи банківської установи. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*. 2018. Вип. 31. С. 171–174.

40. Бодрецький М. В. Етапи антикризового управління банківськими установами. *Вісник Одеського національного університету. Сер.: Економіка*. 2018. Т. 23, Вип. 3. С. 141–145.

41. Бодрецький М. В. Принципи планування відновлення діяльності банку та фінансування в кризових ситуаціях. *Економічні студії*. 2020. № 4 (30). С. 7-12.

42. Бодрецький М. В. Системні проблеми антикризового менеджменту банківських установ України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 18. С. 37–41. DOI: 10.32702/2306-6814.2019.18.37

43. Болдирев О. О. Антикризове управління банком : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. К., 2012. 20 с.

44. Борисова Л. Є., Колесник О. О. Специфіка антикризового управління банком в залежності від стадії життєвого циклу. *Приазовський економічний вісник*. 2019. № 2(13). С. 273–277.

45. Бриштiна В. В., Ключко Л. А. Управління антикризовою фінансовою стійкістю банків. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2017. № 1. С. 37-53.

46. Варцаба В.І., Заславська О.І. Сучасне банківництво: теорія і практика: Навч. посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. 364 с

47. Васькович І.М. Забезпечення фінансової стійкості банків України в умовах ринку: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.04.01. Львів, 2006. 19 с.

48. Вінниченко О. В., Громакова В. В. Теоретичні аспекти фінансової стійкості банку. *Бізнес Інформ*. 2020. № 5 (508). URL:http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-5 (дата звернення: 04.08.2023).

49. Вовк В. Я. Вибір стратегії антикризового управління (на прикладі комерційного банку): автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.01. Харків, 2004. 19 с.

50. Вовк В. Я. Науково-методичний інструментарій антикризового управління банком. У кн. Розвиток банківської системи в умовах трансформації економічного простору : монографія / за ред. Чепелюк Г.М., Пантелєєвої Н.М. - Черкаси, 2016. С. 205-225.

51. Вовченко О. С., Єгоричева С. Б. Фінансова стабільність банків в умовах динамічного макроекономічного середовища : монографія. Полтава : ПУЕТ, 2021. 233 с.

52. Волкова Н. І., Бойко В. М. Управління фінансовою стійкістю банківської системи в контексті волатильності фінансового ринку. *Modern Economics*». 2021. №27. С. 21-28. [https://doi.org/10.31521/modecon.V27\(2021\)-03](https://doi.org/10.31521/modecon.V27(2021)-03).

53. Волкова В. В., Верницький Б. В. Методичні підходи до оцінки фінансової стійкості банку. *Фінанси, облік, банки*. 2018. № 1 (23). С.45-54.

54. Волкова Н., Попик А. Аналіз управління фінансовою стійкістю АТ КБ «ПриватБанк». *Економіка та суспільство*. 2022 № 45. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-11>.

55. Гайдукович Д. С. Підходи до оцінювання антикризової фінансової стійкості банків. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2018. № 2 (25). С. 4-10.

56. Гарбар Є. С. Фактори впливу на фінансову стійкість банку в умовах нестабільного економічного середовища. *Науковий вісник Ужгородського університету Серія «Економіка»*. 2015. Випуск 1 (45). Т. 1. С. 184- 187.

57. Гірна О. Оцінювання рівня фінансової стійкості банківського сектору України на основі Z-індексу. *Socio-economic relations in the digital society*. 2018. № 3 (33). С. 150-158.

58. Глосарій. *Національний банк України*. <https://bank.gov.ua> (дата звернення: 27.03.2024).

59. Горалько О. В., Силкін О. С. Антикризове управління як спосіб протидії кризовим явищам у банківській сфері України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія економічна*. 2014. № 1. Р. 38-47.

60. Гуцал І. С. Банківське кредитування суб'єктів ринку в трансформаційній економіці України (питання теорії, методики, практики). Львів: ВАТ «БІБЛЬОС», 2001. 244 с.

61. Данік Н., Татко А. Удосконалення механізму забезпечення фінансової стабільності банківської системи України. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. Vol. 1, No. 5, 2022, pp. 1-9. doi: 10.46299/j.isjmef.20220105.01.

62. Джулай В. О. Антикризове управління в банківському секторі економіки України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. К., 2011. 20 с.

63. Дзюблюк О. В., Михайлюк Р. В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи : монографія. Тернопіль : Терно-граф, 2009. 316 с.

64. Дмитрик Ю. В. Антикризове управління фінансовою стійкістю банківської системи. : дисертація ... канд. екон. наук, спец.: 08.00.08. Харків: ХНУВС, 2013. 287 с.

65. Довгань Ж. М. Фінансова стійкість банківської системи України: дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08. Суми, 2012. 583 с.

66. Жежерун Ю. В. Антикризове управління фінансовою стійкістю банківської системи : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. К., 2013. 23 с.

67. Жовтанецька Я. В. Механізм антикризового управління діяльністю банків. *Бізнес Інформ*. 2015. № 6. С. 187-192.

68. Жовтанецька Я. В. Моделі антикризового управління фінансовою діяльністю банків та особливості їх використання. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2016. Вип. 1. С. 64–69.

69. Жовтанецька Я. В. Сучасні методологічні підходи до формування системи антикризового управління фінансовою діяльністю банків. *Регіональна економіка*. 2016. № 4. С. 100-107.

70. Жовтанецька Я. В. Превентивні та реактивні заходи в системі антикризового управління банками // *Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe*. 2017. № 4 (20). С. 89–95.

71. Жовтанецька, Я. В. Антикризове управління фінансовою діяльністю банків : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. Львів, 2017. 297 с.

72. Забезпечення умов стабільного функціонування банківського сектору України : монографія / О. М. Колодізев, О. В. Бойко, І. О. Губарева та ін. // за заг. ред. к.е.н., доц. Колодізева О. М. Харків : Вид. ХНЕУ, 2010. 312 с.

73. Заруцька О. П., Новікова Л. Ф. Управління банківськими ризиками та заходи відновлення діяльності в умовах потужних зовнішніх викликів. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2022. № 2 (78). С. 110-119.

74. Зверук Л. А., Боева С. К. Концептуальні засади дослідження управління фінансовою стійкістю банківських установ. *Бізнес Інформ*. 2017. № 3 (470). URL: <https://kontseptualni-zasadi-doslidzhennya-upravlinnya-finansovoyu-stiykisty-bankivskih-ustanov> (дата звернення: 04.09.2023).

75. Зверяков М. І., Зверяков А. М. Антикризове управління фінансовою стійкістю банку в умовах економічних дисбалансів: монографія. Одеса: ОНЕУ, 2015. 418 с.

76. Зверяков М. І., Коваленко В. В., Сергеева О. С. Управління фінансовою стійкістю банків : підручник. Київ: Видавництво «Центр учбової літератури», 2016. 520 с.

77. Зверяков О. М. Антикризове управління банком в умовах фінансової нестабільності. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2011. № 3 (43). С. 80-85.

78. Зверяков О. М. Методологічні основи управління фінансовою стійкістю банківських установ. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 10. С. 175-182.

79. Звіт про фінансову стабільність. Грудень 2022 року. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2022-N1.pdf?v=4 (дата звернення: 27.08.2024).

80. Звіт про фінансову стабільність. Червень 2023 року. Національний банк України. 2023. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2023-N1.pdf?v=4 (дата звернення: 27.08.2024).

81. Звіт про фінансову стабільність. Червень 2024 року. Національний банк України. 2023. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2024-N1.pdf?v=4 (дата звернення: 27.08.2024).

82. Значення економічних нормативів в розрізі банків. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442 (дата звернення: 27.08.2024).

83. Івасів І. Б., Максимова А. В. Макроекономічне стрес-тестування банків: сутність, підходи та основні етапи. *Фінанси, облік і аудит*. 2011. № 18, С. 75-85.

84. Івасів І., Гарбар Є. Фінансова стійкість банків в умовах високої волатильності ринків. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2018. № 2. С. 47–55.

85. Карпова О. І., Моргун І. М. Концептуальні підходи щодо вдосконалення управління фінансовою стійкістю банку. *Збірник наукових праць Харківського інституту банківської справи університету банківської справи НБУ*. № 1 (10). 2011. С. 13-18.

86. Квасницька Р. С., Гайдайчук Н. В. Методи управління фінансовою стійкістю банків. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2014. № 3(1). С. 116-118.

87. Ключко Л. А. Фінансова стійкість банків: теорія та методика оцінки: монографія. Ірпінь : Національний університет державної податкової служби України, 2013. 431 с.

88. Ключко Л. А. Фінансова стійкість комерційного банку, методи її оцінки та зміцнення: дис... канд. екон. наук: 08.04.01. К., 2002. 222 с.

89. Коваленко В. В. Методичні підходи до визначення рівня фінансової стійкості банківської системи. *Актуальні проблеми економіки*. № 7. 2011. С. 235-236.

90. Коваленко В. В., Ситник М. А. Антикризове управління у забезпеченні фінансової стійкості банків. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 25. С. 681–688.

91. Ковальова О. М. Ідентифікація кваліфікуючих факторів впливу в контексті управління фінансовою стійкістю комерційного банку. *Бізнес Інформ*. 2021. № 7. С. 212-221.

92. Колесник О. О. Формування системи антикризового менеджменту банківських установ України : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. Чернігів, 2020. 229 с.

93. Комар А. О. Удосконалення механізму забезпечення фінансової стійкості комерційного банку : автореферат роботи на здобуття кваліфікаційного ступеня магістра ; 8.03050801. Запоріжжя, 2016. 22 с.

94. Копилук О. І., Музичка О. М., Лозинська О. І. Стратегічний підхід до антикризового управління в банках України. *Бізнес Інформ*. 2019. № 10. С. 226-232.

95. Корженко К. А. Підходи до класифікації факторів, що впливають на стійкість банківської установи. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*. 2015. № 12 (1). С. 191- 195.
96. Корпоративне управління. АТ КБ «ПриватБанк». 2022. URL: <https://privatbank.ua/about/management/corp> (дата звернення: 27.07.2024).
97. Кочетков В. М. Забезпечення фінансової стійкості сучасного комерційного банку: теоретико-методологічні аспекти: монографія. К.: КНЕУ, 2002. 238 с.
98. Краснова І. В., Майстер А. В. Антикризове управління в банківських установах. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. 2013. № 2. С. 247-251.
99. Крючко Л. С. Особливості антикризового управління вітчизняними банками. *Ефективна економіка*. 2015. № 4: URI:<http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/3091>
100. Кузнєцова А. Я., Погореленко Н. П. Механізм забезпечення фінансової стабільності банківської системи України. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2021. Вип. 2 (33). С. 37-47, doi:10.18371/fcaptr.v2i33.206396.
101. Кузнєцова Л. В., Маслов Ю. К. Процеси організація планування фінансової діяльності банку : монографія. Одеса: Пальміра, 2006. 193с.
102. Кушнір К. О. Поняття стійкості комерційних банків та її динамічні характеристики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2008. № 20. С. 37-41.
103. Лачкова В. М., Лачков А. С. Антикризове управління комерційним банком у сучасних соціально-економічних умовах. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2021. Вип. 2(34). С. 43-53.
104. Лачкова Л. І., Борисова А. О., Лачкова В. М. Механізм управління фінансової стійкістю банків. *Економіка і суспільство*. 2018. № 18. С. 1089-1092.
105. Майба В. В. Оцінювання факторів фінансової стійкості комерційних банків. *Моделювання та інформаційні системи в економіці*. 2011. Вип. 83. С. 49-65

106. Максимова А. В. Оцінка фінансової стійкості банку: методичні підходи до аналізу та проблеми їх застосування. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Випуск 8. Частина 3. С. 205-208.

107. Малахова О. Л., Михайлюк Р. В. Управління фінансовою стійкістю банків: Навчальний посібник. Тернопіль: Вектор, 2011. 300 с.

108. Мамедов С. Г. Реструктуризація в системі антикризової адаптації банків в Україні: автореф. дис. ... к. е. н. : 08.00.08. К., 2020. 24 с.

109. Манжос С. Б. Особливості формування ефективної антикризової стратегії банку. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Серія «Економічні науки»*. 2013. Вип. 3. С. 263–269.

110. Маринчак Л. Р., Савчин Л. М. Антикризове банківське управління в умовах надзвичайних ситуацій. *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу*. 2023. № 1 (27). Р. 101-110.

111. Марценюк Д. А. Механізм забезпечення фінансової стійкості комерційного банку : кваліф. робота магістр, спец.: 072. Тернопіль, 2021. 77 с.

112. Мельник В. М., Колесник О. О. Науково-концептуальні положення підвищення якості функціонування системи антикризового менеджменту банківських установ. *Фінансові дослідження*. 2019. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/find_2019_2_16.

113. Мельник В. М., Колесник О. О. Теоретичні аспекти дослідження сутності антикризового менеджменту банківських установ. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 4(20). С. 334–341.

114. Михайлюк Р. Концептуальні засади механізму управління фінансовою стійкістю комерційних банків. *Світ фінансів*. 2017. Випуск 3-4 (4-5). С. 21-32.

115. Михайлюк Р. В. Механізм управління фінансовою стійкістю комерційних банків: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08. Тернопіль: ТНЕУ, 2008. 20 с.

116. Момот О. М., Анісімова С. С. Фінансова стійкість банку: фактори впливу та механізм управління. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць. Суми: УАБС НБУ, 2011. Вип. 33. С. 157–163.

117. Надь Н. М. Застосування багатофакторного регресійного аналізу у моделюванні економічних процесів. *Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Економіка*. 2010. Вип. 30. С. 63-66.

118. Нікольчук Ю. М., Лопатовська О. О. Організаційно-економічний механізм управління фінансовою стійкістю комерційного банку. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 1. С. 217-221.

119. Оцінка стійкості банків України. 2023 рік. *Національний банк України*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Resilience_Assessment_Results_2023.pdf?v=7 (дата звернення: 19.07.2024).

120. Павленко Л. Д., Шкромада Д. Ю., Соколенко К. О. Класифікаційна система факторів забезпечення фінансової стійкості банку в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2019. № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7041> (дата звернення: 01.09.2024).

121. Парій В. М., Гонтар К. В. Фінансова стійкість комерційного банку: теоретичний аспект. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2014. № 47. С.127-131.

122. Про плани відновлення діяльності банків України та банківських груп: Положення, затверджене постановою правління НБУ 18.07.2019 № 95. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0095500-19#Text>.

123. Про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах: Положення, затверджене постановою правління НБУ 11.06.2018 № 64 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text> (дата звернення: 12.04.2024).

124. Пшик Б. Антикризове управління у фінансовій діяльності банку: теоретико-методологічні аспекти. *Socio-economic relations in the digital society*, 2017. № 2 (29). Р. 50-54.

125. Рисін В. В., Біда А. П. Фінансова стійкість банку: чинники та особливості забезпечення. *Ефективна економіка*. 2021. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8731> (дата звернення: 28.05.2024).

126. Річний звіт за 2018 рік. АТ КБ «ПриватБанк». URL: https://static.privatbank.ua/files/year_zvit_05_05.pdf (дата звернення: 28.08.2023).

127. Річний звіт за 2019 рік. АТ КБ «ПриватБанк». URL: <https://static.privatbank.ua/files/R%D1%96chnij+zv%D1%96t+za+2019rg..pdf> (дата звернення: 28.08.2024).

128. Річний звіт за 2021 рік. АТ КБ «ПриватБанк». URL: https://static.privatbank.ua/files/doc2_09092022.pdf (дата звернення: 28.08.2024).

129. Річний звіт за 2022 рік. АТ КБ «ПриватБанк». URL: https://static.privatbank.ua/files/doc2_09092022.pdf (дата звернення: 28.08.2024).

130. Річний звіт за 2023 рік. АТ КБ «ПриватБанк». URL: https://static.privatbank.ua/files/doc2_09092023.pdf (дата звернення: 28.08.2024).

131. Рульєв В. А., Гуткевич С. О. Менеджмент. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2011. 312 с.

132. Сас Х. І. Роль і значення антикризових стратегій для комерційного банку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. Вип. 10(2). С. 88-91.

133. Сафронова О. М. Антикризове управління // Велика українська енциклопедія. URL: [https://vue.gov.ua/Антикризове управління](https://vue.gov.ua/Антикризове_управління) (дата звернення: 26.10.2024).

134. Синюк А. О. Оцінювання фінансової стійкості банків з використанням бізнес-моделей. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2018. № 2. С. 176-187.

135. Сирота В. С. Функціональні та інституційні аспекти антикризового менеджменту в банківських установах України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. Київ, 2015. 19 с.

136. Сіняговський Ю. В. Заходи відновлення діяльності банків України в умовах війни. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». 2023. № 5 (73), 1 т. С.80-86.

137. Скворчевський О. Є. Економетрія: текст лекції. НТУ «ХП», Харків, 2016. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua>.

138. Склеповий Є. В. Складові стійкості комерційного банку. *Фінанси України*. 2017. №5. С. 138–143.

139. Смиковська А. С, Грушко В. І. Фінансова стійкість банку, її оцінка та шляхи підвищення. *Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку: матеріали міжнародної конференції* (м. Київ, 21-22 листопада 2019 р.). К.: Університет «КРОК», 2019. С. 351-355.

140. Стадник А. С. Механізм державного антикризового регулювання банківської системи : дисертація ... канд. екон. наук, спец.: 08.00.08. Суми: СумДУ, 2019. 287 с.

141. Статистика. Національний банк України. 2023. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic> (дата звернення: 28.08.2024).

142. Статут АТ КБ «ПриватБанк»: затверджено постановою КМУ від 05.06.2019 № 594 (в редакції постанови КМУ від 14.08.2019 № 712). URL: https://static.privatbank.ua/statut_privatbank.pdf (дата звернення: 28.08.2024).

143. Стрес-тестування банків України. 2021 рік. Національний банк України.

URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Stress_Test_Results_2021.pdf?v=4
(дата звернення: 28.08.2024).

144. Тарасенко І. В. Шляхи забезпечення фінансової стійкості банку. ББК: У. 29, 168.

145. Тохтамиш Т.О., Буканова О.С. Теоретичні аспекти антикризового управління в банку. Інфраструктура ринку. 2019. № 39. С. 665-671.

146. Феценко О. Л., Сініцин О. О. Механізм комплексного управління та забезпечення фінансової стійкості банку. *Наукові праці МАУП*. 2014. Вип. 2(41). С. 133-140.

147. Фінансовий менеджмент у банку : навч. посіб. / Журавльова Т.О., Макаренко Ю.П., Турова Л.Л., Сірко А.Ю. Дніпро: Пороги, 2021. 360 с.

148. Франтовський Є. М., Батрак О. В. Стрес-тестування фінансових установ та його удосконалення. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. Серія: «Економічні науки». 2023. №4. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-4>.

149. Цимбалюк М. С. Механізм забезпечення фінансової стійкості банку: кваліфікаційна робота ... магістр, спец.: 072. Київ, 2020. 180 с.

150. Швайко Ю., Костогриз В. Антикризове управління банком та стрес-тестування як інструмент його реалізації. *Розвиток фінансових відносин суб'єктів господарювання в умовах динамічного зовнішнього середовища: тези Інтернет-конференції (15 листопада 2018 р.)*. Житомир, 2018. С. 131-133. <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/301.pdf>

151. Шевцова О.Й., Горбунова Ю.Р. Управління фінансовою стійкістю банку. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2022. № 4 (80). С. 104-111.

152. Шпачук В. В. Державне антикризове управління банківською системою: теорія, методологія, практика : монографія. К. : Акад. муніцип. упр., 2012. 302 с.

153. Ямкова Ю. А., Павлюк К. В. Сутність фінансової стійкості комерційного банку. *Наука й економіка*. 2011. № 2(22). С. 52-59.

154. Яременко О. Р., Беренич А. В. Механізм управління та фактори впливу на фінансову стійкість банку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 20. С. 918-924.

ДОДАТОК А

Індикатори, що сигналізують про необхідність вжиття антикризових заходів

Таблиця А.1

Індикатори раннього попередження

Параметр ФСБ	Кількісні показники	
	мінімально необхідні	додаткові
1	2	3
Внутрішні		
Капітал	1. Нормативи капіталу. 2. Буфери капіталу	1. Розмір статутного капіталу. 2. Співвідношення нерозподіленого прибутку та фондів, що формуються за рахунок прибутку, до регулятивного капіталу
Якість активів	1. Співвідношення суми непрацюючих активів до загальної суми активів, за якими оцінюється ризик. 2. Темпи зростання непрацюючих активів. 3. Значні втрати внаслідок дефолту великих боржників/контрагентів. 4. Співвідношення загального обсягу резервів до загального обсягу непрацюючих активів	1. Співвідношення суми непрацюючих активів/реструктуризованої заборгованості до регулятивного капіталу. 2. Суттєва концентрація непрацюючих кредитів в галузевих/регіональних сегментах
Ліквідність	1. Нормативи ліквідності	1. Непередбачені відпливи коштів клієнтів у значних сумах. 2. Інструменти моніторингу для оцінки ризику ліквідності. 4. Вартість фінансування. 5. Середня строковість фінансування
Криза ліквідності	1. Порушення або ризик порушення внутрішніх лімітів ліквідності. 2. Значне зростання концентрації активів та/або зобов'язань. 3. Значне зменшення обсягу клієнтських коштів або зростання волатильності. 4. Зростання активів за рахунок потенційно волатильних зобов'язань. 5. Зменшення середньозваженого строку зобов'язань/збільшення середньозваженого строку активів. 6. Значне зростання обсягу непрацюючих активів. 7. Поширення в ЗМІ негативної інформації щодо банку, що може призвести до впливу клієнтських коштів або погіршення платіжної дисципліни боржників. 8. Зниження кредитного рейтингу банку. 9. Виникнення перешкод для залучення коштів у разі дефіциту ліквідності	
Прибутковість	1. Рентабельність активів. 2. Рентабельність капіталу	1. Чиста процентна маржа. 2. Чистий спред. 3. Співвідношення операційних витрат до операційних доходів. 4. Значні втрати внаслідок шахрайства

Продовження таблиці А.1

1	2	3
Зовнішні		
Фінансові фактори	1. Коливання курсів іноземних валют. 2. Зміна відсоткових ставок, цін за інструментами, що містяться в торговій книзі банку 3. Значне падіння обсягу ліквідності банківської системи. 4. Значне зростання вартості ресурсів, що залучатимуться від банків/клієнтів (індекси UONIA, UIRD); 5. Падіння загального обсягу коштів клієнтів у банківській системі	
Економічні фактори	1. Темпи зростання реального валового внутрішнього продукту (ВВП). 2. Кредитний дефолтний своп суверенів (CDS of sovereigns)	1. Індекс споживчих цін. 2. Індекс реальної заробітної плати. 3. Рівень безробіття. 4. Облікова ставка Національного банку. 5. Офіційний курс гривні до іноземних валют. 6. Зниження суверенного кредитного рейтингу
Політичні фактори	військові конфлікти, масові заворушення, що можуть призвести до паніки клієнтів та зниження обсягу їх коштів у банківській системі або погіршення платіжної дисципліни боржників	
Форс-мажорні фактори	техногенні та природні катастрофи регіонального та національного масштабу, що можуть призвести до паніки клієнтів та зниження обсягу їх коштів у банківській системі або погіршення платіжної дисципліни боржників	
Якісні показники		
<ul style="list-style-type: none"> • вимоги клієнтів про дострокове погашення зобов'язань у значних сумах; • наявність негативної інформації щодо критично важливих контрагентів; • проблеми із залученням фінансування за поточними ринковими ставками; • плинність персоналу (ключових фахівців); • негативні наслідки прийняття судових рішень; • застосування Національним банком заходів впливу; • втрата ділової репутації керівників банку, власників істотної участі в банку. 		

Джерело: складено автором за матеріалами [122, 123]

ДОДАТОК Б

Інструментарій аналізу фінансової стійкості банку

Таблиця Б.1

Методи та моделі аналізу ФСБ

Класифікація моделей та методів		Методи моделювання		
		Структурних зв'язків елементів		Причинно-наслідкових зв'язків
		У просторі (статичні)	У часі (динамічні)	У розвитку (генетичні)
Статистичні	Традиційні статистичні моделі і методи	відносні, середні величини, індексний метод	динамічні моделі та прогноз на основі часових рядів	лінійний та нелінійний регресійний аналіз, кореляційний аналіз, багатомірний статистичний аналіз (лінійний та нелінійний дискримінантний аналіз, кластер-аналіз, компонентний аналіз, факторний аналіз), методи, засновані на нечітких множинах
	Моделі і методи математичної статистики	дисперсійний аналіз, метод головних компонент, коваріаційний аналіз, метод об'єкто-періодів, кластерний аналіз, трансформаційний аналіз, метод Монте-Карло, марковські процеси		
	З використанням класифікованої вибірки	параметричні	дискримінантний аналіз, пробіт- та логіт-моделі бінарного та множинного вибору	
		непараметричні	методи, засновані на використанні непараметричних оцінок умовних густин розподілу, включаючи ядерні оцінки Розенблатта-Парзена (класифікатор Розенблатта-Парзена) та оцінки за методом k найближчих сусідів; алгоритми класу Data Mining	
З використанням некласифікованої вибірки	алгоритми кластерного аналізу			
Економіко-математичні	Математичні моделі	метод аналогій		
	Методи та моделі математичного програмування	-	методи лінійного, нелінійного, динамічного, опуклого програмування	
	Системного аналізу	методи теорії графів, дерев, бассівського аналізу		
	Економічної кібернетики	методи нейронних мереж, еволюційного та генетичного програмування, синергетичні методи		
Фінансові	Горизонтальний (трендовий)			
	Вертикальний (структурний)			
	Коефіцієнтний			
	Порівняльний			

Джерело: [136]

Перелік коефіцієнтів, що характеризують фінансові параметри ФСБ та можуть виступати як індикатори зростання кризового потенціалу

Порядок розрахунку	Характеристика
1	2
Капіталізація	
Нормативи капіталу.	можливість визначити, який рівень капіталу має банк та який рівень коштів знаходиться в розпорядженні банку умовно-постійно
Буфери капіталу	
Розмір статутного капіталу.	
Співвідношення нерозподіленого прибутку та фондів, що формуються за рахунок прибутку, до регулятивного капіталу	
(Власний капітал + відрахування до резервів на покриття втрат за активами) / (Загальні активи – нематеріальні активи)	
(Власний капітал + відрахування до резервів на покриття втрат за активами) / клієнтське та короткострокове фінансування	
(Власний капітал + відрахування до резервів на покриття втрат за активами) / необоротні активи	
(Власний капітал + відрахування до резервів на покриття втрат за кредитами) / кредити	
(Власний капітал + відрахування до резервів на покриття втрат за активами) / загальні активи	
(Власний капітал + відрахування до резервів на покриття втрат за активами) / загальні зобов'язання	
(Власний капітал + відрахування до резервів на покриття втрат за активами) / сукупні активи, зважені за ступенем ризику	
(Регулятивний капітал – капітал 1-го рівня) / (загальні активи – нематеріальні активи)	
(Регулятивний капітал – капітал 1-го рівня) / необоротні активи	
(Регулятивний капітал – капітал 1-го рівня) / кредити	
(Регулятивний капітал – капітал 1-го рівня) / загальні активи	
(Регулятивний капітал – капітал 1-го рівня) / загальні зобов'язання	
(Регулятивний капітал – капітал 1-го рівня) / загальні активи, зважені за ступенем ризику	
Основні фонди / клієнтське та короткострокове фінансування	
Основні фонди / загальні активи	
Основні фонди / загальні зобов'язання	
Інвестиції у власний капітал / сукупний капітал	
Регулятивний капітал / (загальні активи – нематеріальні активи)	
Регулятивний капітал / клієнтське та короткострокове фінансування	
Регулятивний капітал / необоротні активи	
Регулятивний капітал / кредити	
Регулятивний капітал / сукупні активи	
Регулятивний капітал / сукупні зобов'язання	
Регулятивний капітал / сукупні активи, зважені за ступенем ризику	
Субординований борг / сума основних фондів	
Капітал 1-го рівня / сукупні активи – нематеріальні активи	
Капітал 1-го рівня / необоротні активи	
Капітал 1-го рівня / кредити	
Капітал 1-го рівня / загальні активи	
Капітал 1-го рівня / загальні зобов'язання	
Капітал 1-го рівня / загальні активи, зважені за ступенем ризику	
Загальний капітал / загальні активи	

Продовження таблиці Б.2

1	2
Ліквідність	
Нормативи ліквідності	можливість визначити, наскільки є збалансованою ресурсна база та активи за строками та можливість банку своєчасно виконати свої зобов'язання
Непередбачені впливи коштів клієнтів у значних сумах.	
Вартість фінансування	
Середня строковість фінансування	
Депозити / загальні зобов'язання	
Ліквідні активи / загальні активи	
Ліквідні активи / сума депозитів	
Ліквідні активи / клієнтське та короткострокове фінансування	
Кредити / депозити клієнтів	
Кредити/загальні активи	
Кредити / загальні активи	
Рентабельність	
(Прибуток до оподаткування + резерви на покриття втрат за активами) / сукупна виручка	можливість визначити наскільки стабільно діяльність банку є прибутковою до врахування витрат за можливими ризиками та після
(Сукупні витрати – процентні витрати) / (Сукупні активи – нематеріальні активи)	
(Сукупні витрати – процентні витрати) / клієнтське та короткострокове фінансування	
(Сукупні витрати – процентні витрати) / власний капітал	
(Сукупні витрати – процентні витрати) / необоротні активи	
(Сукупні витрати – процентні витрати) / кредити	
(Сукупні витрати – процентні витрати) / загальні активи	
(Сукупні витрати – процентні витрати) / загальні зобов'язання	
(Сукупні витрати – процентні витрати) / сукупна виручка	
(Сукупні витрати – процентні витрати) / загальні активи, зважені за ступенем ризику	
(Дохід від торгових операцій + інші операційні доходи) / операційний дохід	
Співвідношення витрат і прибутку (операційні витрати / операційний дохід)	
Процентні витрати / депозити	
Процентні витрати / загальні зобов'язання	
Процентні витрати / сукупні витрати	
Процентний дохід / процентні витрати	
Чистий дохід / (загальні активи – нематеріальні активи)	
Чистий дохід / клієнтське та короткострокове фінансування	
Чистий дохід / власний капітал	
Чистий дохід / необоротні активи	
Чистий дохід / кредити	
Чистий дохід / загальні активи	
Чистий дохід / дохідні активи	
Чистий дохід / сукупні витрати	
Чистий дохід / загальні зобов'язання	
Чистий дохід / сукупна виручка	
Чистий дохід / загальні активи, зважені за ступенем ризику	
Чистий процентний дохід / середній розмір активів	
Чиста процентна маржа	
Чистий процентний дохід / власний капітал	
Чистий процентний дохід / необоротні активи	
Чистий процентний дохід / кредити	
Чистий процентний дохід / загальні активи	
Чистий процентний дохід / дохідні активи	
Чистий процентний дохід / сукупні витрати	
Чистий процентний дохід / загальні зобов'язання	
Чистий процентний дохід / сукупний операційний дохід	
Чистий процентний дохід / загальні активи, зважені за ступенем ризику	
Непроцентний дохід / середній розмір активів	
Позареалізаційні доходи / чистий дохід	
Інші операційні доходи / середній розмір активів	

Продовження таблиці Б.2

1	2
Інші операційні доходи / кредити	
Інші операційні доходи / загальні активи	
Інші операційні доходи / дохідні активи	
Інші операційні доходи / сукупні витрати	
Інші операційні доходи / загальні зобов'язання	
Інші операційні доходи / сукупна виручка	
Інші операційні доходи / загальні активи, зважені за ступенем ризику	
Прибуток до оподаткування / чистий дохід	
Прибуток до оподаткування / (загальні активи – нематеріальні активи)	
Прибуток до оподаткування / клієнтське та короткострокове фінансування	
Прибуток до оподаткування / власний капітал	
Прибуток до оподаткування / необоротні активи	
Прибуток до оподаткування / кредити	
Прибуток до оподаткування / загальні активи	
Прибуток до оподаткування / дохідні активи	
Прибуток до оподаткування / сукупні витрати	
Прибуток до оподаткування / загальні зобов'язання	
Прибуток до оподаткування / сукупна виручка	
Прибуток до оподаткування / загальні активи, зважені за ступенем ризику	
Рентабельність активів (ROA)	
Рентабельність власного капіталу (ROE)	
Сукупні витрати / (загальні активи – нематеріальні активи)	
Сукупні витрати / клієнтське та короткострокове фінансування	
Сукупні витрати / власний капітал	
Сукупні витрати / необоротні активи	
Сукупні витрати / кредити	
Сукупні витрати / загальні активи	
Сукупні витрати / дохідні активи	
Сукупні витрати / загальні зобов'язання	
Сукупні витрати / сукупна виручка	
Сукупні витрати / загальні активи, зважені за ступенем ризику	
Сукупні операційні витрати / загальні активи	
Сукупні операційні витрати / дохідні активи	
Сукупний операційний дохід / (загальні активи – нематеріальні активи)	
Сукупний операційний дохід / клієнтське та короткострокове фінансування	
Сукупний операційний дохід / власний капітал	
Сукупний операційний дохід / необоротні активи	
Сукупний операційний дохід / кредити	
Сукупний операційний дохід / загальні активи	
Сукупний операційний дохід / дохідні активи	
Сукупний операційний дохід / сукупні витрати	
Сукупний операційний дохід / загальні зобов'язання	
Сукупні витрати / сукупна виручка	
Сукупні витрати / загальні активи, зважені за ступенем ризику	
Сукупна виручка / (загальні активи – нематеріальні активи)	
Сукупна виручка / клієнтське та короткострокове фінансування	
Сукупна виручка / власний капітал	
Сукупна виручка / необоротні активи	
Сукупна виручка / кредити	
Сукупна виручка / загальні активи	
Сукупна виручка / дохідні активи	
Сукупна виручка / сукупні витрати	
Сукупна виручка / загальні зобов'язання	

Продовження таблиці Б.2

1	2
Якість активів	
Співвідношення суми непрацюючих активів до загальної суми активів, за якими оцінюється ризик	можливість зробити висновок про якість кредитного портфелю та розмір ризиків, пов'язаних з можливим неповерненням активів, внаслідок чого ризиків невиконання банком своїх зобов'язань вчасно
Темпи зростання непрацюючих активів	
Значні втрати внаслідок дефолту великих боржників/контрагентів	
Співвідношення загального обсягу резервів до загального обсягу непрацюючих активів	
Співвідношення суми непрацюючих активів/реструктуризованої заборгованості до регулятивного капіталу	
Суттєва концентрація непрацюючих кредитів в галузевих/регіональних сегментах	
Відрахування до резервів на покриття втрат за кредитами/ (кредити + відрахування до резервів на покриття втрат за кредитами)	
Відрахування до резервів на покриття втрат за кредитами / (операційний дохід + відрахування до резервів на покриття втрат за кредитами)	
Відрахування до резервів на покриття втрат за кредитами / кредити	
Відрахування до резервів на покриття втрат за кредитами / чистий процентний дохід	
Відрахування до резервів на покриття втрат за кредитами / загальні активи	
Відрахування до резервів на покриття втрат за кредитами/ чистий дохід	
Резерви на покриття втрат за кредитами / сума наданих кредитів	
Резерви на покриття втрат за кредитами / (кредити + відрахування до резервів на покриття втрат за кредитами)	
Резерви на покриття втрат за кредитами / кредити	
Резерви на покриття втрат за кредитами / проблемні кредити	
Резерви на покриття втрат за кредитами / загальні активи, зважені з урахуванням ризику	
Чисті списання / середній сукупний обсяг наданих кредитів	
Чисті списання / чистий дохід до відрахувань у резерви на покриття втрат за кредитами	
Чисті списання / кредити	
Чисті списання / сукупні активи	
Проблемні кредити / (сукупний капітал + резерви на покриття втрат за кредитами)	
Проблемні кредити / (кредити + відрахування до резервів на покриття втрат за кредитами)	
Проблемні кредити / (кредити + резерви на покриття втрат за кредитами)	
Проблемні кредити / кредити	
Проблемні кредити / власний капітал	
Загальні активи, зважені з урахуванням ризику / загальні активи	
Якість ресурсів	
Залишки коштів клієнтів на вимогу / загальні зобов'язання	можливість зробити висновок про якість ресурсів та розмір ризиків, пов'язаних з можливим їх відтоком
Строкові кошти клієнтів / загальні зобов'язання	

Джерело: складено автором за матеріалами [140]

Таблиця Б.3

Критерії визначення критичних/важливих функцій/контрагентів

Критерії	Опис
Критичні функції	Операції/послуги/види діяльності, зупинення яких може загрожувати фінансовій стабільності країни або мати негативний вплив на економіку чи окремі сегменти економіки країни.
Основні напрями діяльності	Основні напрямки діяльності та пов'язані з ними послуги, які є джерелами доходу або прибутку для банку.
Критично важливі контрагенти	1) Контрагенти, що мають значну частку в активах/зобов'язаннях/капіталі банку. 2) Контрагенти, доходи за операціями з якими становлять значну частку доходів банку. 3) Контрагенти, діяльність яких належить до пріоритетних галузей економіки України. 4) Контрагенти, операції з якими несуть значні ризики для банку.
Установи інфраструктури	Установи, учасником яких є банк і які мають вплив на забезпечення безперервної діяльності банку.

Джерело: складено автором за матеріалами [122, 123]

Таблиця Б.4

Види стрес-тестів в антикризовому управлінні ФСБ

Ознака	Види стрес-тестів
Кількість банків	одиночний
	системний (одночасний стрес-тест всіх банків, що входять до банківської системи, під керівництвом суб'єкта банківського регулювання та нагляду)
	паралельний (одночасний стрес-тест декількох банків, що здійснюються під керівництвом суб'єкта банківського регулювання та нагляду)
Методологія проведення	однофакторні (дозволяють розглядати вплив окремо взятих кризових факторів на об'єкт стрес-тестування в короткостроковій перспективі)
	багатофакторні (спрямовані на оцінку довгострокових перспектив функціонування об'єктів стрес-тестування як на мікро-, так і на макрорівнях; оцінюють потенційний вплив ряду факторів функціонування об'єктів стрес-тестування як на мікро-, так і на макрорівнях в разі настання кризової ситуації, за умови ймовірного настання такої події).
Тип сценарію	історичні (передбачають дослідження зміни стресових кризових факторів, що вже відбувалися в минулому; не враховуються характеристики ринку та інституціональних структур, що змінюються з часом)
	гіпотетичні (гіпотетичне формулювання можливих стресових факторів, що не мають аналогів в минулому, та щодо яких функціонування об'єктів стрес-тестування, як на мікро-, так і на макрорівнях найбільш уразливе)
Технологія проведення	зворотний/ реверсивний (дослідження подій, що могли б привести до істотних негативних наслідків у функціонуванні об'єкту стрес-тестування)
	прямий (дослідження потенційного впливу на функціонування об'єкту стрес-тестування низки заданих шоків (шоків ситуацій), тобто змін у факторах ризику, що відповідають винятковим, але вірогідним подіям)
Види шоків	індивідуальні змінні (наприклад, зниження зовнішнього рейтингу боржника)
	волатильність (наприклад, коливання валютного курсу)
	кореляція (наприклад, валют, похідних фінансових інструментів)
Тип сценарію	1. Загальноринковий
	2. Властивий для банку (специфічний)
	3. Комбінований

Джерело: складено автором за матеріалами [122, 123]

ДОДАТОК В

Заходи антикризового регулювання фінансової стійкості банку

Таблиця В.1

Превентивні заходи антикризового регулювання ФСБ

Параметр	Опис
Активи	<ul style="list-style-type: none">- перегляд системи лімітів для зниження ризику концентрацій;- збільшення буферів ліквідності;- зменшення обсягів найбільш ризикованих активних операцій;- обмеження на зростання кредитного портфеля, обмеження концентрації кредитного портфеля шляхом призупинення кредитування певних галузей чи клієнтів;- формування резервів на очікувані втрати для врахування довгострокових очікуваних втрат, визначених із використанням матриці міграції та стрес-тестування;- реструктуризація заборгованості;- робота з проблемними активами банку для покращення якості активів та зменшення їх обсягу
Витрати	<ul style="list-style-type: none">- зменшення витрат (на оплату праці, скорочення чисельності працівників та інші); скорочення витрат на утримання збиткових відділень і філій, їх закриття; проведення реструктуризації;
Зобов'язання	<ul style="list-style-type: none">- докапіталізація банку (додаткові внески акціонерів, емісія акцій, дроблення акцій, реінвестування прибутку);- обмеження розподілу прибутку;- обмеження надмірної залежності від певних джерел фінансування
Валютний ризик	<ul style="list-style-type: none">- обмеження на кредитування в іноземних валютах; обмеження на вкладення в активи з номіналом в іноземній валюті- обмеження на запозичення в іноземній валюті;- обмеження валютної позиції
Операційні заходи	<ul style="list-style-type: none">- покращення організаційної структури;- аутсорсинг;- підвищення рівня кваліфікації працівників;- моніторинг виконання нормативних законодавчих актів, у тому числі, з питань фінансового моніторингу
Маркетингові заходи	<ul style="list-style-type: none">- застосування бенчмаркінгу;- проведення заходів з підвищення лояльності клієнтів;- розвиток комунікацій і зв'язків з громадськістю (акції, акційні тижні, свята, розіграші, лотереї та інші заходи, створення сторінок у соцмережах і т.д.);

Джерело: складено автором за матеріалами [122, 123]

Реактивні заходи антикризового регулювання ФСБ

Параметр	Заходи	Переваги	Недоліки
підтримка/ відновлення рівня капіталу	випуск акцій; залучення інструментів з умовами списання/конверсії; конвертація зобов'язань перед акціонерами та іншими кредиторами у капітал; припинення виплат дивідендів акціонерам; зниження частки активів з високим ступенем ризику	збільшення капіталу для покриття можливих збитків; зменшення тиску на ліквідність	зменшення вартості акцій; ризик втрати довіри акціонерів
підтримка/ відновлення рівня ліквідності	фінансування від акціонерів/пов'язаних осіб; монетизація ВЛА шляхом продажу або операцій РЕПО; підтримка ліквідності банку НБУ (до 90 днів)	забезпечення ліквідності для виконання зобов'язань	зростання короткострокових боргів; високі витрати на фінансування
скорочення витрат	скорочення витрат на маркетинг; припинення виплат бонусів; оптимізація чисельності персоналу	зменшення витрат і підвищення ефективності	зниження мотивації персоналу; ризик втрати кваліфікованих працівників
з реорганізації	злиття, приєднання виділення/поділ банку	збільшення ефективності	високі витрати на інтеграцію
з реструктуризації	реструктуризація активів і зобов'язань	зменшення боргового навантаження; зниження ризиковості активів	можливий негативний вплив на баланс банку; необхідність узгодження з кредиторами/постачальниками ресурсів
з продажу активів	продаж нерухомого майна, кредитів, цінних паперів, інвестицій у дочірні компанії	швидке отримання коштів	втрати на реалізації; погіршення якості балансу через продаж якісних активів
з припинення здійснення операцій	часткове або повне припинення окремих видів діяльності	зменшення витрат на нерентабельні операції; зосередження на основних напрямках діяльності	ризик втрати клієнтів і доходів; потреба у зміні бізнес-моделі
маркетингові інструменти	підвищення рівня лояльності клієнтів шляхом розробки спеціальних нових кредитних і депозитних продуктів, проведення акцій, програм лояльності, розіграшів та ін.	підвищення рівня лояльності клієнтів, залучення нових клієнтів; збільшення прибутковості за рахунок зростання клієнтської бази	зростання витрат; ризик невдалих продуктів чи акцій
операційні	оптимізації організаційно-функціональної структури банку, управління кадровим потенціалом, інформаційними технологіями	підвищення ефективності та продуктивності; оптимізація витрат; покращення якості обслуговування клієнтів	витрати часу та ресурсів на впровадження; тимчасове зниження ефективності

Джерело: складено автором за матеріалами [122, 123]

ДОДАТОК Г

Аналіз зобов'язань АТ КБ «ПриватБанк»

Таблиця Г.1

Склад та динаміка зобов'язань АТ КБ «ПриватБанк» з 01.01.18 по 01.07.24

	Кошти отримані від НБУ	Кошти банків	Кошти клієнтів	у тому числі кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ	у тому числі кошти на вимогу	у тому числі кошти фізичних осіб	у тому числі кошти на вимогу	Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або втрачені	Боргові цінні папери, емітовані банком	Інші залучені кошти	Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	Відстрочені податкові зобов'язання	Резерви за зобов'язаннями	Інші фінансові зобов'язання	Інші зобов'язання	Субординований борг	Усього зобов'язань
01.01.2018	2393520	233849	208565760	40467784	27744538	168058211	50203337	0	2029	337827	0	107615	2277576	7748144	1425029	362413	233453763
01.01.2019	9817139	194872	224951854	47391950	35956828	177382150	66877530	0	2129	333266	0	152624	2407723	10491908	1992882	230721	250575117
01.01.2020	7720807	201143	231386432	50195106	39550501	181013289	81667279	0	2228	285096	0	139318	2362996	13682046	3599573	197372	259577012
01.01.2021	0	2243	309536166	84236876	69333049	225042942	122470412	0	2327	340323	0	163888	10687483	8591292	4556324	235607	334115653
01.01.2022	0	2532	321705424	95089824	82583290	226373290	136601788	0	2427	328330	0	159146	3650326	10617547	3949108	227304	340642144
01.01.2023	0	329	464871501	130327371	116118269	333937113	243427296	0	2528	567788	2972075	0	5803423	13222380	4140466	304719	491885208
01.01.2024	0	486	549686644	157329253	144632730	391513964	314201681	0	2628	3087561	25790403	0	5437546	13063856	4383015	316500	601768639
01.07.2024	0	1059	549440121	142872468	128498086	405743443	324743770	4874	2667	4977750	3327315	796544	5891922	25983743	4061298	337479	594824772
Абсолютне відхилення	2393520	-232791	340874361	102404683	100753548	237685231	274540433	4874	638	4639923	3327315	688929	3614346	18235599	2636269	-24934	361371009
Темп приросту	-100,00	-99,55	163,44	253,05	363,15	141,43	546,86		31,46	1373,46		640,18	158,69	235,35	185,00	-6,88	154,79

Джерело: складено автором на основі матеріалів [32, 126-130]

Структура зобов'язань АТ КБ «ПриватБанк» з 01.01.18 по 01.07.24

	Кошти отримані від НБУ	Кошти банків	Кошти клієнтів	у тому числі кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ	у тому числі кошти на вимогу	у тому числі кошти фізичних осіб	у тому числі кошти на вимогу	Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	Боргові цінні папери, емітовані банком	Інші залучені кошти	Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	Відстрочені податкові зобов'язання	Резерви за зобов'язаннями	Інші фінансові зобов'язання	Інші зобов'язання	Субординований борг	Усього зобов'язань
01.01.2018	5,31	0,10	89,34	17,33	11,88	71,99	21,50	0,00	0,00	0,14	0,00	0,05	0,98	3,32	0,61	0,16	100,00
01.01.2019	3,92	0,08	89,77	18,91	14,35	70,79	26,69	0,00	0,00	0,13	0,00	0,06	0,96	4,19	0,80	0,09	100,00
01.01.2020	2,97	0,08	89,14	19,34	15,24	69,73	31,46	0,00	0,00	0,11	0,00	0,05	0,91	5,27	1,39	0,08	100,00
01.01.2021	0,00	0,00	92,64	25,21	20,75	67,35	36,66	0,00	0,00	0,10	0,00	0,05	3,20	2,57	1,36	0,07	100,00
01.01.2022	0,00	0,00	94,44	27,91	24,24	66,45	40,10	0,00	0,00	0,10	0,00	0,05	1,07	3,12	1,16	0,07	100,00
01.01.2023	0,00	0,00	94,51	26,50	23,61	67,89	49,49	0,00	0,00	0,12	0,60	0,00	1,18	2,69	0,84	0,06	100,00
01.01.2024	0,00	0,00	91,35	26,14	24,03	65,06	52,21	0,00	0,00	0,51	4,29	0,00	0,90	2,17	0,73	0,05	100,00
01.07.2024	0,00	0,00	92,37	24,02	21,60	68,21	54,59	0,00	0,00	0,84	0,56	0,13	0,99	4,37	0,68	0,06	100,00

Джерело: складено автором на основі матеріалів [32, 126-130]

ДОДАТОК Д

Аналіз активів АТ КБ «ПриватБанк»

Таблиця Д.1

Склад та динаміка активів АТ КБ «ПриватБанк» з 01.01.18 по 01.07.24

Дата	Грошові кошти та їх еквіваленти		Цінні папери, що рефінансуються НБУ		Кошти в інших банках		Кредити та заборгованість клієнтів		Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю		Інвестиції		Основні засоби та нематеріальні активи		Інші активи		Загальні активи, усього	Чисті активи, усього
	Сума, тис грн	Частка %	Сума, тис грн	Частка %	Сума, тис грн	Частка %	Сума, тис грн	Частка %	Сума, тис грн	Частка %	Сума, тис грн	Частка %	Сума, тис грн	Частка %	Сума, тис грн	Частка %	Сума, тис грн	Частка %		
01.01.2018	19696688	7,60	34434985	13,29	7936858	3,06	38117628	14,71	90223779	34,83	39174790	15,12	1008492	0,39	3276639	1,26	25191616	9,72	491715950	259061473
01.01.2019	22345331	7,92	86244441	30,58	5069731	1,80	52019975	18,44	79298866	28,12	14537748	5,15	3487221	1,24	3793400	1,34	15240637	5,40	525247759	282037351
01.01.2020	28601098	9,11	84680230	26,96	17803067	5,67	61033321	19,43	66601740	21,20	27918084	8,89	3533531	1,12	6480513	2,06	17454359	5,56	552058120	314105943
01.01.2021	27029630	6,99	100749834	26,04	23653430	6,11	56805053	14,68	119196146	30,80	27417601	7,09	2963446	0,77	7641977	1,97	21482457	5,55	566179320	386939574
01.01.2022	28117656	6,90	93096372	22,86	25839685	6,34	70193030	17,24	129074136	31,69	26319531	6,46	2019273	0,50	7362230	1,81	25234755	6,20	582851091	407256669
01.01.2023	40566774	7,38	95716216	17,41	60233746	10,96	71355251	12,98	143919800	26,18	100242085	18,24	2184990	0,40	6617191	1,20	28837972	5,25	737413904	549674027
01.01.2024	79648102	11,60	100376470	14,62	5061458	10,93	5637763	13,93	171470647	24,97	133798041	19,49	70012	0,35	6689504,6	0,97	28250800	4,11	879800102	686613291
01.07.2024	92265798	13,63	104351819	15,41	0948297	10,48	04515026	15,44	175182859	25,87	102350970	15,12	59763,8	0,35	6630450	0,98	18480557	2,73	872402422	677095539
Абсолютне відхилення	72569110	6,03	69916834	2,12	63011439	7,42	66397398	0,73	84959080	-8,96	63176180	0,00	361271,8	-0,04	3353811	-0,28	6711059,4	-6,99	880686472	418034066
Темп приросту	368,43	79,30	203,04	15,96	793,91	242,43	174,19	4,93	94,16	-25,72	161,27	-0,03	134,98	-10,26	102,36	22,28	-26,64	71,92	77,42	161,36

Джерело: складено автором на основі матеріалів [32, 126-130]

ДОДАТОК Е

Аналіз якості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк»

Таблиця Е.1

Динаміка показників кредитного ризику портфеля фізичних осіб АТ КБ «ПриватБанк» з 01.01.18 по 01.07.24

Дата	Показник	Абсолютне значення, в розрізі ймовірності дефолту позичальника, тис. грн					Питома вага, в розрізі ймовірності дефолту, %				
		Клас позичальника					Клас позичальника				
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
01.01. 2019	Сума кредитної заборгованості	39864200	147779	418704	257299	28942284	57,25	0,21	0,60	0,37	41,57
	Кредитний ризик	878 227	21 632	144 998	164 941	26261413	3,20	0,08	0,53	0,60	95,60
01.01. 2020	Сума кредитної заборгованості	47 795 923	78 681	359 049	240 805	26345741	63,88	0,11	0,48	0,32	35,21
	Кредитний ризик	916 731	15 445	118 153	148 100	25897873	3,38	0,06	0,44	0,55	95,58
01.01. 2021	Сума кредитної заборгованості	45 047 358	68 643	205 608	145 454	13103531	76,91	0,12	0,35	0,25	22,37
	Кредитний ризик	839 591	8 688	66 152	85 518	12717128	6,12	0,06	0,48	0,62	92,71
01.01. 2022	Сума кредитної заборгованості	57 752 630	92 187	241 038	154 555	9 904 405	84,75	0,14	0,35	0,23	14,53
	Кредитний ризик	1 046 765	7 256	77 291	88 281	9 622 732	9,65	0,07	0,71	0,81	88,75
01.01. 2023	Сума кредитної заборгованості	50 553 058	141 112	580 382	378 479	9373866	82,84	0,23	0,95	0,62	15,36
	Кредитний ризик	924 338	13 454	186 134	232 237	7786679	10,11	0,15	2,04	2,54	85,17
01.01. 2024	Сума кредитної заборгованості	69 037 919	622 218	393 426	276 555	8 328 519	87,77	0,79	0,50	0,35	10,59
	Кредитний ризик	1 382 589	21 426	115 341	151 221	7 838 649	14,54	0,23	1,21	1,59	82,43
01.07. 2024	Сума кредитної заборгованості	77 221 705	1 203 297	549 822	305 513	8 312 618	88,16	1,37	0,63	0,35	9,49
	Кредитний ризик	1 529 016	33 383	155 227	164 355	7 784 014	15,82	0,35	1,61	1,70	80,53

Джерело: розраховано автором на основі [32]

Таблиця Е.2

Динаміка кредитного ризику корпоративного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» з 01.01.18 по 01.07.24

Дата	Показник	Абсолютне значення, в розрізі ймовірності дефолту позичальника, тис. грн										Питома вага, в розрізі ймовірності дефолту, %		
		Клас позичальника										Клас позичальника		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1	2-8	9-10
01.01.2019	Сума кредитної заборгованості	1877508	5652870	15589739	17475917	6267841	5407418	1008	402581	6216828	54149586	1,44	2,21	96,35
	Кредитний ризик	6181	78558	433285	529328	291539	5084	00	45636	1079331	38702157	0,12	0,08	99,8
01.01.2020	Сума кредитної заборгованості	3216409	791665	2399272	907800	562940	43119	193903	54875	43188	215882004	1,95	2,53	95,52
	Кредитний ризик	253413	9669	109130	15402	18366	169	28022	1546	23202	214613692	0,15	0,11	99,74
01.01.2021	Сума кредитної заборгованості	4350223	1614652	2224892	1184410	554708	28836	32205	6867	217920	212850775	2,36	3,3	94,35
	Кредитний ризик	321678	44082	106238	58770	12987	3090	1481	1908	66513	212813856	0,16	0,11	99,72
01.01.2022	Сума кредитної заборгованості	4203194	1111458	2646200	1092210	715520	287532	7326	25062	292011	168092369	3,82	3,12	93,06
	Кредитний ризик	274115	10211	136314	15919	16021	7078	557	6197	88231	168020539	0,2	0,12	99,68
01.01.2023	Сума кредитної заборгованості	6758084	1302850	3205491	813728	153961	15519	15574	18886	167094	164628979	8,29	3,99	87,72
	Кредитний ризик	337581	15249	157334	12037	6229	48	87	1096	13445	164592342	0,43	0,21	99,36
01.01.2024	Сума кредитної заборгованості	20 009 589	1 746 295	5 886 728	957 978	403 181	38 644	48 531	00	118 407	171 605 805	9,96	4,52	85,51
	Кредитний ризик	836 593	15 504	290 272	23 704	22 864	4 370	1 809	00	1 065	171 270 887	0,49	0,21	99,31
01.07.2024	Сума кредитної заборгованості	17 929 837	3 190 489	5 506 542	1 011 963	770 686	283 439	156	51 112	248 186	172 619 676	8,89	5,36	85,74
	Кредитний ризик	679 250	35 049	296 095	31 889	21 017	22 272	19	3 135	105 580	172 275 478	0,39	0,24	99,37

Джерело: розраховано автором на основі [32]

ДОДАТОК Ж

Інформаційна база визначення рівня фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк» на основі оцінки впливу зовнішніх та внутрішніх факторів

Таблиця Ж.1

Вхідні дані для моделювання впливу внутрішніх факторів на ФСБ АТ КБ «ПриватБанк»

	capad	leverage	mult	dolarpas	dolaract	opt	rozdrub	liquid	npl	NPL	efvytr	nonpercent	percet	concent	legalcred	indcredit	zscore
2009	11,93	7,38	8,38	54,54	45,28	18,43	45,28	16,58	13,70	13,70	92,11	23,14	76,86	78,04	62,28	15,76	0,04
2010	10,47	8,55	9,55	54,52	53,93	16,10	53,93	16,58	11,40	11,40	92,11	23,14	76,86	78,04	62,28	15,76	0,04
2011	11,54	7,67	8,67	57,98	54,72	9,26	54,72	13,71	15,90	15,90	93,15	24,92	75,08	73,22	57,60	15,62	0,03
2012	10,61	8,42	9,42	57,77	55,71	12,18	55,71	17,25	20,80	20,80	92,16	20,73	79,27	65,96	54,88	11,08	0,03
2013	9,47	9,56	10,56	48,24	54,96	12,15	54,96	17,35	15,50	15,50	91,69	15,56	84,44	66,46	55,38	11,08	0,04
2014	11,09	8,01	9,01	49,40	59,22	19,92	59,22	12,40	12,20	12,20	96,67	9,90	90,10	2,00	66,15	14,77	0,02
2015	10,38	8,64	9,64	51,09	58,42	11,99	58,42	23,49	14,60	14,60	99,44	29,32	70,68	70,20	58,80	11,40	0,01
2016	5,76	16,37	17,37	50,41	72,84	1,46	72,84	8,48	76,70	76,70	-376,20	32,73	67,27	54,80	46,35	8,44	-3,77
2017	5,21	9,12	19,20	41,28	71,99	0,40	71,99	12,62	87,60	87,60	155,06	44,73	55,27	54,80	43,39	11,41	-0,31
2018	5,99	7,96	16,69	35,68	70,79	0,30	70,79	21,64	83,40	83,40	61,81	40,71	59,29	55,95	43,12	12,83	0,14
2019	9,88	4,76	10,12	29,55	69,73	0,26	69,73	23,74	78,40	78,40	52,18	50,38	49,62	53,90	40,90	13,00	0,21
2020	9,33	6,33	10,72	30,84	67,35	0,17	67,35	26,75	74,00	74,00	67,30	54,84	45,16	41,44	31,68	9,76	0,16
2021	11,43	5,11	8,75	26,69	66,45	0,16	66,45	25,23	69,90	69,90	65,85	48,27	51,73	41,96	31,35	10,61	0,19
2022	7,84	8,51	12,76	29,28	67,89	0,18	67,89	26,65	69,20	69,20	61,26	51,19	48,81	38,78	29,76	9,02	0,18
2023	12,36	7,09	8,09	29,67	65,06	0,05	68,21	29,02	63,00	63,00	62,34	54,05	45,95	31,67	23,60	8,07	0,19

Джерело: розраховано автором на основі матеріалів [32, 126-130]

Таблиця Ж.2

Нормалізовані дані для моделювання впливу внутрішніх факторів на ФСБ АТ КБ «ПриватБанк»

	capad	leverage	mult	dolarpas	dolaract	opt	rozdrib	liquid	NPL	efvytr	nonpercent	percent	concent	legalcred	indcredit	zscore
2009	1,06	-0,34	-0,83	1,01	-2,13	1,57	-2,13	-0,47	-1,09	0,33	-0,81	0,81	1,23	1,15	1,52	0,24
2010	0,41	0,12	-0,50	1,01	-1,05	1,25	-1,06	-0,47	-1,16	0,33	-0,81	0,81	1,23	1,15	1,52	0,24
2011	0,89	-0,22	-0,75	1,31	-0,95	0,32	-0,96	-0,95	-1,02	0,34	-0,69	0,69	0,98	0,79	1,46	0,22
2012	0,47	0,07	-0,53	1,30	-0,83	0,72	-0,84	-0,36	-0,86	0,33	-0,97	0,97	0,62	0,58	-0,33	0,23
2013	-0,04	0,52	-0,20	0,45	-0,92	0,72	-0,93	-0,35	-1,03	0,32	-1,33	1,33	0,64	0,62	-0,32	0,23
2014	0,69	-0,09	-0,65	0,56	-0,39	1,77	-0,41	-1,17	-1,14	0,36	-1,71	1,71	-2,63	1,44	1,13	0,22
2015	0,37	0,16	-0,47	0,70	-0,49	0,69	-0,51	0,67	-1,06	0,39	-0,38	0,38	0,83	0,88	-0,20	0,20
2016	-1,70	3,20	1,77	0,64	1,32	-0,73	1,28	-1,82	0,96	-3,66	-0,15	0,15	0,05	-0,06	-1,36	-3,71
2017	-1,94	0,35	2,29	-0,16	1,22	-0,88	1,17	-1,13	1,32	0,86	0,67	-0,67	0,05	-0,29	-0,20	-0,13
2018	-1,59	-0,11	1,57	-0,66	1,07	-0,89	1,03	0,37	1,18	0,07	0,40	-0,40	0,11	-0,31	0,36	0,34
2019	0,15	-1,36	-0,33	-1,20	0,93	-0,90	0,90	0,72	1,02	-0,01	1,06	-1,06	0,00	-0,48	0,43	0,41
2020	-0,10	-0,75	-0,16	-1,09	0,64	-0,91	0,60	1,21	0,88	0,11	1,37	-1,37	-0,63	-1,17	-0,85	0,36
2021	0,84	-1,23	-0,73	-1,46	0,52	-0,91	0,49	0,96	0,74	0,10	0,92	-0,92	-0,60	-1,20	-0,51	0,39
2022	-0,77	0,11	0,43	-1,23	0,70	-0,91	0,67	1,20	0,72	0,06	1,12	-1,12	-0,76	-1,32	-1,14	0,38
2023	1,25	-0,45	-0,92	-1,19	0,35	-0,92	0,71	1,59	0,52	0,07	1,31	-1,31	-1,12	-1,79	-1,51	0,39

Джерело: розраховано автором

Таблиця Ж.3

Вхідні дані для моделювання впливу зовнішніх факторів на ФСБ АТ КБ «ПриватБанк»

	P_{Stab}	P_{Ef}	$P_{Quality}$	P_{Cor}	E_{EFI}	E_{GCI}	F_{Inf}	F_{rate}	S_{HDI}	$S_{GiniIndex}$	D_I	D_{GII}	$Ecol_{EPI}$
2010	0,01	-0,82	-0,45	-1,03	46,40	56,46	109,10	7,94	0,77	24,80	0,11		58,20
2011	-0,07	-0,87	-0,56	-1,09	45,80	55,73	104,60	7,96	0,77	24,60	0,12	35,01	
2012	-0,09	-0,59	-0,55	-1,12	46,10	57,14	99,80	7,99	0,77	24,70	0,14	36,10	43,40
2013	-0,78	-0,66	-0,59	-1,18	46,30	59,13	100,50	7,99	0,77	24,60	0,16	35,78	
2014	-2,02	-0,40	-0,59	-1,02	49,30	57,88	124,90	11,88	0,77	24,00	0,17	36,26	47,23
2015	-1,96	-0,55	-0,62	-1,04	46,90	59,12	143,30	21,84	0,76	25,50	0,19	36,45	
2016	-1,85	-0,61	-0,41	-0,87	46,80	57,62	112,40	25,55	0,77	25,00	0,22	35,72	79,69
2017	-1,87	-0,51	-0,28	-0,83	48,10	58,71	113,70	26,59	0,77	26,00	0,23	37,62	
2018	-1,87	-0,46	-0,26	-0,92	51,90	57,03	109,80	27,20	0,77	26,10	0,26	38,52	52,87
2019	-1,43	-0,33	-0,22	-0,80	52,30	56,99	104,10	25,85	0,77	26,60	0,30	37,40	
2020	-1,16	-0,41	-0,27	-0,83	54,90		105,00	26,96	0,76	25,60	0,34	36,32	49,50
2021	-1,13	-0,44	-0,29	-0,81	56,20		110,00	27,29	0,76		0,35	35,60	
2022	-2,00	-0,50	-0,33	-0,63	54,10		126,60	32,34	0,73		0,38	31,00	49,60

Джерело: складено автором на основі матеріалів World Bank

Таблиця Ж.4

Нормалізовані дані для моделювання впливу зовнішніх факторів на ФСБ АТ КБ «ПриватБанк»

	P_{Stab}	P_{Ef}	$P_{Quality}$	P_{Cor}	E_{EFI}	E_{GCI}	F_{Inf}	F_{rate}	S_{HDI}	$S_{GiniIndex}$	D_I	D_{GII}	$Ecol_{EPI}$
2010	1,61	-1,69	-0,25	-0,61	-0,86	-0,98	-0,28	-1,26	0	-0,54	-1,3	-19,47	0,32
2011	1,5	-1,98	-0,98	-0,96	-1,02	-1,63	-0,65	-1,26	0,54	-0,79	-1,19	-0,53	-4,5
2012	1,47	-0,28	-0,92	-1,16	-0,94	-0,39	-1,04	-1,26	0,71	-0,67	-0,97	0,06	-0,91
2013	0,6	-0,71	-1,13	-1,53	-0,88	1,36	-0,98	-1,26	0,71	-0,79	-0,75	-0,11	-4,5
2014	-0,99	0,96	-1,13	-0,56	-0,09	0,26	1	-0,84	0,71	-1,55	-0,64	0,15	-0,59
2015	-0,91	-0,02	-1,35	-0,66	-0,72	1,35	2,49	0,22	-0,18	0,34	-0,42	0,25	-4,5
2016	-0,77	-0,36	0,04	0,44	-0,75	0,03	-0,02	0,61	0,09	-0,29	-0,09	-0,14	2,1
2017	-0,79	0,23	0,9	0,67	-0,4	0,99	0,09	0,72	0,45	0,98	0,02	0,89	-4,5
2018	-0,8	0,57	1,07	0,1	0,61	-0,48	-0,23	0,79	0,45	1,1	0,35	1,37	-0,12
2019	-0,23	1,35	1,33	0,87	0,71	-0,52	-0,69	0,64	0,71	1,73	0,79	0,77	-4,5
2020	0,11	0,88	1	0,67	1,4	-50,58	-0,62	0,76	-0,36	0,47	1,22	0,18	-0,4
2021	0,15	0,7	0,84	0,81	1,75	-50,58	-0,21	0,8	-0,98	-31,88	1,33	-0,21	-4,5
2022	-0,96	0,34	0,57	1,93	1,19	-50,58	1,14	1,33	-2,85	-31,88	1,66	-2,7	-0,39

Джерело: розраховано автором

ДОДАТОК И

Результати процедури VARSEL

Таблиця И.1

Результати процедури VARSEL для внутрішніх факторів впливу на ФСБ

Dependent Variable: ZSCORE
 Method: Variable Selection
 Date: 10/29/24 Time: 14:05
 Sample: 2009 2023
 Included observations: 15
 Number of always included regressors: 1
 Number of search regressors: 14
 Selection method: Stepwise forwards
 Stopping criterion: p-value forwards/backwards = 0.5/0.5

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.*
EFVYTR	0.754743	0.021201	35.59919	0.0000
LIQUID	0.441970	0.046044	9.598834	0.0002
INDCREDIT	0.308162	0.033135	9.300235	0.0002
PERCET	0.483231	0.060329	8.009911	0.0005
LEGALCRED	-0.406093	0.065395	-6.209815	0.0016
CAPAD	-0.384893	0.080331	-4.791357	0.0049
CONCENT	-0.032942	0.020457	-1.610313	0.1682
MULT	-0.505608	0.094629	-5.343039	0.0031
DOLARPAS	0.172769	0.060893	2.837247	0.0364
NPL	0.325654	0.079693	4.086373	0.0095
R-squared	0.999208	Mean dependent var		0.000667
Adjusted R-squared	0.997783	S.D. dependent var		1.035122
S.E. of regression	0.048741	Akaike info criterion		-2.969860
Sum squared resid	0.011879	Schwarz criterion		-2.497827
Log likelihood	32.27395	Hannan-Quinn criter.		-2.974888
Durbin-Watson stat	2.452510			

Selection Summary

Number of selected regressors: 9
 Added LIQUID
 Added INDCREDIT
 Added PERCET
 Added LEGALCRED
 Added DOLARACT
 Added LEVERAGE
 Added CAPAD
 Removed DOLARACT
 Added MULT
 Added DOLARPAS
 Added NPL
 Added CONCENT
 Removed LEVERAGE

*Note: p-values and subsequent tests do not account for variable selection.

Джерело: розраховано автором з використанням інструментарію EViews 12

Результати процедури VARSEL для зовнішніх факторів впливу на ФСБ

Dependent Variable: ZSCORE
 Method: Variable Selection
 Date: 10/29/24 Time: 16:40
 Sample: 2010 2022
 Included observations: 13
 Number of always included regressors: 1
 Number of search regressors: 12
 Selection method: Stepwise forwards
 Stopping criterion: p-value forwards/backwards = 0.5/0.5

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.*
PSTAB	0.629519	0.506728	1.242320	0.2541
EGCI	0.028399	0.016436	1.727878	0.1276
FINF	0.586792	0.347182	1.690156	0.1348
ECOLEPI	-0.149582	0.079988	-1.870054	0.1037
EEFI	1.580184	0.487639	3.240482	0.0142
FRATE	-0.681736	0.517183	-1.318172	0.2289
R-squared	0.677200	Mean dependent var		-0.047846
Adjusted R-squared	0.446628	S.D. dependent var		1.109260
S.E. of regression	0.825167	Akaike info criterion		2.757576
Sum squared resid	4.766304	Schwarz criterion		3.018322
Log likelihood	-11.92424	Hannan-Quinn criter.		2.703981
Durbin-Watson stat	2.675942			

Selection Summary

Number of selected regressors: 5
 Added PEF
 Added FINF
 Added ECOLEPI
 Added EEFI
 Added EGCI
 Removed PEF
 Added FRATE

*Note: p-values and subsequent tests do not account for variable selection.

Джерело: розраховано автором з використанням інструментарію EViews 12

ДОДАТОК К

Результати перевірки даних на мультиколінеарність

Таблиця К.1

**Аналіз мультиколінеарності на основі коефіцієнтів інфляції дисперсії (VIF)
для проксі-змінних внутрішніх факторів**

Variance Inflation Factors
Date: 10/29/24 Time: 14:37
Sample: 2009 2023
Included observations: 15

Variable	Coefficient Variance	Uncentered VIF
LEGALCRED	0.011093	15.41071
LIQUID	0.002172	3.018668
EFVYTR	0.001432	1.988131
INDCREDIT	0.002838	3.952833
PERCET	0.006993	9.719414

Джерело: розраховано автором з використанням інструментарію EViews 12

Таблиця К.2

**Аналіз мультиколінеарності на основі кореляційної матриці для проксі-
змінних внутрішніх факторів**

	LEGALCRED	LIQUID	EFVYTR	INDCREDIT	PERCET
LEGA...	1	-0.6911171...	0.11858812...	0.75506911...	0.92865136...
LIQUID	-0.6911171...	1	0.33966242...	-0.4114561...	-0.6908618...
EFVYTR	0.11858812...	0.33966242...	1	0.40773316...	0.04894611...
INDC...	0.75506911...	-0.4114561...	0.40773316...	1	0.58539603...
PERCET	0.92865136...	-0.6908618...	0.04894611...	0.58539603...	1

Джерело: розраховано автором з використанням інструментарію EViews 12

**Аналіз мультиколінеарності на основі коефіцієнтів інфляції дисперсії (VIF)
для проксі-змінних внутрішніх факторів**

Variance Inflation Factors

Date: 10/29/24 Time: 17:38

Sample: 2010 2022

Included observations: 13

Variable	Coefficient Variance	Uncentered VIF
PSTAB	0.256773	4.539369
EGCI	0.000270	3.048471
FINF	0.120535	2.125805
ECOLEPI	0.006398	1.198205
EEFI	0.237791	4.191396
FRATE	0.267478	4.719893

Джерело: розраховано автором з використанням інструментарію EViews 12

**Аналіз мультиколінеарності на основі кореляційної матриці для проксі-
змінних внутрішніх факторів**

	PSTAB	EGCI	FINF	ECOLEPI	EEFI	FRATE
PSTAB	1	0.11140871...	-0.6409082...	-0.0985158...	-0.3796986...	-0.7305979...
EGCI	0.11140871...	1	-0.0416340...	-0.0837633...	-0.8255582...	-0.5407514...
FINF	-0.6409082...	-0.0416340...	1	-0.0057751...	0.02756305...	0.31061837...
ECOLEPI	-0.0985158...	-0.0837633...	-0.0057751...	1	0.01642216...	0.07547077...
EEFI	-0.3796986...	-0.8255582...	0.02756305...	0.01642216...	1	0.73420834...
FRATE	-0.7305979...	-0.5407514...	0.31061837...	0.07547077...	0.73420834...	1

Джерело: розраховано автором з використанням інструментарію EViews 12

ДОДАТОК Л

**Моделювання впливу факторів на фінансову стійкість
АТ КБ «ПриватБанк» з використанням методу ELASTIC NET**

Таблиця Л.1

**Результати використання методу регуляризації Elastic Net для моделі
оцінювання впливу внутрішніх факторів на ФСБ**

Dependent Variable: ZSCORE
 Method: Elastic Net Regularization
 Date: 10/29/24 Time: 15:01
 Sample: 2009 2023
 Included observations: 15
 Penalty type: Elastic Net (alpha = 0.5)
 Lambda at minimum error: 0.0001887
 Regressor transformation: None
 Cross-validation method: K-Fold (number of folds = 5), rng=kn,
 seed=949779280
 Selection measure: Mean Squared Error

	(minimum)	(+ 1 SE)	(+ 2 SE)
Lambda	0.0001887	0.0008362	0.001331
Variable	Coefficients		
LEGALCRED	-0.419533	-0.406414	-0.396524
LIQUID	0.430245	0.429512	0.428951
EFVYTR	0.700184	0.700804	0.701269
INDCREDIT	0.314384	0.309556	0.305914
PERCET	0.381072	0.370743	0.362951
d.f.	4	4	4
L1 Norm	2.245418	2.217029	2.195608
R-squared	0.992797	0.992777	0.992746

Джерело: розраховано автором з використанням інструментарію EViews 12

**Результати використання методу регуляризації Elastic Net для моделі
оцінювання впливу зовнішніх факторів на ФСБ**

Dependent Variable: ZSCORE
 Method: Elastic Net Regularization
 Date: 10/29/24 Time: 18:15
 Sample: 2010 2022
 Included observations: 13
 Penalty type: Elastic Net (alpha = 0.5)
 Lambda at minimum error: 0.02781
 Regressor transformation: None
 Cross-validation method: K-Fold (number of folds = 5), rng=kn,
 seed=367219598
 Selection measure: Mean Squared Error

	(minimum)	(+ 1 SE)	(+ 2 SE)
Lambda	0.02781	8.105	8.105
Variable	Coefficients		
PSTAB	0.496551	0.000000	0.000000
EGCI	0.015020	-0.000664	-0.000664
EEFI	1.301658	0.000000	0.000000
FINF	0.502764	0.000000	0.000000
FRATE	-0.723849	0.000000	0.000000
d.f.	4	0	0
L1 Norm	3.039843	0.000664	0.000664
R-squared	0.514274	0.002955	0.002955

Джерело: розраховано автором з використанням інструментарію EViews 12

ДОДАТОК М

Результати перевірки моделі впливу внутрішніх факторів на ФСБ на якість

Таблиця М.1

Результати тестування вхідних статистичних даних для моделювання впливу
внутрішніх факторів на гетероскедастичність

Heteroskedasticity Test: Breusch-Pagan-Godfrey				
Null hypothesis: Homoskedasticity				
F-statistic	0.434173	Prob. F(5,9)	0.8143	
Obs*R-squared	2.914992	Prob. Chi-Square(5)	0.7131	
Scaled explained SS	0.799152	Prob. Chi-Square(5)	0.9771	
Test Equation:				
Dependent Variable: RESID^2				
Method: Least Squares				
Date: 10/29/24 Time: 15:37				
Sample: 2009 2023				
Included observations: 15				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.007204	0.002393	3.009963	0.0147
LEGALCRED	0.003022	0.009393	0.321679	0.7550
LIQUID	0.003933	0.004156	0.946191	0.3688
EFVYTR	-0.001137	0.003375	-0.336875	0.7439
INDCREDIT	0.001941	0.004751	0.408530	0.6924
PERCET	-0.003075	0.007458	-0.412379	0.6897
R-squared	0.194333	Mean dependent var	0.007202	
Adjusted R-squared	-0.253260	S.D. dependent var	0.008280	
S.E. of regression	0.009269	Akaike info criterion	-6.235039	
Sum squared resid	0.000773	Schwarz criterion	-5.951819	
Log likelihood	52.76279	Hannan-Quinn criter.	-6.238056	
F-statistic	0.434173	Durbin-Watson stat	3.008641	
Prob(F-statistic)	0.814318			

Джерело: розраховано автором з використанням інструментарію EViews 12

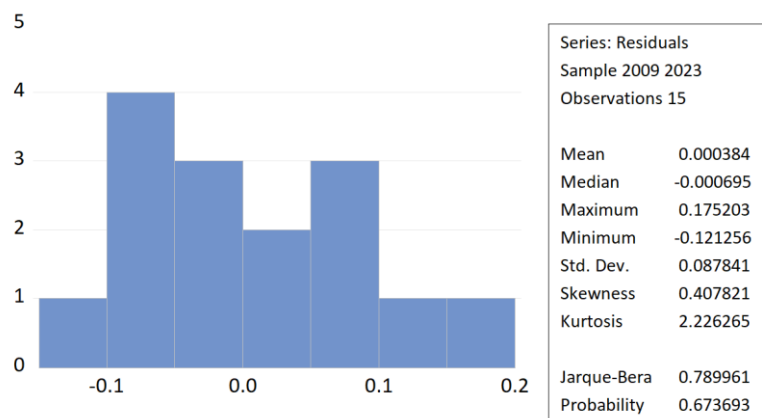

Рис. М.1. Результати тестування вхідних статистичних даних для моделювання впливу внутрішніх факторів на нормальність розподілу

Джерело: розраховано автором з використанням інструментарію EViews 12

ДОДАТОК Н

Результати перевірки моделі впливу зовнішніх факторів на ФСБ на якість

Таблиця Н.1

Результати тестування вхідних статистичних даних для моделювання впливу

зовнішніх факторів на гетероскедастичність

Heteroskedasticity Test: Breusch-Pagan-Godfrey

Null hypothesis: Homoskedasticity

F-statistic	5.127521	Prob. F(5,7)	0.0270
Obs*R-squared	10.21181	Prob. Chi-Square(5)	0.0695
Scaled explained SS	4.968890	Prob. Chi-Square(5)	0.4197

Test Equation:

Dependent Variable: RESID^2

Method: Least Squares

Date: 10/29/24 Time: 19:10

Sample: 2010 2022

Included observations: 13

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.261892	0.242386	1.080474	0.3157
PSTAB	-0.727790	0.379124	-1.919663	0.0964
EGCI	-0.024666	0.015995	-1.542088	0.1670
EEFI	-1.480052	0.398525	-3.713827	0.0075
FINF	-0.674953	0.250835	-2.690825	0.0310
FRATE	0.745086	0.354108	2.104122	0.0734

R-squared	0.785523	Mean dependent var	0.549806
Adjusted R-squared	0.632326	S.D. dependent var	0.917355
S.E. of regression	0.556249	Akaike info criterion	1.968835
Sum squared resid	2.165888	Schwarz criterion	2.229581
Log likelihood	-6.797428	Hannan-Quinn criter.	1.915240
F-statistic	5.127521	Durbin-Watson stat	2.633324
Prob(F-statistic)	0.026988		

Джерело: розраховано автором з використанням інструментарію EViews 12

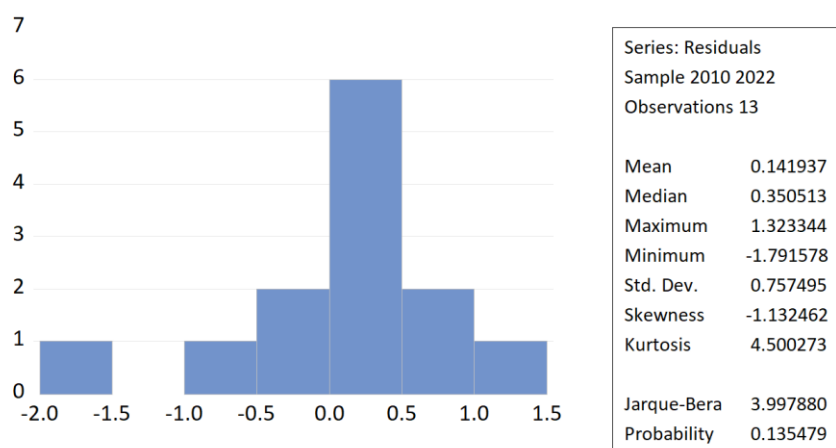

Рис. Н.1. Результати тестування вхідних статистичних даних для моделювання впливу внутрішніх факторів на нормальність розподілу

Джерело: розраховано автором з використанням інструментарію EViews 12

DOI: <http://doi.org/10.32750/2024-0114>

УДК 336.71.009

JEL Classification: G01, G20, G21

Батрак Ольга Володимирівна

к.е.н., доцент

Київський національний університет технологій та дизайну

Київ, Україна

ORCID ID: 0000-0003-1386-4169

e-mail: olgabatrak84@ukr.net**Вішник Андрій Олександрович**

студент

Київський національний університет технологій та дизайну

Київ, Україна

e-mail: viunya0063@gmail.com

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ АНТИКРИЗОВОЇ ТА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВ: ВИЗНАЧЕННЯ СПЕЦИФІКИ УПРАВЛІННЯ

Анотація. Забезпечення антикризової фінансової стійкості у сучасних умовах операційного середовища стає складним та багатограним завданням, що вимагає від менеджменту банків чіткої формалізації об'єктів управління, ідентифікації факторів та каналів впливу на них та впровадження відповідних стратегій для забезпечення стійкості та адаптивності. Метою дослідження є порівняльний аналіз концепцій антикризової та фінансової стійкості банків з метою визначення їх специфічних характеристик, що впливають на формування механізмів їх забезпечення та вибір практичного інструментарію управління. У статті виокремлено ключові аспекти концепту фінансової стійкості, включаючи здатність банку генерувати прибуток, управляти ризиками та забезпечувати достатність капіталу та ліквідності, та визначено важливість взаємодії зі стейкхолдерами та відносин з клієнтами, акціонерами та працівниками. Антикризова фінансова стійкість банку як специфічний концепт уявляє собою комплексну структуру, що забезпечує його здатність безперервно функціонувати у періоди турбулентності та зберігати фінансову та операційну цілісність та репутацію. Відповідно, в управлінні фокус зміщується від підтримки стійкості за нормальних умов до впровадження заходів, спрямованих на мінімізацію негативних наслідків криз та забезпечення безперервності діяльності. Встановлено, що крім мети та фокусу, вплив на специфіку управління здійснюють такі детермінанти, як часовий горизонт, об'єкти, сфери та інструментарій. Забезпечення фінансової стійкості банку передбачає застосування комплексної системи на основі інтеграції ефективного стратегічного та фінансового менеджменту, стратегій зменшення ризиків та підходів, орієнтованих на стейкхолдерів. Антикризова фінансова стійкість банку забезпечується реалізацією проактивних заходів та стратегій, які реалізує банк для підготовки до потенційних криз та реагування на них, спрямованих на мінімізацію негативних наслідків для його фінансового стану, діяльності та репутації, та потребує специфічного інструментарію, ключовим з яких є стрес-тестування та планування на випадок непередбачених ситуацій.

Ключові слова: банк; криза; фінансова стійкість банку; антикризова фінансова стійкість банку.

ВСТУП

Фінансова стійкість окремих банків є критичною умовою забезпечення стійкості банківської системи в цілому, особливо у поточних умовах, що характеризується високим рівнем нестабільності, непередбачуваності та невизначеності в геополітичному, економічному та соціальному ландшафті. Стійка банківська система сприяє вільному доступу споживачів до фінансових послуг, стимулює підприємництво та підтримує економічне зростання. Крім того, банки, що включають соціальну відповідальність у свої стратегії, роблять внесок у сталий розвиток, вирішуючи екологічні, соціальні та управлінські проблеми (ESG).

У поточних умовах повномасштабна війна має негативний вплив на фінансову стійкість всіх банків України, особливо на тих з них, які мають підвищений рівень кредитних ризиків та значні концентрації у джерелах фінансування. Відповідно, концепція антикризової фінансової стійкості набуває першочергового значення, визначаючи здатність банку протистояти шокам, кризам або будь-яким непередбаченим збуренням в операційному середовищі та пом'якшувати їх.

Постановка проблеми. Важливість виокремлення антикризової фінансової стійкості як окремого об'єкта дослідження полягає у необхідності визначення її специфічних характеристик, оскільки саме це формуватиме основу для розробки механізмів та інструментів управління, спрямованих на мінімізацію негативного впливу шоків та криз на діяльність, фінансовий стан та репутацію банків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фінансова стійкість є важливою сферою досліджень в економіці та фінансах, враховуючи значну роль, яку банки відіграють у функціонуванні економіки та стимулювання економічного зростання. Дослідження цієї тематики є багатогранними та охоплюють різні виміри на мікро- та макрорівнях банківської системи, включаючи:

- систематизацію ендегенних детермінант фінансової стійкості, в тому числі визначення оптимальної структури капіталу банків та формалізацію взаємозв'язків між рівнями капіталізації, схильністю до ризику та фінансовою стійкістю;
- ідентифікацію екзогенних детермінант фінансової стійкості банків, зокрема каналів передачі, через які екзогенні макрозмінні (такі як геополітична та економічна невизначеність, динаміка ВВП, коливання процентних ставок, динаміка інфляції, волатильність валютних курсів тощо) впливають на фінансову стійкість банків;
- методологію, практичні механізми та інструментарії аналізу, регулювання та контролю фінансової стійкості банків;
- роль систем управління ризиками та ефективності методів управління ними у забезпеченні фінансової стійкості банків;
- оцінювання впливу регуляторних реформ (насамперед Базель III) та ефективності інструментів банківського регулювання та нагляду (вимоги до достатності капіталу та ліквідності, наглядові стрес-тести) у підвищенні фінансової стійкості банків до шоків та криз.

Зазначена проблематика знайшла своє відображення у працях таких закордонних та вітчизняних вчених, як Аугулеас Х. [1], Адусей М. [2], Ачарья В. В. і Райан С. Г. [3], Басарір Ч. [4], Бек Т. [5], Валла Н., Сасс-Ескорбіак Б. та Тіссет М. [6], Гудхарт К. А. [7], Гудхарт К. А. та Цомоко Д. [8], Кім Х., Баттен Дж. А. та Рю Д. [9], Крокетт А. [10], Шинасі Г. [11], В. Біляєва [12], Бриштїна В. В. та Клюско Л. А. [13], Вахович І. та ін. [14], Гайдукович Д. [15], Драган О. та інші [16], Шевцова О. Й. та Горбунова Ю. Р. [17], Яременко О. Р., Беренич А. В. [18] та ін.

Попри значні результати, отримані зазначеними вище та іншими вченими, на сьогодні відзначається недостатність наукових розробок щодо забезпечення антикризової фінансової стійкості банків, зокрема фрагментарним є дослідження сутності цього поняття. Водночас механізми, що забезпечують антикризову фінансову стійкість банку, потребують постійного удосконалення, особливо в умовах повномасштабної агресії росії проти України, та вимагають чіткої формалізації об'єктів управлінських впливів. Зважаючи на це, **метою статті** є уточнення концепту

«антикризова фінансова стійкість банку» порівняно з концептом «фінансова стійкість банку» в контексті формування механізмів їх забезпечення та управління.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для визначення сутності поняття «антикризова фінансова стійкість банку» та формування на цій основі об'єктного поля механізму її забезпечення вважаємо за доцільне розглянути концепт поняття «фінансова стійкість банку» на основі підходів науковців, представлених у таблиці 1.

Таблиця 1

Систематизація понять «фінансова стійкість банку»

Джерело	Визначення	
А. Олійник, Г. Суцук [19]	Спроможність	«як системи трансформування ресурсів та ризиків повноцінно (з максимальною ефективністю та мінімальним ризиком) виконувати свої функції, витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища»
А. Смиківська, В. Грушко [20]		«ефективно виконувати свої функції та забезпечувати цілеспрямований розвиток шляхом трансформації ресурсів та мінімізації ризиків витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища»
А. Максимова [21]		«трансформування ресурсів банку (персоналу, фінансових ресурсів, активів, обладнання та інформаційних технологій) з максимальною ефективністю і мінімальним ризиком виконувати свої функції у ринковому середовищі попри впливу ендегенних та екзогенних факторів»
В. Кочетков [22]		
Є. Склеповий [23]		
М. Зверяков, О. Зверяков [24]	Здатність	«протистояти дії негативних зовнішніх та внутрішніх чинників, з метою мінімізації ризиків для збереження максимальної ефективності банківської діяльності в умовах циклічності, позитивного та негативного впливу фінансової глобалізації, розширення взаємозв'язків між банками й іншими фінансовими посередниками, розвитку банківських технологій і продуктів»
О. Карпова, І. Моргул [25]	Кількісна характеристика	«відповідність діяльності банку нормативним узагальнюючим показникам, які синтезують характеристики економічних складових стійкості: структура і обсяг власних коштів, ліквідність, рівень доходів і прибутку, достатність капіталу, мультиплікативна ефективність власного капіталу, норма прибутку на власний капітал, створення доданої вартості»
Л. Клоско [26]		«статична: дотримання параметрів діяльності банку (капітал, ліквідність, прибутковість, рівень проблемних активів тощо) в допустимих межах; динамічна: врівноважене і збалансоване зростання позитивних та зниження негативних параметрів діяльності банку в межах допустимого ризику відповідно до визначеної системи узгоджених стратегічних і поточних цілей його функціонування у процесі прогресивного розвитку»
В. Парій, К. Гонтар [27]	Інтегрований підхід	«1) якісна, динамічна інтегральна характеристика спроможності банку як економічної системи трансформації ресурсів та ризиків ефективно виконувати свої функції та забезпечувати цілеспрямований розвиток, витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища; 2) стан, який характеризується збалансованістю фінансових потоків, достатністю коштів для підтримки своєї платоспроможності та ліквідності, а також рентабельною діяльністю»

Узагальнивши наведені підходи, вважаємо, що концепт фінансової стійкості визначає фінансовий стан банку в довгостроковій перспективі та детермінується його здатністю виконувати функції найбільш ефективним способом, враховуючи інтереси ключових зацікавлених сторін (клієнтів, акціонерів, співробітників) за нормальних умов операційного середовища.

Концепція фінансової стійкості охоплює здатність банку генерувати прийнятний рівень прибутку за умови дотримання протоколів управління ризиками. Ефективність

банку в ідентифікації, оцінці та оптимізації/мінімізації банківських ризиків — кредитних, ринкових, ризиків ліквідності чи операційних — є фундаментом у забезпеченні сталої фінансової стійкості. Дотримуючись всіх принципів управління ризиками, банк забезпечить внутрішню фінансову цілісність та стійкість до загроз. Невіддільною частиною дискурсу фінансової стійкості банку є поняття підтримки адекватного рівня достатності капіталу та резервів ліквідності. Капітал слугує буфером від непередбачених втрат, зміцнюючи платоспроможність банку та захищаючи його від банкрутства. Водночас ліквідність, яка означає здатність банку виконувати короткострокові зобов'язання, є необхідною для підтримки безперервної роботи та формування довіри клієнтів та контрагентів.

Слід наголосити на тому, що концепція фінансової стійкості виходить за рамки суто фінансових показників, охоплюючи цілісну, довгострокову перспективу сталого розвитку банку та механізмів підтримки зацікавлених сторін в умовах невизначеного операційного середовища. Для цього необхідно підтримувати міцні відносини з клієнтами, акціонерами та працівниками шляхом надання послідовних ціннісних пропозицій, заохочення прозорості та дотримання етичної ділової практики.

Підсумовуючи, фінансова стійкість банку передбачає застосування комплексної системи на основі інтеграції ефективного стратегічного та фінансового менеджменту, стратегій зменшення ризиків та підходів, орієнтованих на стейкхолдерів.

Антикризова фінансова стійкість банку є об'єктом управління, для якого важливо визначити специфічні впливи для ідентифікованих внутрішніх вразливостей та розробити адаптивні стратегії реагування на зовнішні загрози. Виокремлення цієї категорії як окремого об'єкта сприяє підвищенню ефективності управління фінансовою стійкістю банку.

Базуючись на визначеннях поняття «антикризова фінансова стійкість банку», наведених у таблиці 2, можна зробити висновок, що цей спеціалізований аспект фінансової стійкості зосереджується на здатності банку протистояти шокам, кризам та вимагає збереження ефективності та мінімізації ризиків, попри негативний вплив внутрішніх та зовнішніх факторів.

Таблиця 2

Систематизація понять «антикризова фінансова стійкість банку»

Джерело	Визначення
М. Зверяков, О. Зверяков [24]	Комплексна динамічна характеристика, яка визначає спроможність банків максимально ефективно та з мінімальним ризиком трансформувати, розподіляти та використовувати свої ресурси (персонал, фінансові ресурси, обладнання та інформаційні технології) з метою виконання власних зобов'язань, збереження ефективності діяльності банків в умовах циклічного розвитку економіки, допустимого ризику та збільшення наслідків кризи.
В. Бриштіна, Л. Клоско [29]	Поточна (короткострокова статична): здатність відновлювати і утримувати фінансову рівновагу після її порушення під деструктивним впливом фінансово-економічної кризи.
	Стратегічна (довгострокова, динамічна): спроможність банку динамічно розвиватись і, в подальшому, уникати впливу циклічних кризових ситуацій.
	Загальна: здатність ефективно функціонувати і розвиватись в нестабільних кризових умовах, повертаючись до докризового стану, або переходити до вищого рівня рівновагового стану.

Враховуючи цю специфіку, механізм забезпечення має передбачати проактивні заходи та стратегії, які реалізує банк для підготовки до потенційних криз та реагування на них, спрямовані на мінімізацію негативних наслідків для його фінансового стану, діяльності та репутації, та потребує специфічного інструментарію, ключовим з яких є стрес-тестування та планування на випадок непередбачених ситуацій.

Передбачаючи екстремальні події, банки розробляють та впроваджують низку ініціатив, спрямованих на посилення їх антикризової фінансової стійкості та пом'якшення негативного впливу потенційних криз. Ці ініціативи охоплюють широкий спектр управлінських заходів, включаючи, але не обмежуючись, збільшенням резервів капіталу, нарощенням буферів ліквідності, диверсифікацією портфелів активів та покращення системи управління ризиками. Впроваджуючи превентивні заходи, банки намагаються підвищити здатність стійко та ефективно функціонувати в умовах турбулентності.

Ключовим компонентом механізму забезпечення антикризової фінансової стійкості банку є наявність механізмів стрес-тестування. За допомогою аналізу стрес-сценаріїв та симуляції банки намагаються оцінити чутливість до різних сценаріїв загроз, виявити потенційні слабкі або вразливі місця у своїй фінансовій та операційній архітектурі, що дозволяє їм активно зміцнювати свій захист та підвищувати стійкість до несприятливих умов операційного середовища.

Крім цього, механізм забезпечення антикризової фінансової стійкості передбачає розробку та реалізацію політик та планів забезпечення безперервної діяльності, планів фінансування в кризових ситуаціях, заснованих на багатогранному підході, що включає пом'якшення ризиків, реагування на кризу, заходи з забезпечення безперервності бізнесу та комунікації із зацікавленими сторонами.

Ці плани охоплюють низку заходів, включаючи, але не обмежуючись цим, стратегії управління ліквідністю, ініціативи збереження капіталу, протоколи спілкування зі стейкхолдерами та механізми залучення зацікавлених сторін.

Узагальнивши зазначене вище, порівняльна характеристика антикризової та фінансової стійкості банків у контексті впливу на специфіку управління представлена в таблиці 3.

Таблиця 3

**Порівняльна характеристика антикризової та фінансової стійкості банків:
вплив на специфіку управління**

Аспект	Фінансова стійкість	Антикризова фінансова стійкість
Мета	Забезпечення сталого функціонування банку та довіри зацікавлених сторін за нормальних економічних умов	Мінімізація негативного впливу кризових явищ на діяльність, фінансовий стан та репутацію банку
Фокус	Стійкість фінансового стану банку за нормальних економічних умов	Пом'якшення впливу кризових явищ та мінімізація їх наслідків
Часовий горизонт	Довгострокова перспектива та сталість	Горизонт, детермінований періодом кризових явищ
Об'єкти	Бізнес-модель банку. Прибутковість. Банківські ризики. Ліквідність. Достатність капіталу.	Потенційні слабкі або вразливі місця в фінансовій та операційній архітектурі банку, що призводять до накопичення кризового потенціалу
Сфери управління	Стратегічний менеджмент. Фінансовий та ризик-менеджмент. Управління комунікаціями. Управління відносинами зі стейкхолдерами.	Антикризовий менеджмент банку, включаючи діагностування, превенцію та реакцію на кризові явища.
Інструменти	Розробка стратегії та бізнес-моделі. Сценарне планування. Інструментарій ідентифікації, оцінки та регулювання ризиків. Розвиток комунікаційної стратегії. Програми та ініціативи, спрямовані на дотримання ESG-принципів	Стрес-тестування. Планування на випадок непередбачених ситуацій. Індикатори та заходи різного реагування. Стратегії реагування на кризу. Кризові комунікації

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

За результатами проведеного дослідження визначено доцільність виокремлення концепту антикризової фінансової стійкості як об'єкта в механізмі забезпечення фінансової стійкості банку зі специфічними цілями, фокусом, сферами та інструментарієм виявлення наростання кризового потенціалу, оперативного зниження його рівня та мінімізації негативних наслідків криз.

Антикризова фінансова стійкість уособлює комплексну структуру, яка забезпечує здатність банків функціонувати у періоди турбулентності.

Механізм забезпечення антикризової фінансової стійкості банку базується на проактивних заходах та стратегіях, спрямованих на підготовку до можливих криз та реагування на них для мінімізації негативних наслідків для його, діяльності фінансового стану, та репутації. Цей механізм вимагає специфічного інструментарію, в якому ключовими компонентами є стрес-тестування для виявлення потенційних слабких або вразливих місць у фінансовій та операційній архітектурі банку, що призводять до накопичення кризового потенціалу, та планування на випадок непередбачених ситуацій, що у комплексі спрямовані на захист банку від криз та його життєздатності під час складних умов операційного середовища.

Подальші дослідження у цій сфері мають бути зосереджені на:

- ідентифікації загроз та аналізі ризиків для банків України в умовах війни та вдосконаленні на цій основі механізмів та інструментарію забезпечення їх антикризової фінансової стійкості;
- удосконаленні методів та підходів до стрес-тестування, зокрема технологіях розроблення реалістичних та комплексних стрес-сценаріїв, що враховують наявні та потенційні загрози фінансовому стану банку. Це допоможе банкам краще оцінити свою стійкість до різних типів кризових ситуацій та розробити ефективніші стратегії управління ризиками та плани відновлення;
- розробленні стратегій та планів відновлення діяльності банків в умовах війни. Це може включати розробку катастрофічних сценаріїв, ідентифікацію критичних функцій та процесів, а також встановлення механізмів для швидкого відновлення операцій.

Ці напрями досліджень сформулюють теоретичне підґрунтя для підвищення ефективності механізмів забезпечення антикризової фінансової стійкості банків України у складних та невизначених умовах операційного середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Avgouleas, E. (2015). Bank leverage ratios and financial stability: A micro-and macroprudential perspective. *Levy Economics Institute of Bard College Working Paper*, (849). <https://ssrn.com/abstract=2682675> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2682675> (дата звернення: 05.03.2024).
2. Adusei, M. (2015). The impact of bank size and funding risk on bank stability. *Cogent Economics & Finance*, 3(1), 1111489.
3. Acharya, V. V., & Ryan, S. G. (2016). Banks' financial reporting and financial system stability. *Journal of Accounting Research*, 54(2), 277-340.
4. Başarır, Ç., & Toraman, C. (2014). Financial stability analysis in banking sector: a stress test method. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (62), 129-144.
5. Beck, T. (2008). Bank competition and financial stability: friends or foes? *World Bank policy research working paper*, (4656). 32 p. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1152483 (дата звернення: 05.03.2024).
6. Valla, N., Saes-Escorbiac, B., & Tiesset, M. (2006). Bank liquidity and financial stability. *Banque de France Financial Stability Review*, 9(1), 89-104.
7. Goodhart, C. A. (2006). A framework for assessing financial stability?. *Journal of banking & finance*, 30(12), 3415-3422.

8. Goodhart, C. A., & Tsomocos, D. P. (2010). Analysis of financial stability. *Challenges in Central Banking: The Current Institutional Environment and Forces Affecting Monetary Policy*, 121. https://www.bankofcanada.ca/wp-content/uploads/2010/09/analysis_financial_stability.pdf (дата звернення: 05.03.2024).
9. Kim, H., Batten, J. A., & Ryu, D. (2020). Financial crisis, bank diversification, and financial stability: OECD countries. *International Review of Economics & Finance*, 65, 94-104.
10. Crockett, A. (1996). The theory and practice of financial stability. *De Economist*, 144(4), 531-568.
11. Schinasi, G. J. (2004). Defining financial stability. *IMF Working Paper*. WP/04/187. 19 p. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2004/wp04187.pdf> (дата звернення: 05.03.2024).
12. Біляєва, В. Ю. (2017). Забезпечення фінансової стійкості банку засобами фінансового інжинірингу [дис.... канд. екон. наук: 08.00.08]. https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/Bilyayeva-V.Yu._Disertaciya-Vchenna-rada-D-64.055.02-2017.pdf (дата звернення: 21.03.2024).
13. Бриштіна, В. В., & Ключко, Л. А. (2017). Управління антикризовою фінансовою стійкістю банків. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*, 1, 37-53.
14. Vakhovych I., et al. (2023). Modelling of the anti-crisis management system in the banking sector of the Ukrainian economy to ensure its financial stability. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 5(52). 52-66. DOI: 10.55643/fcartr.5.52.2023.4185 (дата звернення: 05.03.2024).
15. Гайдюкович, Д. С. (2018). Підходи до оцінювання антикризової фінансової стійкості банків. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2 (25), 4-10. DOI:10.18371/fcartr.v2i25.135973 (дата звернення: 05.03.2024).
16. Drahun O. & Herasymenko, I. & Verniuk, N. (2021). Anti-crisis management of the bank in the conditions of financial market instability. *Collected Works of Uman National University of Horticulture*, (2), 40-49.
17. Шевцова, О. П., & Горбунова, Ю. Р. (2022). Управління фінансовою стійкістю банку. *Науковий погляд: економіка та управління*, 4 (80), 104-111.
18. Яременко, О. Р., & Беренч, А. В. (2017). Механізм управління та фактори впливу на фінансову стійкість банку. *Глобальні та національні проблеми економіки*, 20, 918-924.
19. Олійник, А. В., & Суцук, Г. С. (2010). Управління фінансовою стійкістю банків. *Вісник Хмельницького національного університету*, 5 (4), 159-163.
20. Сміковська, А. С., & Грушко, В. І. (2019). Фінансова стійкість банку, її оцінка та шляхи підвищення. *Матеріали міжнародної конференції «Держава, регіони, підприємства: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку»*: 21-22 листопада 2019 р., м. Київ. К.: Університет «КРОК», 351-355.
21. Максимова, А. В. (2014). Оцінка фінансової стійкості банку: методичні підходи до аналізу та проблеми їх застосування. *Науковий вісник Херсонського державного університету*, 8 (3), 205-208.
22. Кочетков, В. М. (2002). Забезпечення фінансової стійкості сучасного комерційного банку: теоретико-методологічні аспекти: монографія. К.: КНЕУ, 238.
23. Складовий, Є. В. (2017). Складові стійкості комерційного банку. *Фінанси України*, 5, 138-143.
24. Звезьков, М. І., & Звезьков, А. М. (2015). Антикризове управління фінансовою стійкістю банку в умовах економічних дисбалансів: монографія. Одеса: ОНЕУ, 418.
25. Карпова, О. І., & Моргун, І. М. (2011). Концептуальні підходи щодо вдосконалення управління фінансовою стійкістю банку. *Збірник наукових праць Харківського інституту банківської справи університету банківської справи НБУ*, 1 (10), 13-18.
26. Ключко, Л. А. (2013). Фінансова стійкість банків: теорія та методика оцінки: монографія. Ірпінь: Національний університет державної податкової служби України, 312.
27. Парій, В. М., & Гонтар, К. В. (2014). Фінансова стійкість комерційного банку: теоретичний аспект. *Проблеми системного підходу в економіці*, 47, 127-131.
28. Глосарій. *Національний банк України*. <https://bank.gov.ua> (дата звернення: 27.03.2024).
29. Бриштіна, В. В., & Ключко, Л. А. (2017). Управління антикризовою фінансовою стійкістю банків. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*, (1), 37-53.

Olha Batrak

Ph.D in Economics, Associate Professor
Kyiv National University of Technology and Design
Kyiv, Ukraine
ORCID ID: 0000-0003-1386-4169
e-mail: algabatrak84@ukr.net

Andrii Vinnik

student
Kyiv National University of Technology and Design
Kyiv, Ukraine
e-mail: vinya0063@gmail.com

COMPARATIVE ANALYSIS OF ANTICRISIS AND FINANCIAL SUSTAINABILITY OF BANKS: DETERMINING MANAGEMENT SPECIFICS

Abstract. Ensuring anticrisis financial sustainability in the modern conditions of the operating environment becomes a complex and multifaceted task. It requires bank management to formalize management objects, identify factors and channels of influence, and implement appropriate strategies to ensure stability and adaptability. The study aims to perform a comparative analysis of banks' anticrisis and financial stability concepts to determine the specific characteristics that will influence the formation of mechanisms for their provision and the choice of practical management tools. The article highlights key aspects of financial sustainability, including the bank's ability to generate profits, manage risks, and ensure capital and liquidity adequacy, and identifies the importance of stakeholder engagement and relationships with customers, shareholders, and employees. Anticrisis financial sustainability of a bank as a specific concept represents a complex structure that ensures its ability to function smoothly in periods of turbulence and preserve financial and operational integrity and reputation. Accordingly, in management, the focus shifts from maintaining sustainability under normal conditions to implementing measures to minimise the negative consequences of crises and ensure business continuity. It was established that, in addition to the goal and focus, management specifics are influenced by such determinants as the time horizon, objects, spheres, and tools. Ensuring the bank's financial sustainability involves applying a complex system based on the integration of effective strategic and financial management, risk reduction strategies and stakeholder-oriented approaches. Anticrisis financial sustainability of the bank is ensured by the implementation of proactive measures and strategies implemented by the bank to prepare for and respond to potential crises, aimed at minimizing the negative consequences for its financial condition, operations and reputation, and requires specific tools, the key to which is stress testing and contingency planning.

Keywords: Bank; Crisis; the Bank's Financial Sustainability; the Bank's Anticrisis Financial Sustainability.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Avrouleas, E. (2015). Bank leverage ratios and financial stability: A micro-and macroprudential perspective. *Levy Economics Institute of Bard College Working Paper*, (849). <https://ssrn.com/abstract=2682675> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2682675> (date of access: 05.03.2024). (in English).
2. Adusei, M. (2015). The impact of bank size and funding risk on bank stability. *Cogent Economics & Finance*, 3(1), 1111489. (in English).
3. Acharya, V. V., & Ryan, S. G. (2016). Banks' financial reporting and financial system stability. *Journal of Accounting Research*, 54(2), 277-340. (in English).
4. Başarır, C., & Toraman, C. (2014). Financial stability analysis in banking sector: a stress test method. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (62), 129-144. (in English).
5. Beck, T. (2008). Bank competition and financial stability: friends or foes? *World Bank policy research working paper*, (4656). 32 p. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1152483 (date of access: 05.03.2024). (in English).
6. Valla, N., Saes-Escorbiac, B., & Tiesset, M. (2006). Bank liquidity and financial stability. *Banque de France Financial Stability Review*, 9(1), 89-104. (in English).
7. Goodhart, C. A. (2006). A framework for assessing financial stability?. *Journal of banking & finance*, 30(12), 3415-3422. (in English).
8. Goodhart, C. A., & Tsomocos, D. P. (2010). Analysis of financial stability. *Challenges in Central Banking: The Current Institutional Environment and Forces Affecting Monetary Policy*, 121. https://www.bankofcanada.ca/wp-content/uploads/2010/09/analysis_financial_stability.pdf (date of access: 05.03.2024). (in English).

9. Kim, H., Batten, J. A., & Ryu, D. (2020). Financial crisis, bank diversification, and financial stability: OECD countries. *International Review of Economics & Finance*, 65, 94-104. (in English).
10. Crockett, A. (1996). The theory and practice of financial stability. *De Economist*, 144(4), 531-568.
11. Schinasi, G. J. (2004). Defining financial stability. *IMF Working Paper*. WP/04/187. 19 p. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2004/wp04187.pdf> (дата звернення: 05.03.2024). (in English).
12. Bilyayeva, V. YU. (2017). Ensuring the financial stability of the bank by means of financial engineering [diss.... cand. ec. sciences: 08.00.08]. https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/Bilyayeva-V.Yu_-Disertaciya-Vchenna-rada-D-64.055.02-2017.pdf (date of access: 21.03.2024). (in Ukrainian).
13. Bryshtina, V. V., & Klyusko, L. A. (2017). Management of anti-crisis financial stability of banks. *Zbirnyk naukovykh prats' Universytetu derzhavnoyi fiskal'noyi sluzhby Ukrainy*, 1, 37-53. (in Ukrainian).
14. Vakhovych I., et al. (2023). Modelling of the anti-crisis management system in the banking sector of the Ukrainian economy to ensure its financial stability. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 5(52), 52-66. DOI: 10.55643/fcactp.5.52.2023.4185 (date of access: 05.03.2024). (in English)
15. Haydukovich, D. S. (2018). Approaches to assessing the anti-crisis financial stability of banks. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2 (25), 4-10. DOI:10.18371/fcactp.v2i25.135973 (date of access: 05.03.2024). (in Ukrainian).
16. Drahan O. & Herasymenko, I. & Verniuk, N. (2021). Anti-crisis management of the bank in the conditions of financial market instability. *Collected Works of Uman National University of Horticulture*, (2), 40-49. (in English)
17. Shevtsova, O. Y., & Horbunova, YU. R. (2022). Management of the bank's financial stability. *Naukovyy pohlyad: ekonomika ta upravlinnya*, 4 (80), 104-111. (in Ukrainian).
18. Yaremenko, O. R., & Berenych, A. V. (2017). Management mechanism and factors affecting the financial stability of the bank. *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, 20, 918-924. (in Ukrainian).
19. Oliynyk, A. V., & Sushchuk, H. S. (2010). Management of financial stability of banks. *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'nogo universytetu*, 5 (4), 159-163. (in Ukrainian).
20. Smykova, A. S., & Hrushko, V. I. (2019). Financial stability of the bank, its evaluation and ways of improvement. *Materialy mizhnarodnoyi konferentsiyi «Derzhava, rehiony, pidpryyemnytstvo: informatsiyni, suspil'no-pravovi, sotsial'no-ekonomichni aspekty rozvytku»: November 21-22, 2019, Kyiv. KROC University*, 351-355 (in Ukrainian).
21. Maksymova, A. V. (2014). Assessment of the bank's financial stability: methodical approaches to analysis and problems of their application. *Naukovyy visnyk Kherson'skoho derzhavnogo universytetu*, 8 (3), 205-208. (in Ukrainian).
22. Kochetkov, V. M. (2002). Ensuring the financial stability of a modern commercial bank: theoretical and methodological aspects: monograph. K.: KNEU, 238. (in Ukrainian).
23. Sklepovyy, YE. V. (2017). Components of stability of a commercial bank. *Finansy Ukrainy*, 5, 138-143. (in Ukrainian).
24. Zvyeryakov, M. I., & Zvyeryakov, A. M. (2015). Anti-crisis management of bank financial stability in conditions of economic imbalances: monograph. Odesa: ONEU. 418. (in Ukrainian).
25. Karpova, O. I., & Morhun, I. M. (2011). Conceptual approaches to improving the management of the bank's financial stability. *Zbirnyk naukovykh prats' Kharkivs'koho instytutu bankiv's'koyi spravy universytetu bankiv's'koyi spravy NBU*, 1 (10), 13-18. (in Ukrainian).
26. Klyusko, L. A. (2013). Financial stability of banks: theory and assessment methodology: monograph. Irpin: Natsional'nyy universytet derzhavnoyi podatkovoyi sluzhby Ukrainy, 312. (in Ukrainian).
27. Pariy, V. M., & Hontar, K. V. (2014). Financial stability of a commercial bank: theoretical aspect. *Problemy systemnoho palkhodu v ekonomitsi*, 47, 127-131. (in Ukrainian).
28. Glossary. National Bank of Ukraine. <https://bank.gov.ua> (date of access: 27.03.2024). (in Ukrainian).
29. Bryshtina, V. V., & Klyusko, L. A. (2017). Management of anti-crisis financial stability of banks. *Zbirnyk naukovykh prats' Universytetu derzhavnoyi fiskal'noyi sluzhby Ukrainy*, (1), 37-53. (in Ukrainian).

Стаття надійшла до редакції 04.04.24

Рецензовано 25.04.24

Опубліковано 02.05.2024 р.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.